

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

โครงการศูนย์ศึกษาสถาปัตยกรรมริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา
ในเขตกรุงรัตนโกสินทร์

EDUCATIONAL CENTER OF RATTANAKOSIN
RIVERSIDE ARCHITECTURE

T031203

นาย สรานนท์ ลิ้มปานานนท์
Mr. SARANONT LIMPANANONT

T031203

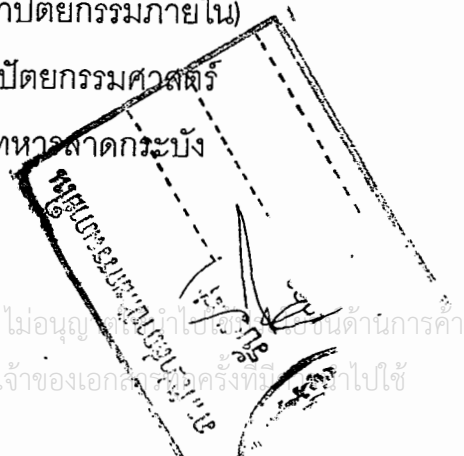
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต (สถาปัตยกรรมภายใน)
ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ปีการศึกษา 2540-2541

เลขหมู่.....

เลขทะเบียน..... 31203

วัน, เดือน, ปี 22 ก.ย. 2541

ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ทำประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่ใช้

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลัก
สูตร ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต (สถาปัตยกรรมภายใน)

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(อาจารย์ เอกพงษ์ จุลเสนีย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อาจารย์ นพปฎล สุวีจنانนท์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมศักดิ์ แย้มพราย	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิรมล แย้มพราย	กรรมการ
อาจารย์ ทรงชม จุลาศัย	กรรมการและเลขานุการ

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ นพปฎล สุวีจنانนท์)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ศูนย์ศึกษาสถาปัตยกรรมริมแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตกรุงรัตนโกสินทร์
ชื่อ	นาย ศรานนท์ ลิ้มปานานนท์
ปีการศึกษา	2540-2541
จุดประสงค์	โครงการศูนย์ศึกษาสถาปัตยกรรมริมแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นโครงการ ที่ตั้งขึ้นเพื่อรวบรวม ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรม บริเวณสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ นำเสนอแก่ประชาชนทั่วไป และเพื่อให้ประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าว ได้มีความภูมิใจและผูกพันกับชุมชนของตน
ลักษณะของโครงการ	เป็นการนำเสนอข้อมูลของสถาปัตยกรรม ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ ด้วยรูปแบบที่น่าสนใจ ด้วยการจัดองค์ประกอบของที่ว่างภายในอาคาร ให้สัมพันธ์กับเนื้อที่ที่จัดแสดง ส่วนประกอบของโครงการ ประกอบด้วยส่วนนิทรรศการถาวร นิทรรศการชั่วคราว ส่วนบริการสาธารณะ ส่วนบริการนักท่องเที่ยว ส่วนบริการทางการศึกษา และส่วนสำนักงาน
อาคารและที่ตั้งโครงการ	อาคารโรงภาษีเก่า ซึ่งปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของสถานีตำรวจดับเพลิงบางรัก
ขอบเขตของการศึกษา	ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่จะนำมาสู่การออกแบบภายในโครงการ ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - ส่วนเนื้อหาที่จะนำมาจัดแสดง - ผู้ใช้โครงการ - โครงการเปรียบเทียบ - องค์ประกอบ - อาคารและที่ตั้ง - ความสัมพันธ์ของพื้นที่ - แนวความคิดในการออกแบบ

โดยได้นำเสนอการศึกษาดังกล่าวในรูปแบบ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ภาคนิพนธ์ ประกอบด้วยส่วนนำ สารบัญ เนื้อหาสรุป การศึกษาและวิเคราะห์ต่าง ๆ ภาพถ่ายผลงาน และเอกสารอ้างอิง
- CHART OF RESEARCH AND DATA สรุปข้อมูลจากภาคนิพนธ์ แสดงถึงขั้นตอนการศึกษา และวิเคราะห์สู่การออกแบบ
- ภาคการออกแบบ ได้แก่ ผังพื้นอาคาร ผังเพดาน รูปตัดอาคาร ภาพทัศนียภาพ และหุ่นจำลองการออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

ผมขอขอบคุณบุคคลดังต่อไปนี้ ที่มีส่วนช่วยให้ผมสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ตั้งใจหมาย

คุณพ่อ,คุณแม่,คุณปู่,คุณย่า และคุณอาทุกๆคน

อาจารย์ นพปฎล สุวีจนาพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ช่วยให้คำปรึกษาที่ดีในทุก ๆ เรื่องกับผมมาตลอด

อาจารย์ อ้อย ที่เอื้อเพื่อข้อมูลและความรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างมากในการทำวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้

เจ้าหน้าที่บริษัท มรดกโลก เอื้อเพื่อข้อมูลอาคารสถานที่ตรวจสอบเพลิงบางรัก

พี่อ้น ที่ให้ผมยืมพิมพ์เขียวอาคารมาใช้ทันเวลาพอดี

น้องโอม(ปี 1),น้องวี,น้องยง,น้องเบิ้ล,น้องนก ที่มาอดนอนช่วยผมทำโมเดลจนเสร็จ

น้องนัท(เขียว),น้องเล็ก(นูก),น้องตุน(ปี2)) ที่มาช่วยได้ถูกจังหวะจริงๆ

น้องป๊วย ที่มาช่วยผมตรวจรูปและมาช่วยถ่ายรูปให้อีกด้วย

โจ้,เซ่,ชะ ที่ให้ยืมหนังสือที่เป็นประโยชน์มากเลยทีเดียว

แป๊ะ,ดาว,เซ็ง,มาร์ค,ต่าย,อ๋อง,เอิธ,ซาสี,กร,ตี,กล้า,แม้ว สำหรับน้ำใจที่มีให้กับผม

น้องน้ำ,น้องหมี,น้องโต้ง,น้องแอน(เจ) น้องรหัสที่แสนดีของผม

พี่โจ้ พี่รหัสที่ช่วยเหลือผมมาตลอด

คุณ กวิน พรหมบุตร ที่อุดสาหกรรมที่ขับรถมาช่วยงานผมกลางดึก

เพื่อนๆ ส.น.5 ที่น่ารักทุกคน

และคนอื่นๆที่ผมไม่ได้กล่าวถึงแต่มีส่วนร่วมอยู่ในงานผมด้วย

ขอบคุณครับ

คำนำ

โครงการวิทยานิพนธ์นี้ เป็นการนำเรื่องราวเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมที่อยู่บริเวณ แม่น้ำเจ้าพระยา โดยเริ่มตั้งแต่ยุคกรุงศรีอยุธยาตอนปลายจนถึงปัจจุบัน มานำเสนอในอาคารซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมริมน้ำ ในยุคที่ไทยได้รับวัฒนธรรมมาจากชาติตะวันตก เป็นการนำเรื่องราวของหลายยุคสมัยมาไว้ในกรอบ ซึ่งก็เป็นหนึ่งในเรื่องที่ถูกนำมาแสดงด้วย โดยทั้งนี้การนำเสนอดังกล่าวได้คำนึงถึงผู้ชมเป็นหลัก โดยมีจุดหมายสูงสุดเพื่อให้ผู้ที่เข้าชม ได้มีความรู้ ความเข้าใจ และรู้สึกผูกพันกับบรรยากาศสภาพเมืองของแม่น้ำสายนี้

นาย ศรานนท์ ลิ้มปานานนท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	i
กิตติกรรมประกาศ	iii
คำนำ	iv
สารบัญ	v
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 การเสนอแนะ โครงการศูนย์ศึกษาสถาปัตยกรรมริมฝั่ง แม่น้ำเจ้าพระยาในเขตกรุงรัตนโกสินทร์	1
1.2 เหตุผลสนับสนุนโครงการ	2
1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ	2
1.4 ขอบข่ายของโครงการ	3
บทที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์โครงการ	4
2.1 วิเคราะห์ผู้ใช้โครงการ	4
2.1.1 ผู้ใช้บริการ	4
2.1.2 ผู้ให้บริการ	6
2.2 วิเคราะห์เวลาเปิดทำการ	14
2.3 องค์ประกอบของโครงการ	16
2.4 การศึกษาวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยของโครงการ	17
2.4.1 ส่วนนิทรรศการถาวร	17
2.4.2 พื้นที่ใช้สอยรอง	27
2.5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพื้นที่ใช้สอย	30
2.6 การศึกษาโครงการเปรียบเทียบ	32
บทที่ 3 การศึกษาอาคารและที่ตั้งโครงการ	38
3.1 เหตุผลในการเลือกโครงการ	38
3.2 ที่ตั้งและสภาพแวดล้อมโครงการ	38
3.3 รายละเอียดของอาคารที่นำมาใช้ในโครงการ	55

	หน้า
บทที่ 4 การวิเคราะห์สู่การออกแบบ	58
4.1 สภาพปัญหาของตัวอาคาร	58
4.2 แนวความคิดในการปรับความต้องการพื้นฐานของโครงการ เข้าสู่ตัวอาคาร	59
4.3 การแบ่งพื้นที่ภายในอาคาร	60
บทที่ 5 บทสรุปการออกแบบ	62
5.1 แนวความคิดเบื้องต้น	62
5.2 DESIGN CONCEPT	63
5.3 รายละเอียดการออกแบบ	64
5.4 ภาพถ่ายผลงานการออกแบบ	65
บรรณานุกรม	77
ภาคผนวก 1 แนวความคิดในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในสหรัฐอเมริกา	78
ภาคผนวก 2 การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อม	88
ภาคผนวก 3 ผลงานสิ่งใหม่ในสิ่งเก่า	96

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 การเสนอแนะโครงการศูนย์ศึกษาสถาปัตยกรรมริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตกรุงรัตนโกสินทร์

เริ่มแต่ในอดีตการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของมนุษย์นั้น มักจะเริ่มจากบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ ลำคลอง อันเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น การคมนาคม การเกษตรกรรม ฯลฯ ซึ่งในแต่ละท้องถิ่น ก็จะมีเอกลักษณ์ของตน แตกต่างกันไปตามลักษณะสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน

แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแม่น้ำสายสำคัญของไทย มีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่ในสมัยโบราณ มีเรื่องราวในอดีตจนถึงปัจจุบันมากมายที่น่าสนใจและน่าศึกษาค้นคว้า ในปัจจุบันนี้ ทั้งสองฝั่งของแม่น้ำเจ้าพระยามีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตไปมาก แต่ก็เป็น การเปลี่ยนแปลงที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคม และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปของคนไทย

เนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของสถาปัตยกรรมของสองฝั่งริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่เปลี่ยนไป ตามเงื่อนไขของยุคสมัยที่ต่างกัน ก่อให้เกิดเป็นสภาพเมือง ที่มีการผสมผสานกันของสถาปัตยกรรมในรูปแบบต่าง ๆ กัน ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสียให้เราได้เห็นกันโดยทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันส่วนราชการในหลายหน่วยงานได้มี โครงการร่วมกันในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยา ให้มีทัศนียภาพที่มีความงามขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อที่จะมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนทั่วไป และนักท่องเที่ยวที่สนใจ

ศูนย์ศึกษาสถาปัตยกรรมริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ (Educational Center of Rattanakosin Riverside Architecture) เป็นศูนย์ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมที่ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตของกรุงเทพมหานคร และบริเวณใกล้เคียง และนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาเผยแพร่ให้กับประชาชน นิสิต นักศึกษา และนักท่องเที่ยวได้รับทราบในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น นิทรรศการถาวร นิทรรศการชั่วคราว ห้องสมุด ศูนย์คอมพิวเตอร์ การบรรยายประกอบการนั่งเรือล่องแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นต้น

1.2 เหตุผลสนับสนุนโครงการ

- 1.2.1 เนื่องจากอาคารสถานีตำรวจดับเพลิงบางรักในขณะนี้ได้ทรุดโทรมมาก จึงควรที่จะมีการปรับปรุงสภาพของตัวอาคารให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ และนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ต่อไป
- 1.2.2 ทางกรุงเทพมหานคร ได้มีโครงการจะปรับปรุงทัศนียภาพริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้ชาวกรุงเทพฯ โครงการนี้จึงน่าจะมีส่วนช่วยสนองนโยบายดังกล่าวได้อีกทางหนึ่ง
- 1.2.3 เป็นโครงการที่น่าจะได้รับการสนับสนุนจากนักวิชาการ หน่วยงานของรัฐ และเอกชนหลายฝ่าย
- 1.2.4 เป็นการใช้ประโยชน์จากทำเลของอาคาร ซึ่งตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเหมาะสมกับโครงการนี้อย่างมาก เพราะเป็นโครงการที่น่าเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยา และส่วนหนึ่งของโครงการ ก็จัดให้มีการนั่งเรือชมทัศนียภาพของริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาด้วย
- 1.2.5 ในปัจจุบันยังไม่มีสถานที่จัดแสดงงาน ให้ความรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมบริเวณริมแม่น้ำสายหลักของแต่ละเมือง ซึ่งการจัดทำโครงการนี้ขึ้นมาจะเป็นจุดเริ่มต้นในการทำโครงการในลักษณะนี้ในเขตพื้นที่อื่นได้อีกในอนาคต

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1.3.1 ให้ความรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาแก่บุคคลที่สนใจ
- 1.3.2 สร้างความภูมิใจให้กับประชาชน ให้รักและช่วยกันดูแลสภาพแวดล้อมของเมืองที่ตนอยู่อาศัย
- 1.3.3 เป็นสถานที่ทำกิจกรรมทางวิชาการของสถาบันต่าง ๆ
- 1.3.4 เป็นสถานที่เก็บข้อมูลของ สถาปัตยกรรม ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ในเขตกรุงเทพมหานคร และบริเวณใกล้เคียงที่สมบูรณ์
- 1.3.5 เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ให้ความรู้แห่งใหม่ของกรุงเทพมหานคร
- 1.3.6 เป็นการอนุรักษ์อาคารเก่าให้มีสภาพที่สมบูรณ์ขึ้นเพื่อเป็นมรดกแก่คนรุ่นหลังต่อไปในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 ขอบข่ายของโครงการ

1.4.1 โครงการนี้เป็นโครงการเสนอแนะ โดยการนำอาคารสถานีตำรวจดับเพลิงบางรัก มาเป็นที่ตั้งของโครงการ ตัวอาคารมี 3 หลัง พื้นที่รวมประมาณ 2400 ตารางเมตร โดยจัดแบ่งส่วนต่าง ๆ ออกเป็นดังนี้ คือ

1.4.2 ส่วนศึกษาข้อมูล

- ส่วนจัดแสดงนิทรรศการชั่วคราว
- ส่วนจัดแสดงนิทรรศการถาวร
- ส่วนห้องสมุด
- ส่วนห้องประชุมและบรรยาย

1.4.3 ส่วนบริการแก่ผู้เข้าชม

- ส่วนประชาสัมพันธ์และบริการข้อมูลข่าวสาร
- ส่วนพักผ่อนและพักผ่อน
- ส่วนแสดงสินค้าและจำหน่ายของที่ระลึก
- ส่วนบริการอาหารและเครื่องดื่ม

1.4.4 ส่วนสำนักงาน

- ส่วน PRESERVATION และ STORAGE
- ส่วนพนักงานและเจ้าหน้าที่

บทที่ 2

การศึกษาและวิเคราะห์โครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์โครงการ

2.1 วิเคราะห์ผู้ใช้โครงการ

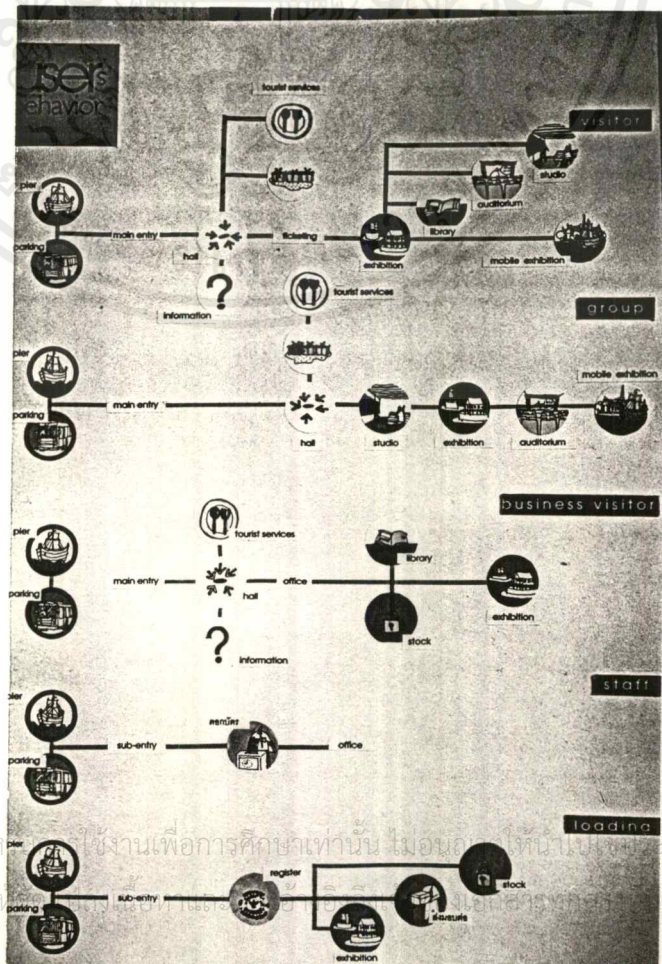
สามารถจำแนกเป็นประเภทได้เป็น ผู้ใช้บริการ และผู้ให้บริการ

2.1.1 ผู้ใช้บริการ ได้แก่ ผู้ที่ได้เข้ามาใช้บริการต่าง ๆ ภายในโครงการ ซึ่งสามารถแยกพฤติกรรมในการใช้บริการที่แตกต่างกัน ได้แก่

2.1.1.1 ประชาชนทั่วไป (ส่วนตัว) มีจุดประสงค์เพื่อมาพักผ่อนหย่อนใจ หาความรู้ มักนิยมใช้บริการในช่วงวันหยุดต่าง ๆ

2.1.1.2 มาเป็นกลุ่ม จะมีการจัดกลุ่มนำมา เพื่อศึกษาข้อมูลต่าง ๆ โดยมีการติดต่อกับทางเจ้าหน้าที่โครงการไว้ก่อนแล้ว

2.1.1.3 นักวิชาการ เพื่อมาค้นคว้าหาความรู้ โดยไม่ได้คำนึงถึงเทคนิค การจัดแสดงมากนัก เน้นการหาข้อมูล รวมทั้งค้นคว้าในส่วนของห้องสมุด ห้องบรรยาย ฯลฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้เผยแพร่เอกสารเพื่อการนำออกไปใช้

2.1.2 ผู้ให้บริการ

เนื่องจากโครงการศูนย์ศึกษาศาถาปัตยกรรมริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ในเขตกรุงรัตนโกสินทร์นี้ เป็นโครงการเสนอแนะ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาโครงการเปรียบเทียบเพื่อสรุปหาหน่วยงานและสายงานบริหารที่เหมาะสมเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการกำหนดพื้นที่ใช้สอย โดยได้เลือกโครงการเปรียบเทียบ ดังนี้

2.1.2.1 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

ที่ตั้ง ถนนหน้าพระธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ประเภท พิพิธภัณฑสถานประเภทประวัติศาสตร์ศิลปะโบราณคดี

เป้าหมาย บริการทางวิชาการ นันทนาการ และประชาสัมพันธ์

ด้านเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

สายงานการบริหาร

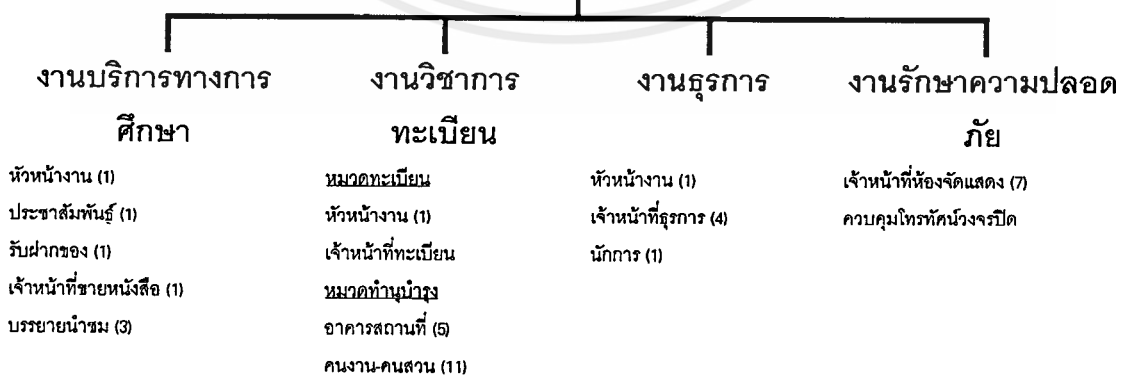
กรมศิลปากร

กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

ฝ่ายพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

ผู้อำนวยการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

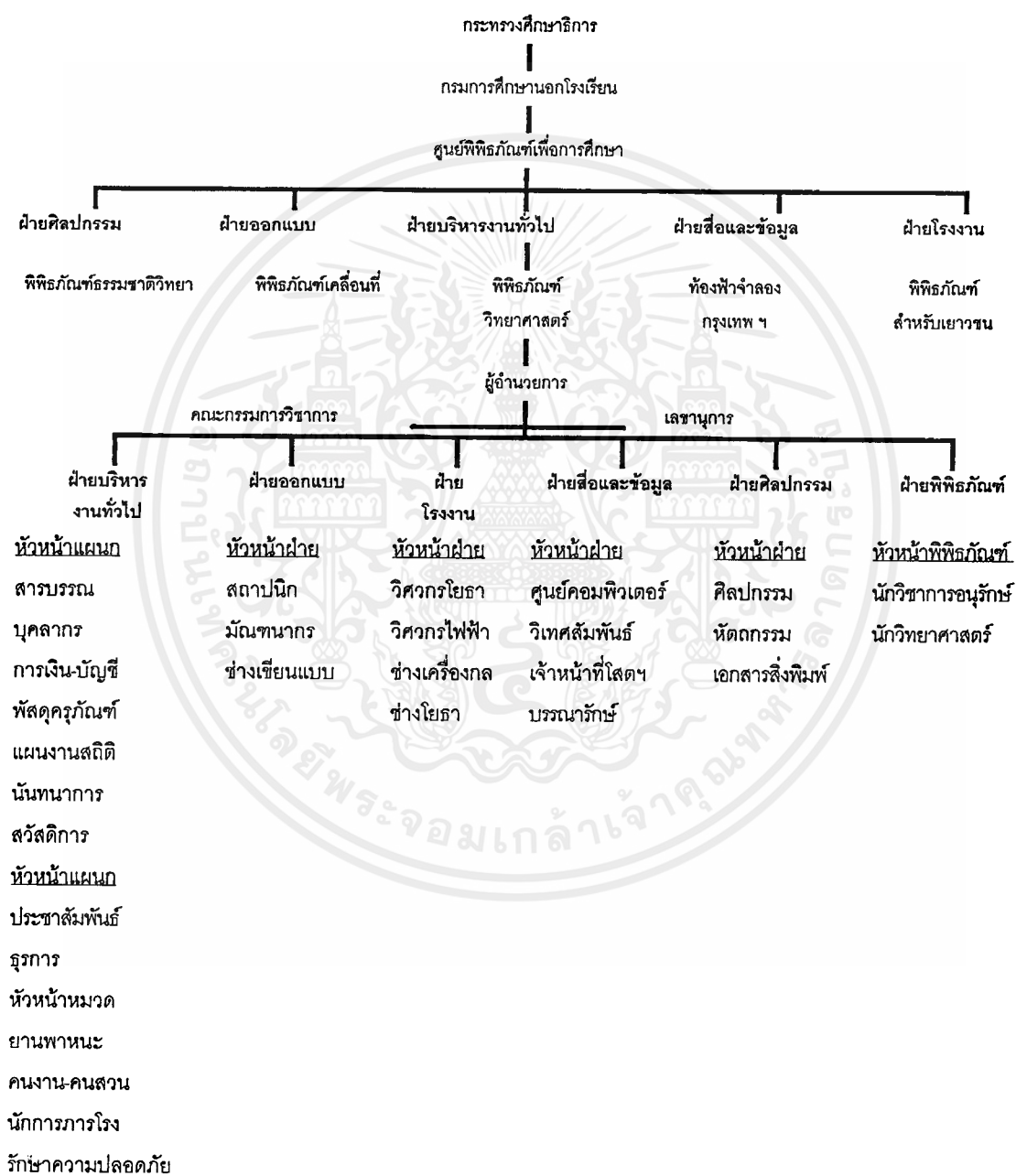
2.1.2.2 พิพิธภัณฑศึกษาาสตร์

ที่ตั้ง 928 ถนนสุขุมวิท กรุงเทพมหานคร

ประเภท พิพิธภัณฑ์ประเภท

เป้าหมาย บริการทางวิชาการ และนันทนาการ

แผนภูมิการจัดองค์กรและสายงานการบริหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

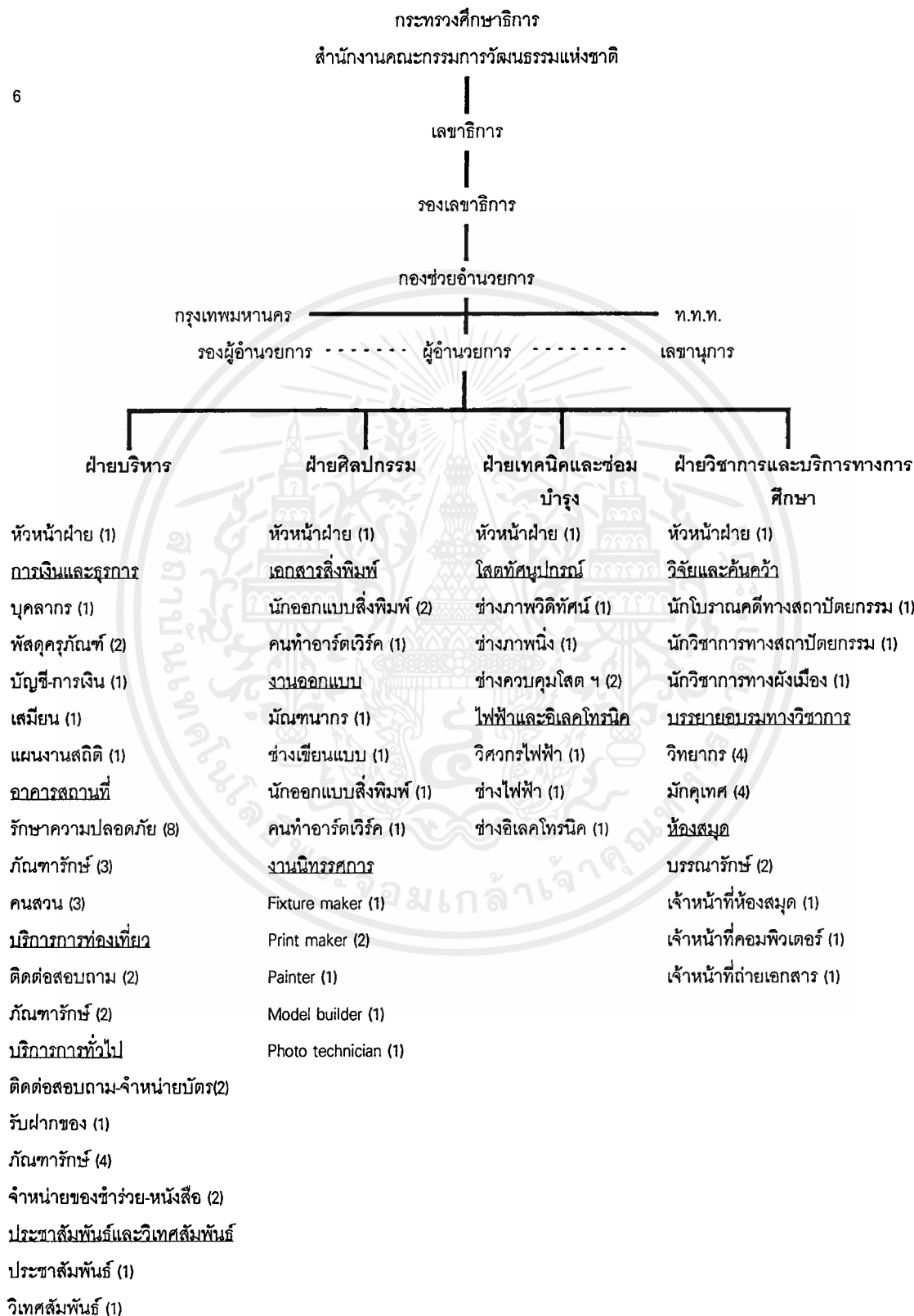
สรุปผลการศึกษาเปรียบเทียบ

เนื่องจากศูนย์ศึกษาสถาปัตยกรรมริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตกรุงรัตนโกสินทร์เป็นโครงการที่มีขนาดเล็ก และมีรูปแบบที่เน้นการจัดแสดงที่แปลกใหม่ ทันสมัย มากกว่าเพียงการจัดแสดงวัตถุ จึงเพิ่มฝ่ายย่อยบางส่วนขึ้นจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร โดยใช้รายละเอียดบางส่วนจากพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ และนำมาปรับให้เข้ากับขนาดของโครงการ จึงสรุปออกมาเป็นดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อัตรากำลังและหน้าที่

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	หน้าที่
ผู้อำนวยการ	1	วางแผนการดำเนินงาน บริหารและควบคุม รับผิดชอบการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ
รองผู้อำนวยการ	1	ประสานงาน ปฎิภาษา และแทนผู้อำนวยการ
เลขานุการ	1	ช่วยในการประสานงานติดต่อกับฝ่ายต่าง ๆ ทำรายงานการประชุม
ฝ่ายบริหาร		
หัวหน้าฝ่าย	1	ควบคุมการทำงานและจัดงบประมาณ
การเงินและตุกรการ		
บุคลากร	1	งานบุคคล
พัสดุครุภัณฑ์	2	จัดซื้อ รับและส่งของจ่ายไปยังแผนกต่าง ๆ
บัญชี-การเงิน	1	ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ตรวจสอบและเสนอรายการรับ-จ่ายและยอดเงิน
เสมียน	1	งานพิมพ์เอกสาร
แผนงานสถิติ	1	ประเมินผลงานทางสถิติ
อาคารสถานที่		
รักษาความปลอดภัย	8	ดูแลควบคุมจุดสำคัญต่าง ๆ และตรวจสอบอุปกรณ์ฉุกเฉิน
นักการ	จ้างบริษัททำ ความสะอาด	ดูแลความสะอาดและความเรียบร้อยภายในส่วนต่าง ๆ ของอาคาร
ภัณฑารักษ์	3	ดูแลควบคุมและจัดหาอุปกรณ์สำหรับจัดแสดง
คนสวน	3	ดูแลรักษา ตบแต่งสวน และบริเวณภายนอกอาคาร
บริการการท่องเที่ยว		
ติดต่อสอบถาม	2	บริการและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในกรุงเทพมหานคร
ภัณฑารักษ์	2	ดูแลควบคุมส่วนบริการต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑ์
จำหน่ายของชำร่วย-หนังสือ	2	บริการขายของชำร่วย-หนังสือ
ประชาสัมพันธ์และวิเทศสัมพันธ์		
ประชาสัมพันธ์	1	เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
วิเทศสัมพันธ์	1	ติดต่อและประสานงานกับต่างหน่วยงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้拿去ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	หน้าที่
ฝ่ายวิชาการและบริการทางการศึกษา		
หัวหน้าฝ่าย	1	ควบคุมและดูแลการทำงานค้นคว้าวิจัยทางด้านสถาปัตยกรรมรัตนโกสินทร์ และองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ข้อมูลวิจัยค้นคว้า		
นักโบราณคดีทางสถาปัตยกรรม	1	ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม
นักวิชาการทางสถาปัตยกรรม	1	ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมโดยตรง
นักวิชาการทางผังเมือง	1	ศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ของสถาปัตยกรรมอันเกี่ยวข้องกับวิชาการทางผังเมือง
บรรณายอบรมทางวิชาการ		
วิทยากร	4	บรรยายและอบรมทางวิชาการภายในพิพิธภัณฑ์
มัคคุเทศก์	4	บรรยายและนำชมภายนอกพิพิธภัณฑ์โดยรตราง
ห้องสมุดเฉพาะ	2	
บรรณารักษ์	1	จัดระบบภายในห้องสมุด ควบคุมการเลือกหนังสือและสื่อทางการศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าในห้องสมุด
เจ้าหน้าที่ห้องสมุด	1	ดูแลเอกสาร พิมพ์เอกสาร และซ่อมแซมสื่อทางการศึกษาในห้องสมุด
เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์	1	ดูแลการใช้สื่อทางการศึกษาต่าง ๆ ตรวจคนเข้า-ออก และช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด
เจ้าหน้าที่ถ่ายเอกสาร	1	บริการถ่ายเอกสาร
ฝ่ายศิลปกรรม		
หัวหน้าฝ่าย	1	ควบคุมดูแลงานออกแบบและจัดทำสิ่งพิมพ์ และตกแต่งส่วนต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑ์
เอกสารสิ่งพิมพ์		
นักออกแบบสิ่งพิมพ์	2	ออกแบบเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบบริการต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑ์
คนทำอาร์ตเวิร์ค	1	ทำอาร์ตเวิร์คสำหรับสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	หน้าที่
พิพิธภัณฑ์ (งานออกแบบ)		
มัณฑนากร	1	ออกแบบและตกแต่งส่วนต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑ์
ช่างเขียนแบบ	1	งานเขียนแบบตามการออกแบบของมัณฑนากร
นักออกแบบสิ่งพิมพ์	1	ออกแบบสิ่งพิมพ์ที่ใช้ในการตกแต่งภายในส่วนต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์ โดยทำงานสัมพันธ์กับมัณฑนากร
คนทำอาร์ตเวิร์ค	1	ทำอาร์ตเวิร์คสำหรับสิ่งพิมพ์ที่ใช้ในงานตกแต่งภายใน
พิพิธภัณฑ์ (งานจัดทำนิทรรศการ)		
Fixture maker	1	จัดทำฉาก เฟอริไนเจอร์ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบในการจัดนิทรรศการ
Print maker	2	จัดทำสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตามแบบ
Painter	1	งานช่างสี
Model builder	1	จัดทำหุ่นจำลอง
Photo technician	1	งานถ่ายภาพและเทคนิคประกอบ
ฝ่ายเทคนิคและซ่อมบำรุง		
หัวหน้าฝ่าย	1	ควบคุมและดูแลการทำงานด้านเทคนิคและซ่อมบำรุงต่าง ๆ ทางเทคนิคภายในพิพิธภัณฑ์
โสตทัศนอุปกรณ์		
ช่างภาพวิดีโอทัศน์	1	งานถ่ายภาพยนต์และงานตัดต่อ
ช่างภาพนิ่ง	1	งานถ่ายภาพนิ่ง
ช่างควบคุมโสต ฯ	2	ควบคุมแสง เสียง และเทคนิคประกอบอื่นในการเสริมสร้างบรรยากาศในการจัดแสดง
ช่างเสียง-แสง	1	ซ่อมแซม ดูแลอุปกรณ์ทางด้านแสงและเสียง
ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์		
วิศวกรไฟฟ้า	1	วางแผนคิดคำนวณการใช้ไฟฟ้าและควบคุมดูแลช่างไฟฟ้า
ช่างไฟฟ้า	1	ตรวจสอบ ปฏิบัติงานซ่อมแซมระบบไฟฟ้า
ช่างอิเล็กทรอนิกส์	1	ตรวจสอบ ปฏิบัติงานซ่อมแซมระบบอิเล็กทรอนิกส์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปอัตราเจ้าหน้าที่ของโครงการ ประกอบด้วย

ฝ่ายบริหาร	36	คน
ฝ่ายวิชาการและบริการทางการศึกษา	17	คน
ฝ่ายศิลปกรรม	14	คน
ฝ่ายเทคนิคและซ่อมบำรุง	8	คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 วิเคราะห์เวลาเปิดทำการ

เนื่องจากโครงการศูนย์ศึกษาสถาปัตยกรรมริมแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ได้ใช้อาคารของสถานีตำรวจดับเพลิง บางรัก ซึ่งนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

- ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา
- ตั้งอยู่ในเขตบางรัก
- อาคารมีขนาดเล็ก
- พื้นที่ว่างนอกอาคารมีขนาดใหญ่
- ใกล้โรงเรียนและสถานการศึกษา
- ใกล้โรงแรม
- อยู่ในย่านการค้า

จากข้อมูลดังกล่าว จึงสรุปเวลาดำเนินการและจำนวนผู้เข้าชม โครงการ ดังนี้

วันและเวลาดำเนินการ

2.2.1	ส่วนนิทรรศการถาวรและนิทรรศการชั่วคราว	ทุกวัน	9.00 - 16.30 น.
2.2.2	ส่วนบริการทางการศึกษา	ทุกวัน	9.00 - 18.00 น.
2.2.3	ส่วนบริการสาธารณะ	ทุกวัน	9.00 - 18.00 น.

(สามารถเปิด-ปิด นอกเวลาดังกล่าวได้ตามเทศกาลหรือนิทรรศการพิเศษที่จัดขึ้น)

จำนวนผู้เข้าใช้บริการ (เฉพาะส่วนนิทรรศการ) ประมาณ 40 คน/ชม.

เหตุผลที่กำหนดวันและเวลาดำเนินการดังกล่าว

เนื่องจากขอบเขตของ โครงการ ที่ให้บริการ สามารถแยกจากกันได้ 3 ส่วน คือ ส่วนนิทรรศการ ส่วนบริการทางการศึกษา และส่วนบริการสาธารณะ ซึ่งสถานที่นำมาใช้เป็นที่ตั้งของโครงการ นี้ นั้น ได้แยกเป็น อาคาร 3 หลัง ตั้งอยู่บริเวณริม แม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งง่ายต่อการแยกส่วนเปิด-ปิดการให้บริการ และคำนวณเวลาเปิด-ปิดใช้เทียบจากการเดินทางเข้าสู่ โครงการ เนื่องจากถ้ามาทางบกจะต้องผ่านการจราจรบริเวณถนนสีลม สาทร และเจริญกรุง ซึ่งในช่วงเช้าการจราจรติดขัดมาก จึงเลื่อนเวลาทำการให้สายออกไปกว่าพิพิธภัณฑ์อื่น ส่วนเวลาปิดทำการนั้น ในส่วนของอาคารหลักที่จัดนิทรรศการถาวรจะปิดก่อน และสามารถออกมาพักผ่อนบริเวณที่จัดไว้

บริการเพื่อชมบรรยากาศริม แม่น้ำเจ้าพระยา หรือสามารถที่จะไปค้นคว้าข้อมูลที่สนใจได้ที่ส่วน
บริการทางการศึกษาได้อีกทางหนึ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 องค์ประกอบของโครงการ

2.3.1 ส่วนบริการสาธารณะ ประกอบด้วย

- โถงทางเข้า
- ส่วนบริการนักท่องเที่ยว
- ร้านอาหาร
- ร้านกาแฟ
- ร้านขายของที่ระลึก
- ท่าเรือนำเที่ยว

2.3.2 ส่วนนิทรรศการ ประกอบด้วย

- ส่วนนิทรรศการถาวร
- ส่วนนิทรรศการชั่วคราว

2.3.3 ส่วนบริการทางการศึกษาประกอบด้วย

- ห้องสมุด
- ห้องบรรยาย
- ห้องโสตทัศนศึกษา

2.3.4 ส่วนสำนักงาน ประกอบด้วย

- ส่วนทำงาน
- ส่วนพักผ่อน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 การศึกษาวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยของโครงการ

2.4.1 ส่วนนิทรรศการถาวร

ในส่วนของเรื่องราวการจัดแสดงนั้น ได้แบ่งการนำเสนอออกตามยุคสมัยที่มีบทบาทต่อสถาปัตยกรรมของกรุงรัตนโกสินทร์ โดยการจัดแสดงได้แบ่งตามหัวข้อดังนี้

INTRODUCTION

ทางเข้าสู่อดีต

A

กรุงเทพมหานครก่อนตั้งเป็นราชธานี

B

สร้างเมือง;กรุงรัตนโกสินทร์

C

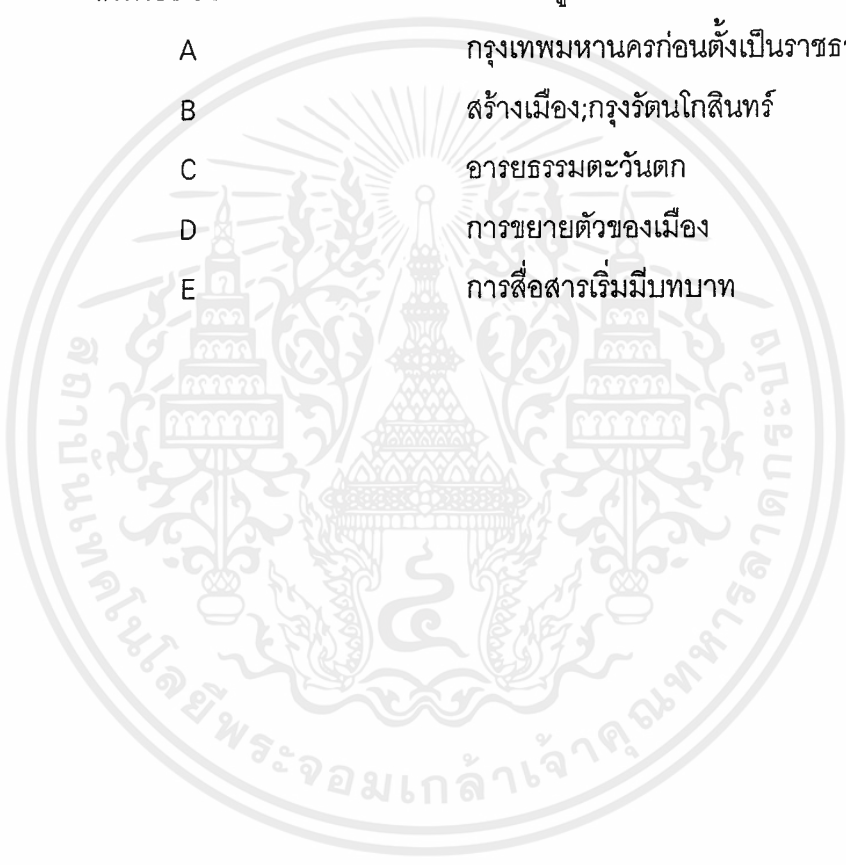
อารยธรรมตะวันตก

D

การขยายตัวของเมือง

E

การสื่อสารเริ่มมีบทบาท

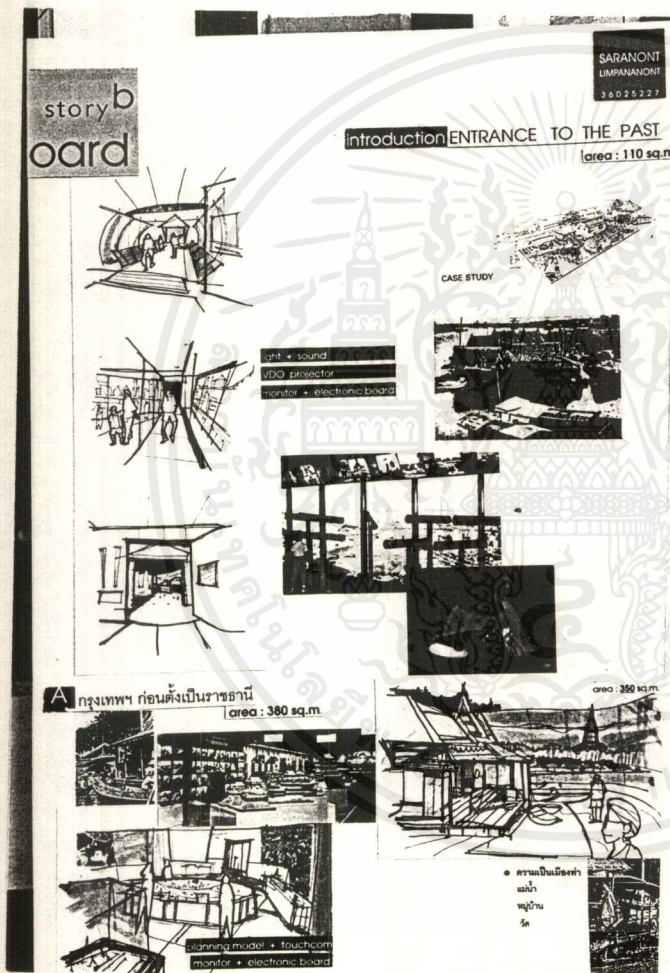
การลำดับเรื่องราวที่จะแสดงและเทคนิคที่ใช้

INTRODUCTION สร้างความตื่นตัวให้ผู้เข้าชม ได้รู้สึกก่อนที่จะ เข้าไปชมงานนิทรรศการ ในยุคอดีต ด้วยการนำเสนอบรรยากาศที่ค่อย ๆ เปลี่ยนไปจากปัจจุบันไปสู่ยุค ก่อนสร้างเมือง

เทคนิคจัดแสดง

- แสดง+สี+เสียง
- VDO Projector
- Monitor+Electronic Board

พื้นที่ที่ต้องการ 110 ตารางเมตร

A กรุงเทพฯ ก่อนตั้งเป็นราชธานี

นำเสนอบรรยากาศของเรือนแพ ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา สภาพความเป็นอยู่ของเมือง และการรวมตัวกันของชาวบ้าน เพื่อตั้งชุมชนของตน

เทคนิคการนำเสนอ
พื้นที่ที่ต้องการ

Model + Touchcom + Electronic Board
350 ตารางเมตร

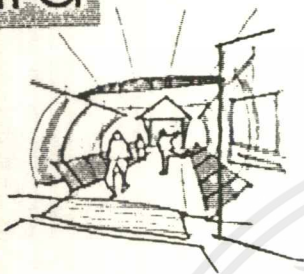
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

SARANONT
LIMPANANONT
36025227

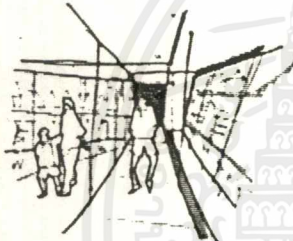
story board

introduction ENTRANCE TO THE PAST

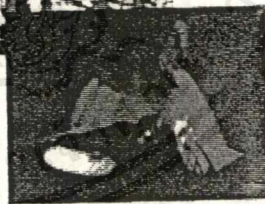
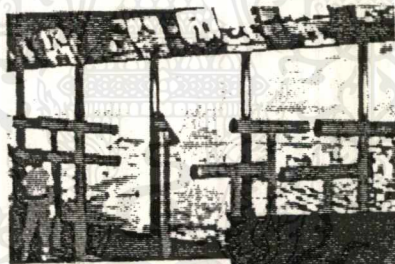
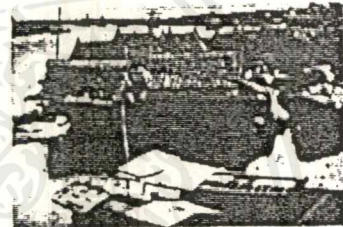
area : 110 sq.m

CASE STUDY

light + sound
VDO projector
monitor + electronic board

A กรุงเทพฯ ก่อนตั้งเป็นราชธานี
area : 380 sq.m

area : 350 sq.m

planning model + touch com
monitor + electronic board

- ความเป็นเมืองท่า
- แม่น้ำ
- หมู่บ้าน
- วัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

B. สร้างเมือง:กรุงรัตนโกสินทร์ นำเสนอข้อมูลของสถาปัตยกรรม ที่มีระเบียบแบบแผนมากขึ้น เนื่องจากมีการย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่บางกอก

- เริ่มมีการสร้าง-
- วัด
  - วัง
  - ป้อม
  - เมือง

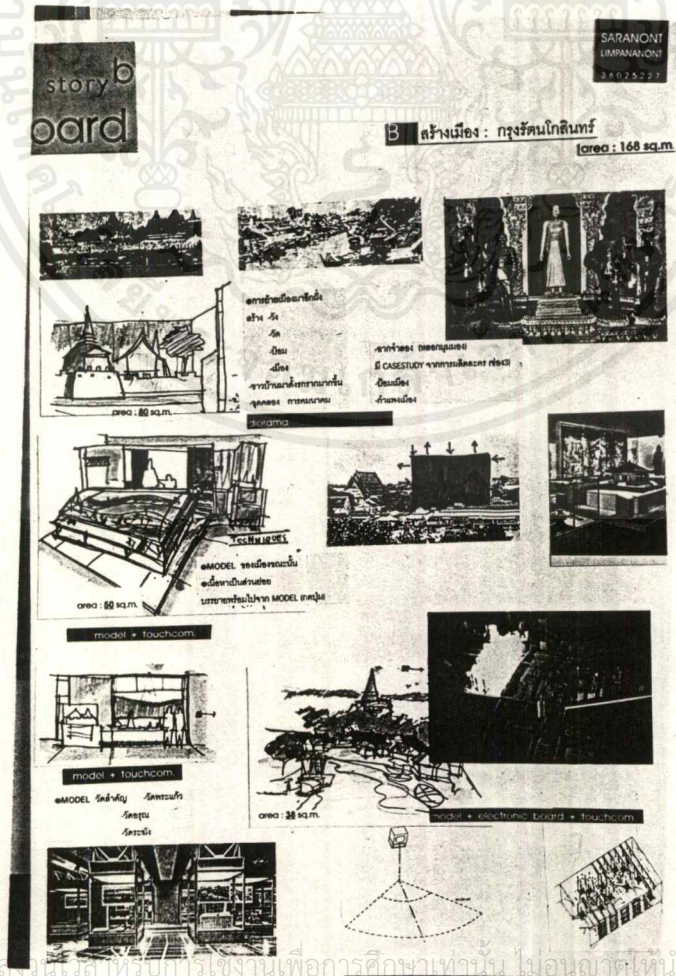
มีการขุดคลองเพื่อการคมนาคม

นำเสนอด้วยเทคนิค

- DIORAMA
- MODEL
- Electronic board + Touch com.

พื้นที่ที่ต้องการ

108 ตารางเมตร

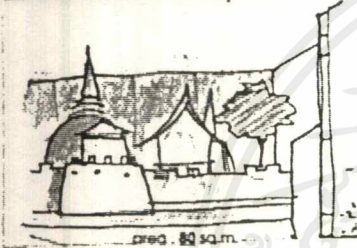
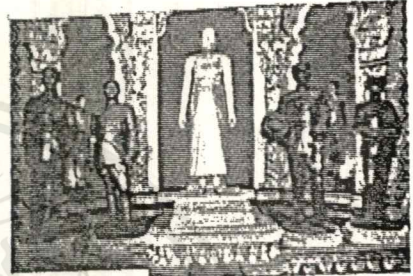
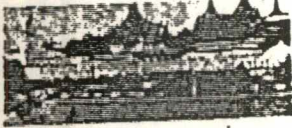

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

story board

SARANONT LIMPANANONT
34023227

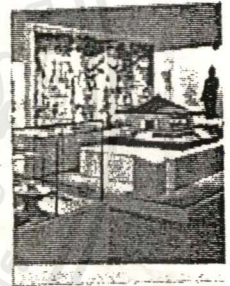
B สร้างเมือง : กรุงรัตนโกสินทร์ | area : 168 sq.m

- การขยายเมืองครั้ง
 1. พิพิธภัณฑสถาน
 2. บ้าน
 3. เมือง
 4. จารึกภาคใต้
 5. จารึกภาคเหนือ
 6. จารึกภาคกลาง

จากข้อมูล (เอกสารของ)
 มี CASE STUDY จากกรมศิลปากร (1943)
 - บ้านเมือง
 - กำแพงเมือง

diorama

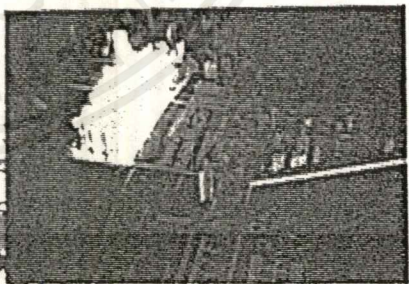
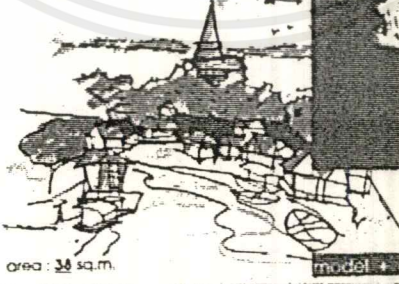
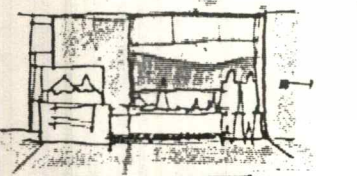

TECHNIQUES

- MODEL ของเมืองรัตนโกสินทร์
- เนื้อหาเป็นส่วนย่อย
- บรรยายพร้อมไปจาก MODEL 3 มิติ

area : 50 sq.m

model + touchcom

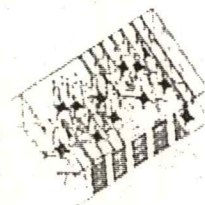
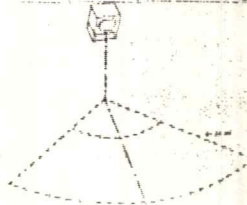
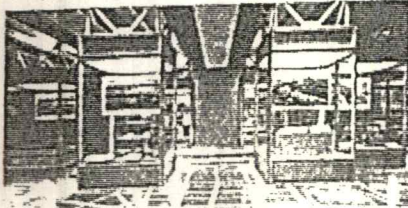

model + touchcom

- MODEL รัตนโกสินทร์
- รัตนโกสินทร์
- รัตนโกสินทร์

area : 38 sq.m

model + electronic board + touchcom

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

C. อารยธรรมตะวันตก

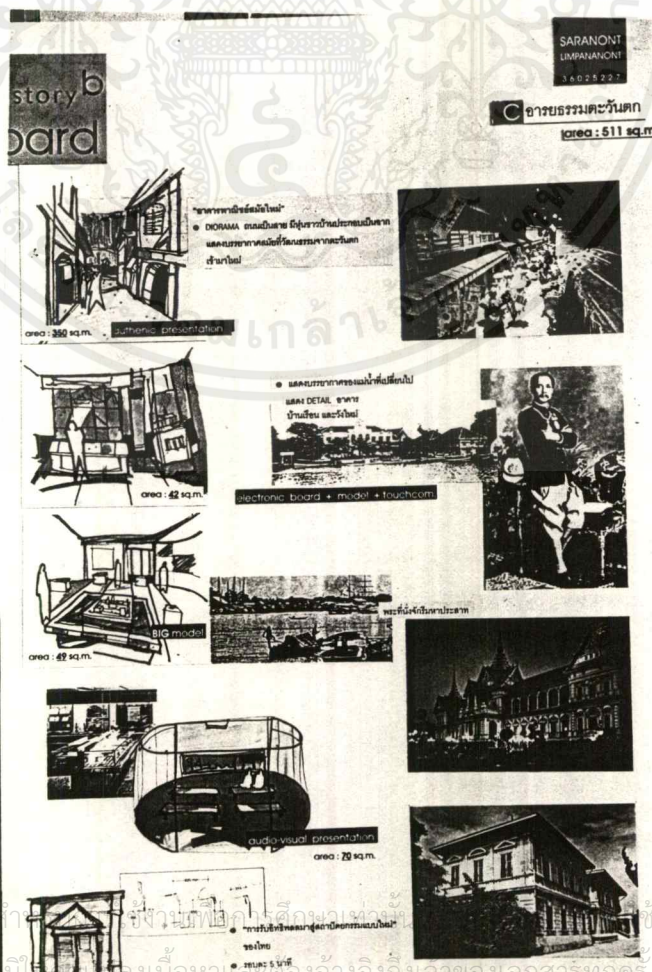
- นำเสนอสถาปัตยกรรม ที่รับวัฒนธรรมจากตะวันตกเข้ามา
- ความแตกต่างของ SPACE ของไทยกับตะวันตก
- DIORAMA อาคารสมัยใหม่
- บรรยากาศแม่น้ำที่เริ่มเปลี่ยนไป
- DETAIL อาคารบ้านเรือน
- ฉายสารคดีข้อมูลความรู้เกี่ยวกับยุคสมัยดังกล่าว (รอบละ 5 นาที)

นำเสนอด้วยเทคนิค

- DIORAMA
- Electronic board
- Model
- Audio-visual Presentation

พื้นที่ที่ต้องการ

511 ตารางเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้ใช้ภายในงานเท่านั้น ไม่ควรเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

story board

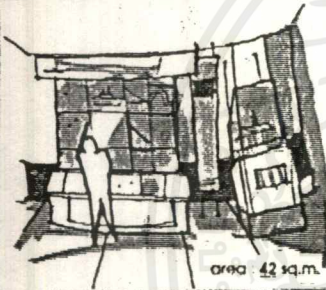
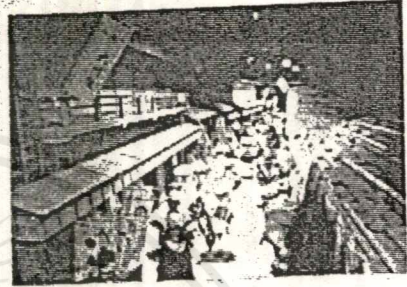
SARANONT
LIMPANONT
38025222

C **อารยธรรมตะวันตก**
area : 511 sq.f

"อาคารพาณิชย์สมัยใหม่"
● DIORAMA ถนนเป็นสาย มีผู้ร่ำรวยประกอบเป็นฉาก และบรรยากาศสมัยที่วัฒนธรรมจากตะวันตก เติบโต

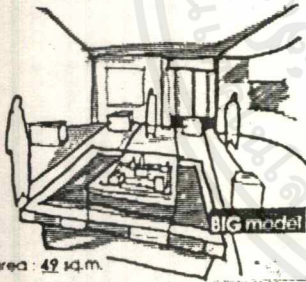
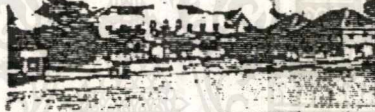
area : 350 sq.m. authentic presentation

● แสดงบรรยากาศของเมืองที่เปลี่ยนไป
แสดง DETAIL อาคาร
บ้านเรือน และวิถีใหม่

area : 42 sq.m.

electronic board + model + touchcom

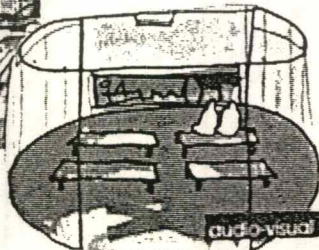
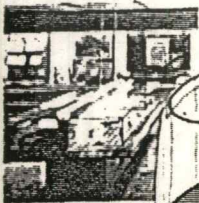
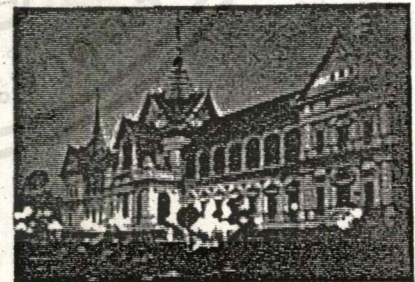

BIG model

area : 49 sq.m.

พระที่นั่งกับท่าพระสาท

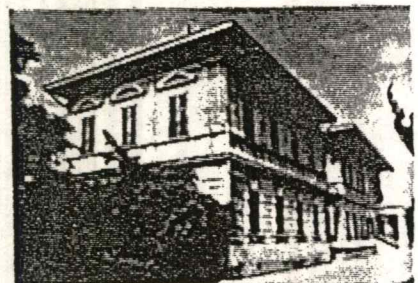

audio-visual presentation

area : 20 sq.m.

● "การฟื้นฟูหรือผลาญสถาปัตยกรรมแบบใหม่"
ของไทย
● รวม 6 นาที

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D. การขยายของเมือง

เริ่มมีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเพื่อเชื่อมเมือง เกิดการขยายตัวออกทางด้านข้าง เริ่มตัดถนน กรุงเทพฯเริ่มไม่ขึ้นกับแม่น้ำเท่าอดีต

- ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเมืองกรุงเทพในสมัยนั้น
- สถาปัตยกรรมเริ่มใช้โครงสร้างแบบใหม่

- ถนน สะพาน

นำเสนอด้วยเทคนิค

- Graphic board
- Electronic board
- CD rom
- Model

พื้นที่ที่ต้องการ 150 ตารางเมตร

E. ยุคสื่อสารเริ่มมีบทบาท

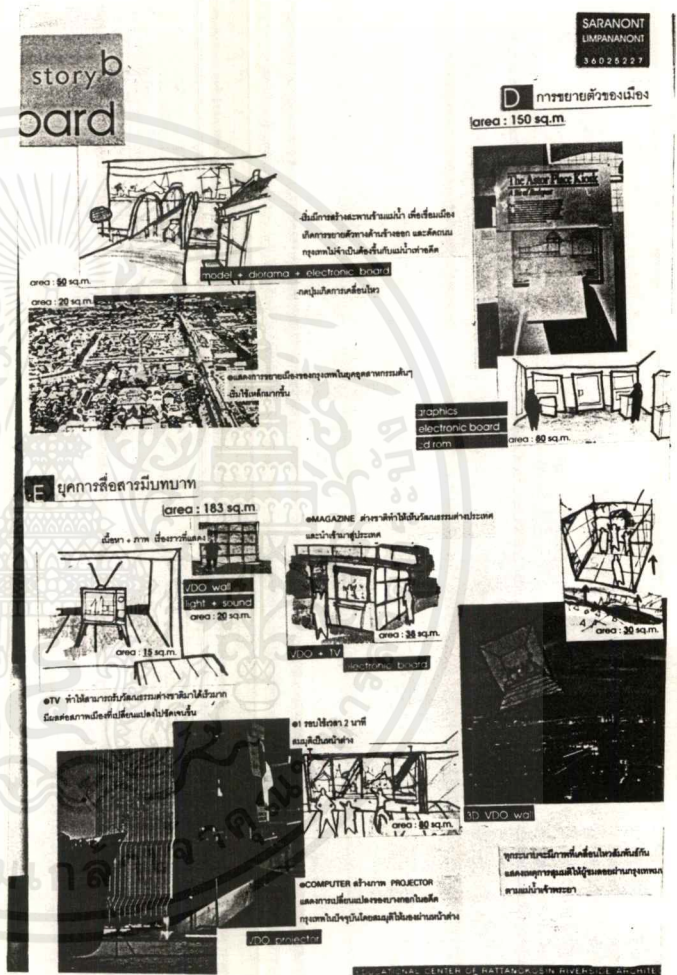
- กรุงเทพฯเริ่มรับวัฒนธรรมของต่างชาติได้ง่ายขึ้น ในรูปแบบของการสื่อสารต่าง ๆ
- แสดงภาพของกรุงเทพบริเวณริมแม่น้ำที่เปลี่ยนแปลงไป
- สถาปัตยกรรมที่โดดเด่นในปัจจุบัน
- ห้อง VERSUAL REALITY

นำเสนอด้วยเทคนิค

- VDO + TV
- Electronic board
- 3D VDO Wall
- VDO Projector
- Graphic board
- Light & sound

พื้นที่ที่ต้องการ

183 ตารางเมตร

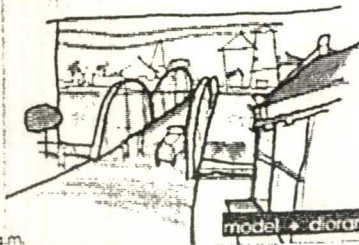

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

UIMPANAVONT
34025227

story board

D การขยายตัวของเมือง area : 150 sq.m

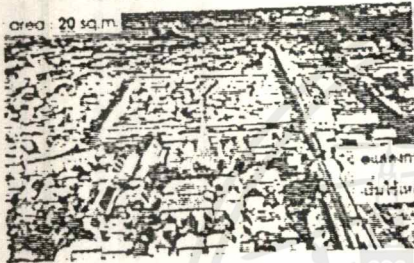

เป็นการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำ เพื่อเชื่อมเมือง
เกิดการขยายตัวทางด้านข้างออก และยังคงมี
กรุงเทพมหานครเป็นเครื่องรับกับแม่น้ำท่าจีน

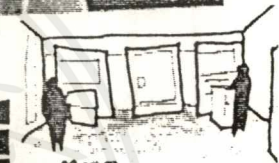
model + diorama + electronic board

area : 50 sq.m

area : 20 sq.m

แสดงการขยายตัวของกรุงเทพในยุคอุตสาหกรรมด้วย
เป็นไฟในลักษณะอื่น

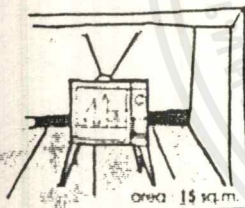
graphics
electronic board
cd rom

area : 80 sq.m

E ยุคการสื่อสารมีบทบาท

area : 183 sq.m

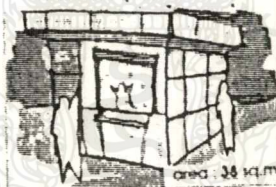
เนื้อหา + ภาพ เสียงกราฟิกและ...

area : 15 sq.m

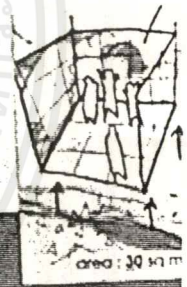
VDO wall
light + sound
area : 20 sq.m

MAGAZINE คำขวัญทำให้อ่านสนุกเรียนคำปรารถนา
และนำเข้ามาสู่ประเทศไทย

area : 36 sq.m

VDO + TV
electronic board

area : 30 sq.m

TV ทำให้อ่านบทเรียนด้วยระบบคำขวัญที่เข้าใจง่าย
และภาพเคลื่อนไหวเปลี่ยนไปมาชัดเจนขึ้น

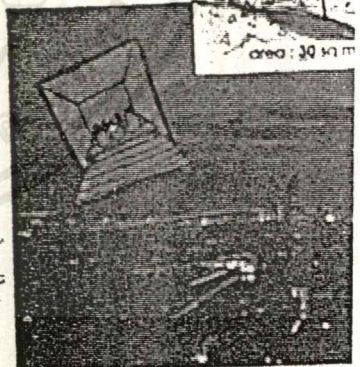
จอรับใช้เวลา 2 นาที
สนใจดูเป็นหน้าที่

area : 80 sq.m

COMPUTER สไลด์ภาพ PROJECTOR
และการเปลี่ยนภาพของภาพอีกในจอ
กรุงเทพมหานครในปัจจุบันโดยสมมุติให้กรุงเทพมหานคร

VDO projector

3D VDO wall

ทุกรูปแบบมีภาพที่เคลื่อนไหวสัมพันธ์กัน
และสามารถดูเป็นสื่อให้ดูรายละเอียดมากขึ้น
ตามแบบจำลองจริง

EDUCATIONAL CENTER OF RATTANAKOSIN RIVERSIDE ANCHIT

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปพื้นที่ในส่วนนิทรรศการ

INTRODUCTION	110	ตรม.
A	380	ตรม.
B	108	ตรม.
C	511	ตรม.
D	150	ตรม.
E	183	ตรม.
รวมพื้นที่ทั้งหมด	4502	ตรม.

2.4.2 พื้นที่ใช้สอยรอง

โถงพักคอย						
ELEMENT	USER		AREA:UNIT	UNIT	REQUIREMENT	REMARK
	VISITOR	STAFF				
HALL	40		0.64		23.6	A.D
RECEPTION		2	5.2:2 persons	1	5.2	A.D
TICKET		1	2.1	1	2.1	A.D
SHOP		2			50	CASE STUDY
STORAGE					17	CASE STUDY
TOTAL AREA					99.9	
ห้องสมุด						
ELEMENT	USER		AREA:UNIT	UNIT	REQUIREMENT	REMARK
	VISITOR	STAFF				
คืนยืม		2	5		10	A.D
READING	8		1.5		12	
บัตรรายการ			12	2	24	A.D
BOOK STACKS	3,000 เล่ม		21/90 CM.		21.6	A.D
COMPUTER			1	3	3	A.D
TOTAL AREA					70.6	
ห้องโสตทัศนศึกษา						
ELEMENT	USER		AREA:UNIT	UNIT	REQUIREMENT	REMARK
	VISITOR	STAFF				
STUDIO	20	2	70	1	70	CASE STUDY
MINI THEATER	53		0.9		47.7	A.D
CONTROL ROOM					48	A.D
STAGE	50% of seating area				23.85	A.D
CIRCULATION			30% of seating area		14.31	A.D
TOTAL AREA					203.86	
ร้านอาหาร						
ELEMENT	USER		AREA:UNIT	UNIT	REQUIREMENT	REMARK
	VISITOR	STAFF				
DINING AREA	50	20	1.55		108.5	A.D
CIRCULATION			+30%		32.55	TIME SAVER
KITCHEN			25% of dining		27.125	TIME SAVER
SERVICE STATION			65% kitchen		17.63	TIME SAVER
COUNTER			20% kitchen		5.4	TIME SAVER
TOTAL AREA					191.2	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนสำนักงาน			
ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ		พื้นที่รวม 41.44 ตรม.	
ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	พื้นที่/คน	พื้นที่ที่ต้องการ
ฝ่ายบริหาร			
หัวหน้าฝ่าย	1	10.72	10.72
บุคลากร	1	5.85	5.85
พัสดุครุภัณฑ์	2	3.20	6.40
บัญชี-การเงิน	1	5.85	5.85
เสมียน	1	3.50	3.50
แผนงานสถิติ	1	5.85	5.85
ภัณฑารักษ์	3	5.85	17.55
พื้นที่เก็บอุปกรณ์ส่วนบุคคล	27	0.52	14.04
ประชาสัมพันธ์	1	2.60	2.60
รวม			72.36 ตรม.
ฝ่ายวิชาการและบริการทางการศึกษา			
หัวหน้าฝ่าย	1	10.72	10.72
วิจัยค้นคว้า			
นักโบราณคดีทางสถาปัตยกรรม	1	6.90	6.90
นักวิชาการทาง สถาปัตยกรรม	1	6.90	6.90
นักวิชาการทางผังเมือง	1	6.90	6.90
พื้นที่เก็บอุปกรณ์ส่วนบุคคล	4	0.52	2.08
รวม			23.80 ตรม.
ฝ่ายศิลปกรรม			
หัวหน้าฝ่าย	1	10.72	10.72
เอกสารสิ่งพิมพ์			
นักออกแบบ	2	10.72	21.44
คนทำอาร์ตเวิร์ค	1	5.67	5.67
งานออกแบบ			
มัณฑนากร	1	10.72	10.72
ช่างเขียนแบบ	1	4.60	4.60
นักออกแบบสิ่งพิมพ์	1	10.72	10.72
คนทำอาร์ตเวิร์ค	1	5.67	5.67

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตำแหน่ง	จำนวน(คน)	พื้นที่/คน	พื้นที่ที่ต้องการ
งานนิทรรศการ			
Fixture maker	1	4.60	4.60
Print maker	1	4.60	4.60
Painter	1	4.60	4.60
Photo technician	1	4.60	4.60
พื้นที่เก็บอุปกรณ์ส่วนบุคคล	14	0.52	7.28
		รวม	88.95
ฝ่ายเทคนิคและซ่อมบำรุง			
หัวหน้าฝ่าย	1	10.72	10.72
โสตทัศนอุปกรณ์			
ช่างภาพวิดีโอทัศน์	1	5.85	5.85
ช่างภาพนิ่ง	1	5.85	5.85
ช่างควบคุมโสต ฯ	2	5.85	11.70
ช่างเสียง-แสง	1	5.85	5.85
ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์			
วิศวกรไฟฟ้า	1	4.60	4.60
ช่างไฟฟ้า	1	3.20	3.20
ช่างอิเล็กทรอนิกส์	1	3.20	3.20
พื้นที่เก็บอุปกรณ์ส่วนบุคคล	8	0.52	4.16
		รวม	184.37

สรุปส่วนสำนักงานใช้พื้นที่ทั้งหมดรวม 387.12 ตรม.

2.4.3 สรุปพื้นที่ใช้สอย

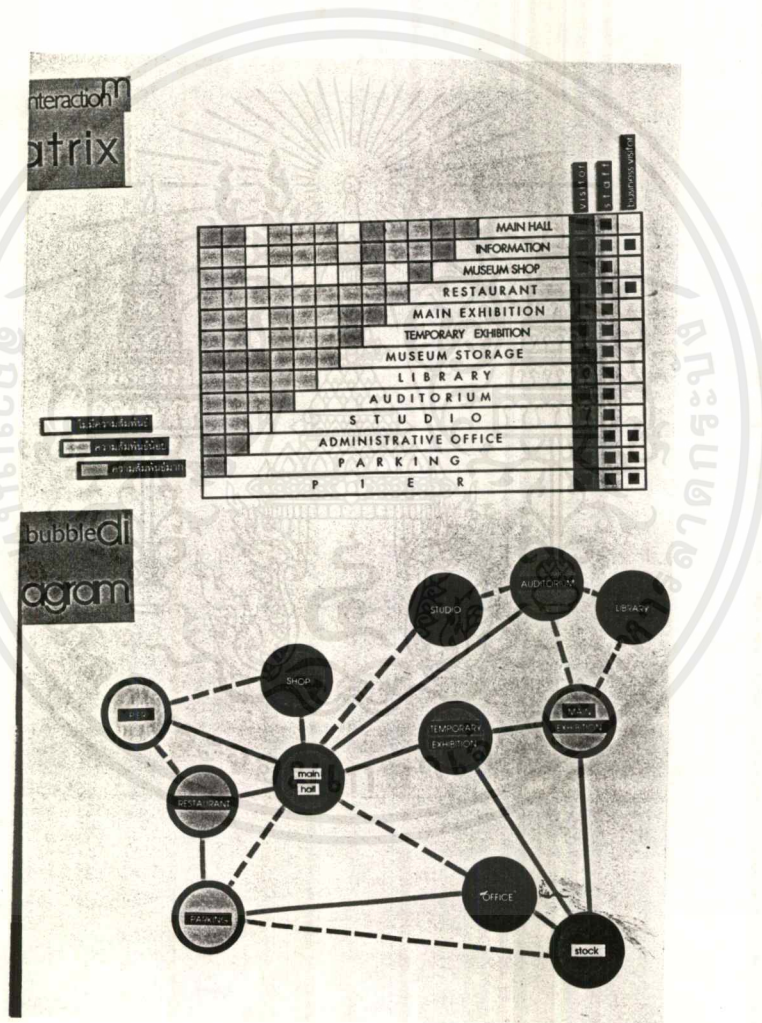
พื้นที่จากที่วิเคราะห์ความต้องการใช้พื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ของโครงการศูนย์ศึกษาสาธาณูปถัมภ์กรมรมฝัง
แม่น้ำเจ้าพระยาในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ มีดังนี้

- ส่วนนิทรรศการ	1,502.00	ตารางเมตร
- ส่วนโถง	99.90	ตารางเมตร
- ส่วนห้องสมุด	70.60	ตารางเมตร
- ส่วนห้องโสตทัศนศึกษา	203.86	ตารางเมตร
- ร้านอาหาร	191.20	ตารางเมตร
- สำนักงาน	387.12	ตารางเมตร
รวมพื้นที่ใช้สอย	2454.68	ตารางเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพื้นที่ใช้สอย

จากการศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้ โครงการ ที่ผ่านมาสามารถนำมาปรับเข้ากับองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในโครงการ และแสดงได้ดังตารางความสัมพันธ์นี้

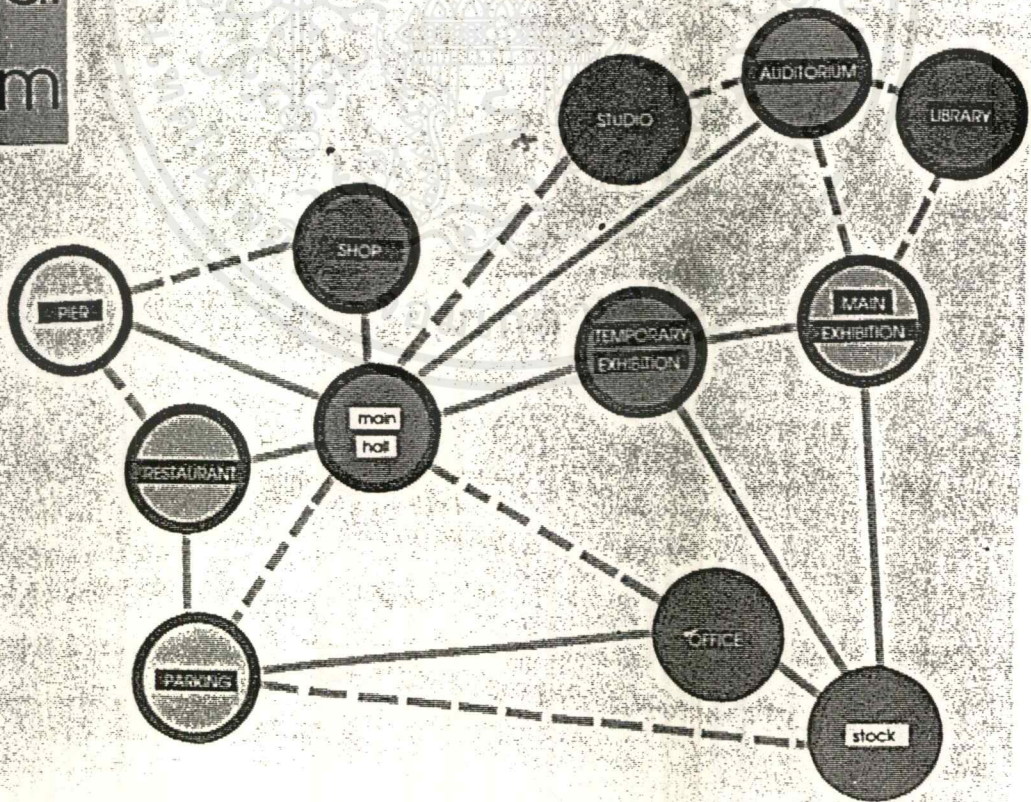
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Interaction Matrix

	Visitor	Staff	Business Visitor
MAIN HALL	■	■	■
INFORMATION	■	■	■
MUSEUM SHOP	■	■	■
RESTAURANT	■	■	■
MAIN EXHIBITION	■	■	■
TEMPORARY EXHIBITION	■	■	■
MUSEUM STORAGE	■	■	■
LIBRARY	■	■	■
AUDITORIUM	■	■	■
STUDIO	■	■	■
ADMINISTRATIVE OFFICE	■	■	■
PARKING	■	■	■
PIER	■	■	■

ไม่มีความสัมพันธ์
 ความสัมพันธ์น้อย
 ความสัมพันธ์มาก

Bubble Diagram

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6 การศึกษาโครงการเปรียบเทียบ

เนื่องจากต้องการให้โครงการศูนย์ศึกษาศาสนาปัตยกรรมริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ มีความสมบูรณ์ในการออกแบบมากยิ่งขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องมีการศึกษาโครงการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยสามารถชี้ให้เห็นข้อดีข้อเสียในการออกแบบ ในส่วนต่างๆ ของโครงการ เพื่อนำไปเป็นประโยชน์ในการออกแบบโครงการได้ โดยโครงการที่ได้นำมาพิจารณาเปรียบเทียบ มีดังนี้คือ

- 1) RECORDING STUDIO METROPOLIS
- 2) THE GARE D'ORSAY
- 3) LOUVRES MUSEUM
- 4) LA LUCEE DEL RINASCIMENTO
- 5) JAWAHAKA LAKENDRA

RECORDING STUDIO METROPOLIS

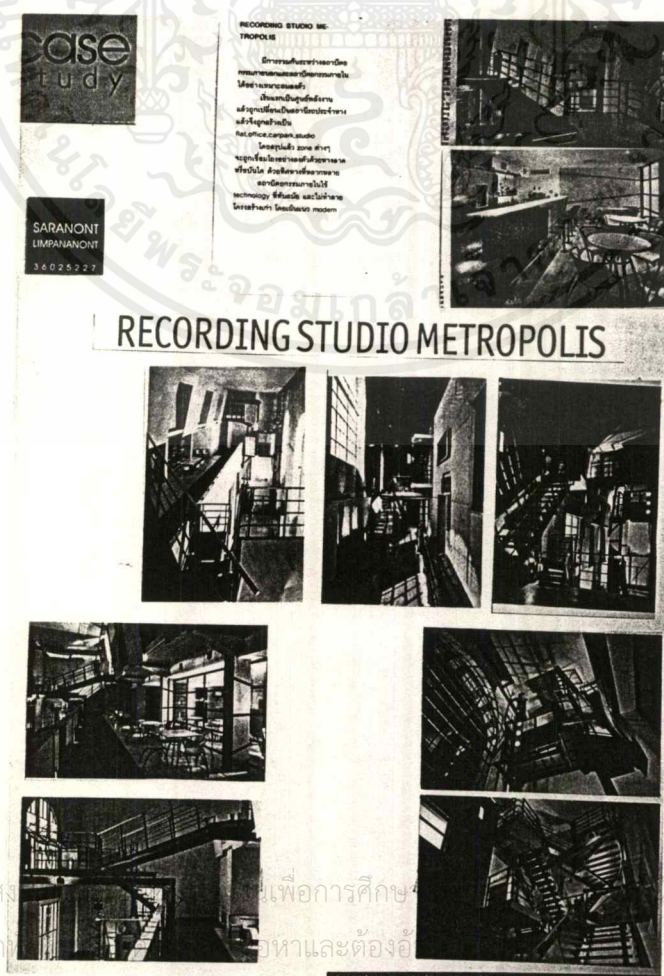
เป็น studio บันทึกเสียงที่มีการรวมกันระหว่าง สถาปัตยกรรมภายนอก และ สถาปัตยกรรมภายใน ได้อย่างเหมาะสมลงตัว

Zone ต่าง ๆ จะถูกเชื่อมโยงอย่างลงตัวด้วยทางลาดหรือบันได ด้วยทิศทางที่หลากหลาย

สถาปัตยกรรมภายใน ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และไม่ทำลายโครงสร้างเก่า โดยเน้นแนว MODERN

สิ่งที่น่าสนใจ

- 1) การจัด SPACE ใหม่ภายในอาคารเก่า
- 2) เทคโนโลยีที่นำมาปรับ เพื่อให้ได้ตาม CONCEPT ที่วางไว้ให้กับอาคาร
- 3) การเชื่อมต่อขององค์ประกอบต่าง ๆ ภายในอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษา หากไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งหากพบข้อผิดพลาดหรือข้อสงสัย กรุณาแจ้งมาที่ โทร. 02-253-8000 ทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

JAWA HAKALAKENDRA

เป็นพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับพลังงาน โดยได้นำเสนอวิธีการจัด SPACE ภายใน โดยอ้างอิงจาก
 ความคิดเขื่อนำมาแปรค่าเป็น GRAPHIC ก่อนที่จะนำมาปรับเป็น CHARACTER ของ SPACE แต่ละ
 องค์ประกอบของโครงการ

สิ่งที่นำมาศึกษา

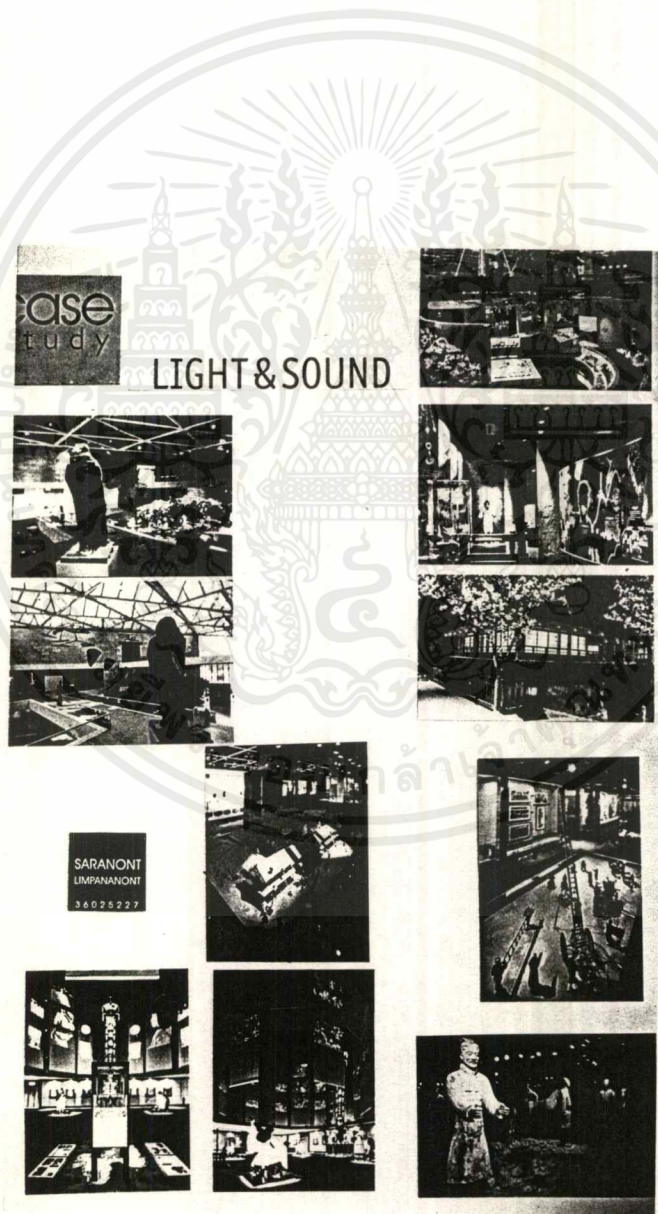
- 1) การถอดค่าของ MAIN IDEA ใน SPACE มาเป็น CHARACTER โดยใช้วิธีทาง GRAPHIC DESIGN
- 2) การใช้ความคิดเขื่อนำมาช่วยร่วมในการจัด SPACE

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนเวลาสำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตเห็นแก่ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

LIGHT & SOUND

เนื่องจากการออกแบบภายใน โครงการศูนย์ศึกษา สถาปัตยกรรม ริม แม่น้ำเจ้าพระยา ในเขต กรุงเทพมหานคร ต้องการใช้อุปกรณ์ประกอบของแสง เสียง เข้ามาช่วยในการจัดนิทรรศการ เพื่อเน้นจุดสนใจตาม CONCEPT ที่วางไว้ จึงได้นำข้อมูลจากโครงการต่างๆมาช่วยในการศึกษา เกี่ยวกับระบบของแสงและเสียงด้วยดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

การศึกษาอาคารและที่ตั้งโครงการ

3.1 เหตุผลในการเลือกอาคาร

โครงการศูนย์ศึกษาสถาปัตยกรรมริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตกรุงรัตนโกสินทร์นี้ ได้เลือกอาคารสถานีตำรวจดับเพลิงบางรักเป็นที่ตั้งโครงการ ซึ่งมีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

1. เป็นอาคารที่ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งสามารถเดินทางเข้าสู่โครงการโดยทางแม่น้ำได้ และสามารถสัมผัสบรรยากาศของแม่น้ำเจ้าพระยาได้โดยตรง
2. อาคารสถานีตำรวจดับเพลิงบางรัก ตั้งอยู่ในเขตชุมชนที่แวดล้อมด้วยสถานศึกษา และโรงแรม มากมาย จึงเป็นการสะดวกแก่ นักเรียน นักท่องเที่ยวที่จะเข้าชมโครงการ
3. ตัวอาคารเป็นสถาปัตยกรรมที่สร้างใน ยุคสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตกมาเป็นส่วนสำคัญในการออกแบบอาคาร ซึ่งก็เป็นหนึ่งในเรื่องราวที่ต้องการจะแสดงด้วย จึงสามารถใช้ตัวอาคารดังกล่าวเป็นส่วนประกอบในงานนิทรรศการได้อีกด้วย
4. อาคารสถานีตำรวจดับเพลิงบางรัก เป็นอาคารเก่าแก่ ที่สมควรได้รับการบูรณะ เพื่อเก็บไว้เป็นมรดกแก่คนรุ่นหลัง แต่ในปัจจุบันได้ถูกปล่อยปละละเลย จนมีสภาพทรุดโทรมมาก จึงควรจะนำมาปรับปรุงเป็นสถานที่สำหรับประชาชนทั่วไปได้มีโอกาสสัมผัส และมีส่วนร่วมในอาคารประวัติศาสตร์แห่งนี้กันทุกคน

3.2 ที่ตั้งและสภาพแวดล้อมโครงการ

ชื่อสถานที่

- อาคารสถานีตำรวจดับเพลิงบางรัก

ที่ตั้ง

- เลขที่ 21 ซอยเจริญกรุง 36 ถนนเจริญกรุง เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร

พื้นที่

- ประมาณ 4 ไร่

อาณาเขต

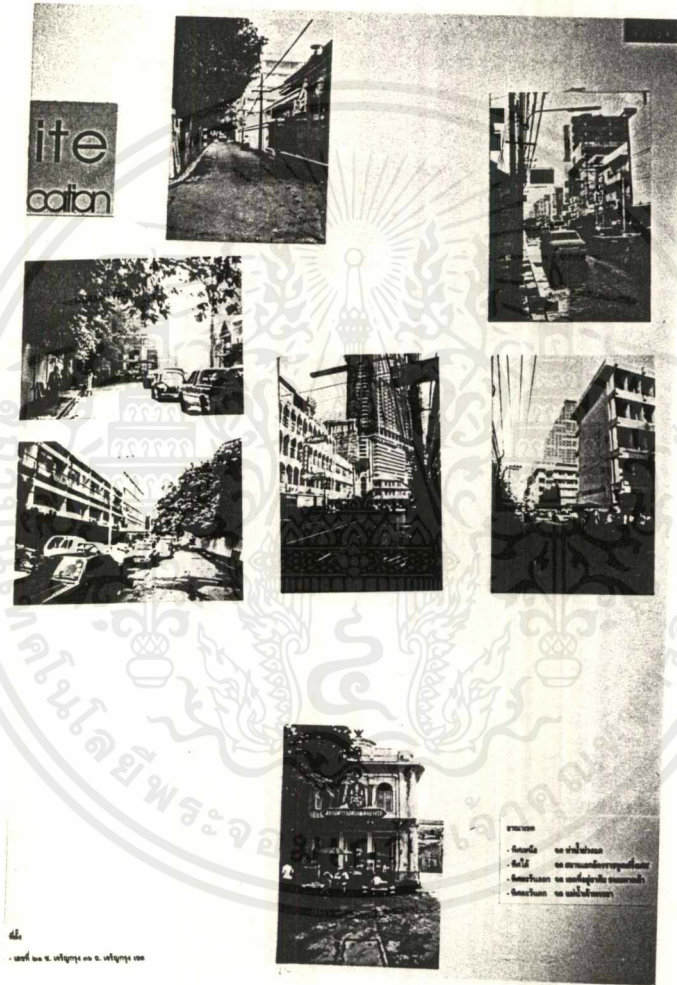
- ทิศเหนือ   จุดทำน้ำวัดม่วงแค
- ทิศใต้   จุดสถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส
- ทิศตะวันออก   จุดวัดม่วงแค ที่ดินเอกชน ถนนทางเข้า
- ทิศตะวันตกจุดแม่น้ำเจ้าพระยา

สร้าง

- ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3025227

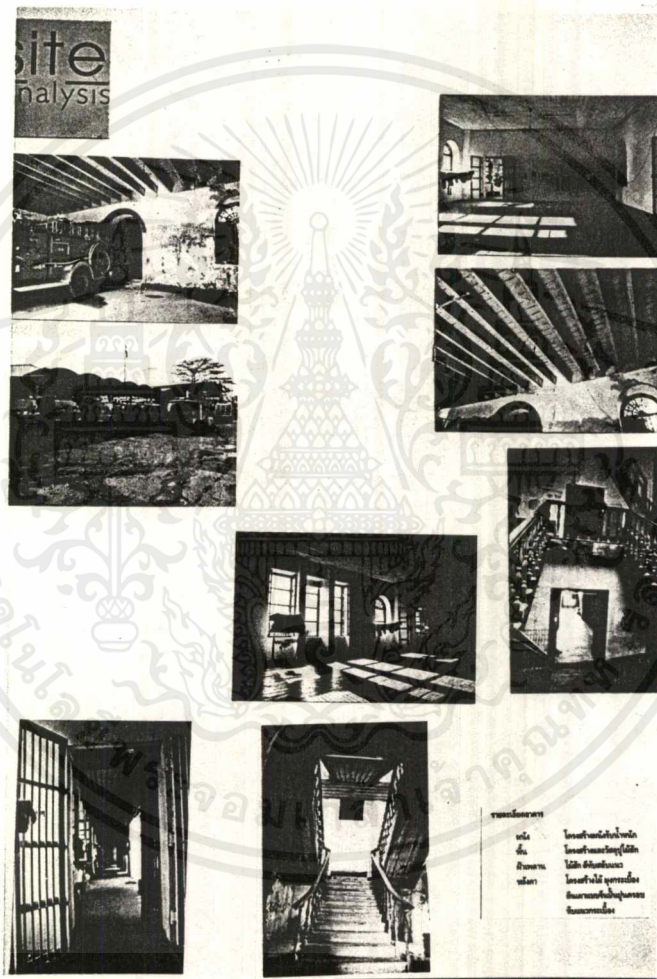
site
analysis

SARAK
IMPAN
3025227

site
analysis

ความเป็นมาและรายละเอียด
เป็นอาคารโบราณ สร้างในสมัย ร.5
ให้คำปรึกษาจากบริษัทในสมัยนั้น
ปัจจุบันนี้ เป็นส่วนหนึ่งของท่ารถสถานี
ขนส่งสาธารณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้เพื่อการ
ไม่ว่าการณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งทำ
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้เพื่อการ
ไม่ว่าการณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งทำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิ่งแวดล้อมและสถาปัตยกรรม

- ด้านทิศเหนือ ติดกับบริเวณทางเดินขึ้นลงทำน้ำวัดม่วงแค
- ด้านทิศใต้ ติดสถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส มีรั้วคอนกรีตล้อมรอบสูง 3-4 เมตร ภายในมีต้นไม้ใหญ่ร่มครึ้ม บริเวณที่ขีดโครงการเป็นสนามหญ้าโล่งกว้าง
- ด้านทิศตะวันออก ติดที่ดินเอกชน และถนนทางเข้าโครงการมีตรอกทางเข้าชุมชนประมาณ 2 เมตร แบ่งระหว่างพื้นที่โครงการและที่ดินเอกชน สภาพชุมชนเป็นชุมชนมุสลิม เป็นบ้านครึ่งปูนครึ่งไม้ สูง 1-2 ชั้น ความเป็นอยู่ค่อนข้างหนาแน่น มีสุเหร่าสูงเด่นอยู่ภายในชุมชน มองเห็นได้ชัดจากภายในโครงการ สภาพบ้านเรือนมีทั้งใหม่และเก่า มีสภาพคล้ายชุมชนแออัด มีบางหลังที่มีการตกแต่งดงามพอสมควร
- ด้านทิศตะวันตก ติดแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งตรงข้ามกับแม่น้ำเป็นอาคารบ้านเรือนสูงประมาณ 2 ชั้น โดยทั่วไปมีอาคารคอนกรีตมีเนียมสูง 6 ชั้น อยู่ทางซ้ายริมแม่น้ำ ฝั่งตรงข้ามบางส่วนเป็นที่จอดเรือของกองทัพเรือ โดยรวมแล้วมีสภาพมุมมองที่ไม่ค่อยดี

สิ่งแวดล้อมภายในโครงการ

- จากทางเข้าโครงการเป็นถนนคอนกรีตต่อจากถนนสาธารณะ มีการทำระดับบริเวณทางเข้า (หลังเต่า) ตรงเข้ามาถึงพื้นที่ถมน้ำ พื้นที่โครงการโดยส่วนใหญ่เป็นลานคอนกรีตโล่งกว้าง ถูกแบ่งเป็น 2 ส่วน โดยอาคาร 4 ได้แก่ ลานคอนกรีตด้านหน้าริมแม่น้ำ และลานโล่งด้านหลังอาคาร 4
- ลานคอนกรีตด้านหน้าริมแม่น้ำ ปัจจุบันมีสภาพแตกกร้าว พื้นผิวขรุขระ บริเวณพื้นที่ขีดริมแม่น้ำมีการสร้างโรงจอดรถด้านหลังและเพิงไม้ร้านอาหาร บดบังมุมมองตลอดแนวความยาวริมน้ำ อีกทั้งมีการสร้างคู่อื่นๆ ใต้น้ำ บริเวณตรงถนนทางเข้าภายในพื้นที่ค่อนข้างต่ำลาดลงจากแม่น้ำสู่อาคาร และขอบเขื่อนริมน้ำเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กอยู่ในสภาพแข็งแรง รอบ ๆ อาคารมีรางระบายน้ำ กว้างประมาณ 0.30 เมตร
  - ลานโล่งด้านหลังอาคาร 4 ถูกล้อมรอบด้วยรั้วคอนกรีตสูง 3 เมตร มีประตูทางเข้า 2 ทาง เป็นลานคอนกรีตโล่ง มีโรงจอดรถหลังคาสังกะสี และห้องน้ำของพนักงานตำรวจ มีสภาพไม่น่าดู มีน้ำท่วมขังเป็นบางแห่ง บริเวณพื้นที่ใกล้

ถนนทางเข้า มีบ้านไม้เล็ก 2 ชั้น สร้างติดชิดรั้วของโครงการ มองเห็นได้ชัด จากถนนสาธารณะ บดบังมุมมองจากภายนอก โดยเฉพาะเป็นบริเวณทางเข้า - กลุ่มอาคารตำรวจน้ำ ได้แก่กลุ่มอาคารด้านทิศเหนือของโครงการ เป็น อาคารสมัยใหม่ โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ส่วนหนึ่งเป็นอาคารที่ทำการ ส่วนหนึ่งเป็นที่พักอาศัย สภาพดี มีการดูแลรักษาที่ดี แต่เนื่องจากเป็นอาคาร รูปทรงสมัยใหม่จึงไม่กลมกลืนกับอาคารโบราณ

การใช้ประโยชน์พื้นที่โครงการในปัจจุบัน

แบ่งการใช้งานได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. สถานีตำรวจดับเพลิงบางรัก ประกอบด้วย
  - ที่ทำการสถานีตำรวจดับเพลิงบางรัก เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว สร้างอยู่ติดกับชายน้ำและโรงจอดเรือดับเพลิง ทางด้านทิศตะวันตก และอยู่ใกล้กับอาคาร 2 อยู่ทางทิศตะวันออก สภาพทรุดโทรม หลังคาบางส่วนชำรุดหักพัง ใช้เป็นที่ทำการสถานีตำรวจดับเพลิงบางรัก ขึ้นอยู่กับกองกำกับการ 2 กองบังคับการตำรวจดับเพลิง (ก.ต.ด.พ.) เป็นหน่วยงานดับเพลิงที่ 15 มีหน้าที่ในการดับเพลิงในพื้นที่บริเวณใกล้เคียง และดับเพลิงทางน้ำ
  - เรือผจญเพลิง 6 ลำ และเรือท้องแบน 6 ลำ รวม 12 ลำ
  - รถดับเพลิง 16 คัน รถเล็ก 1 คัน รวม 17 คัน
  - เจ้าหน้าที่ตำรวจ 51 นาย
  - ครอบครัวตำรวจอาศัยอยู่ อาคาร 2, 3, 4 (อาคารโบราณ) รวมประมาณ 44 คน
  - โรงจอดรถดับเพลิง
  - โรงจอดเรือผจญเพลิง
  - บริเวณโรงจอดรถด้านหลังอาคาร 2

2. สถานีตำรวจน้ำ เป็นอาคารที่สร้างขึ้นใหม่ เป็นแบบคอนกรีตเสริมเหล็ก ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ คือ พื้นที่ของกองตำรวจน้ำฝั่งบางรัก ประกอบด้วยโรงเรือน 6 หลัง ได้แก่

- อาคารหมายเลข 1-2 เป็นตึก 2 ชั้น ใช้เป็นที่พักอาศัย
- อาคารหมายเลข 3 เป็นตึก 2 ชั้น ใช้เป็นที่ทำการและคลังเก็บอะไหล่เรือ
- อาคารหมายเลข 4 เป็นตึก 2 ชั้น ใช้เป็นโรงซ่อมเครื่องยนต์ของเรือตำรวจน้ำ
- อาคารหมายเลข 5. เป็นลานอาคารโล่งชั้นเดียว ใช้เป็นที่จอดรถ
- อาคารหมายเลข 6 เป็นโรงจอดเรือ

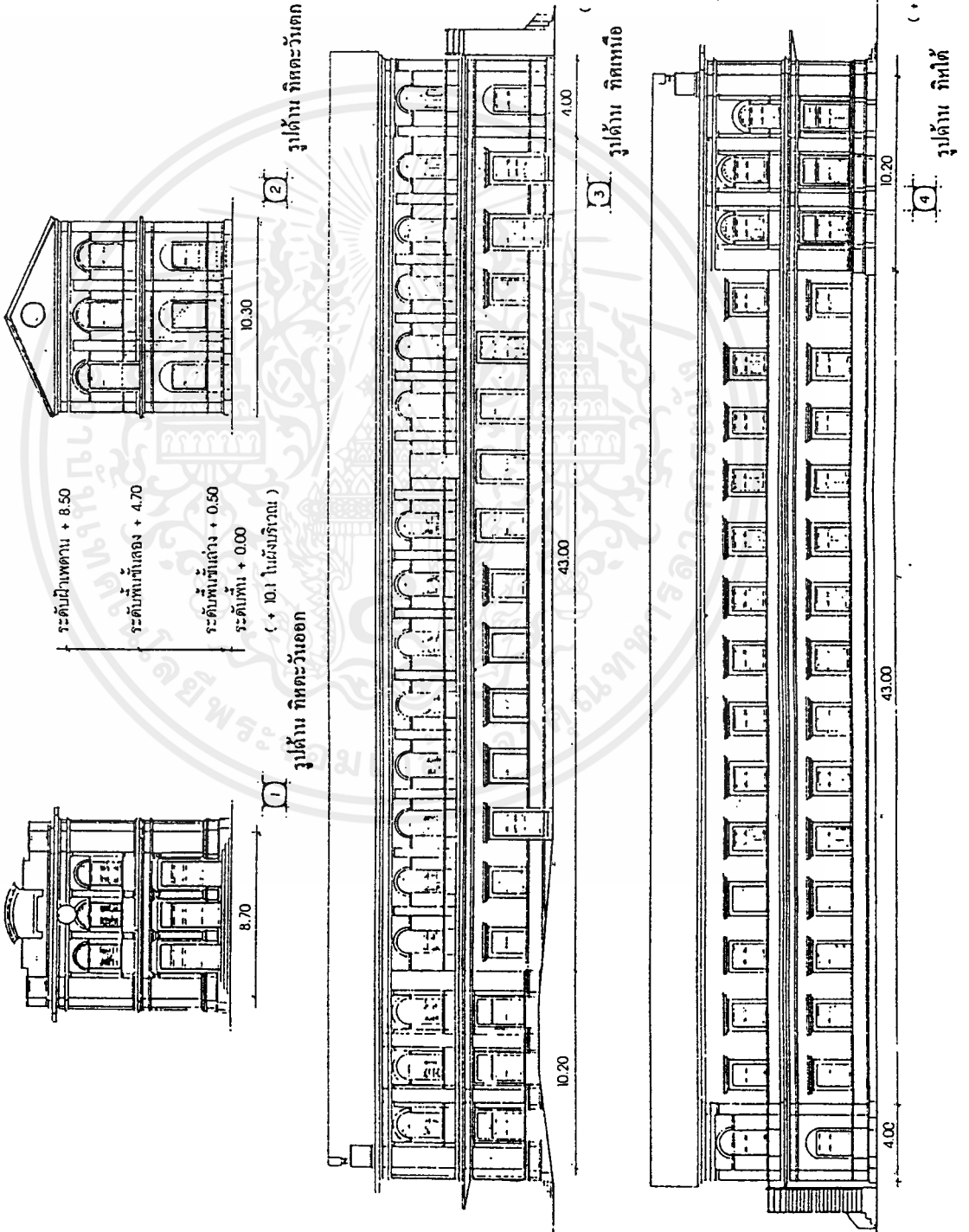

แสดง รูปด้าน อาคาร 2

มาตราส่วน 1 : 100

บริษัท ทรูคอน จำกัด
Truecon Limited Co., Ltd.
100/100 หมู่ 10 ถนนพหลโยธิน แขวงสามยุค เขตเมืองใหม่ กรุงเทพฯ 10150

โครงการพัฒนาอาคาร
ในบริเวณรังสิต กรุงเทพมหานคร

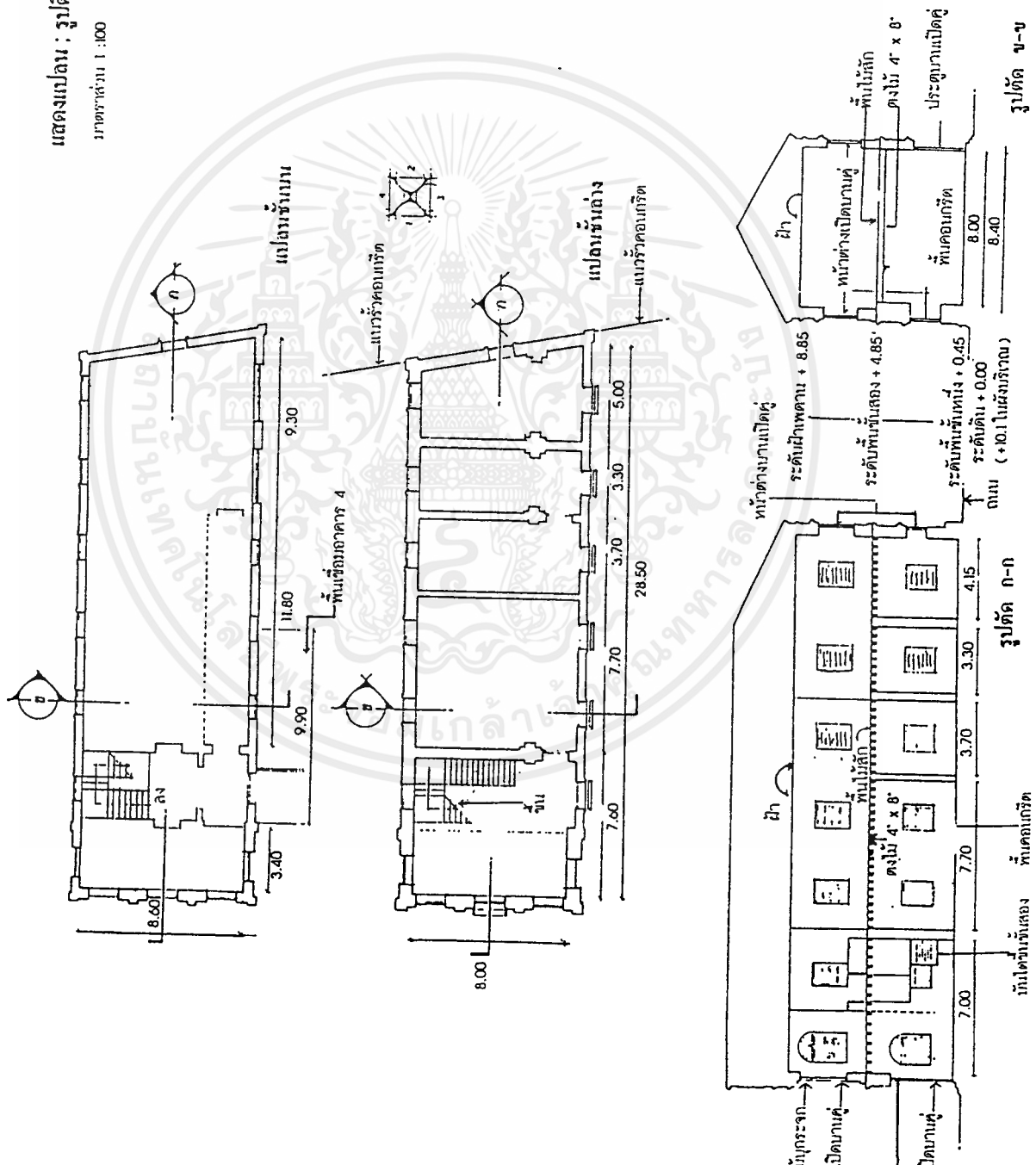
สถาปนิก
บริษัท ทรูคอน จำกัด
ช่างเขียน
บริษัท ทรูคอน จำกัด
ช่างควบคุม
บริษัท ทรูคอน จำกัด

แผ่นที่
รูปด้าน อาคาร 2

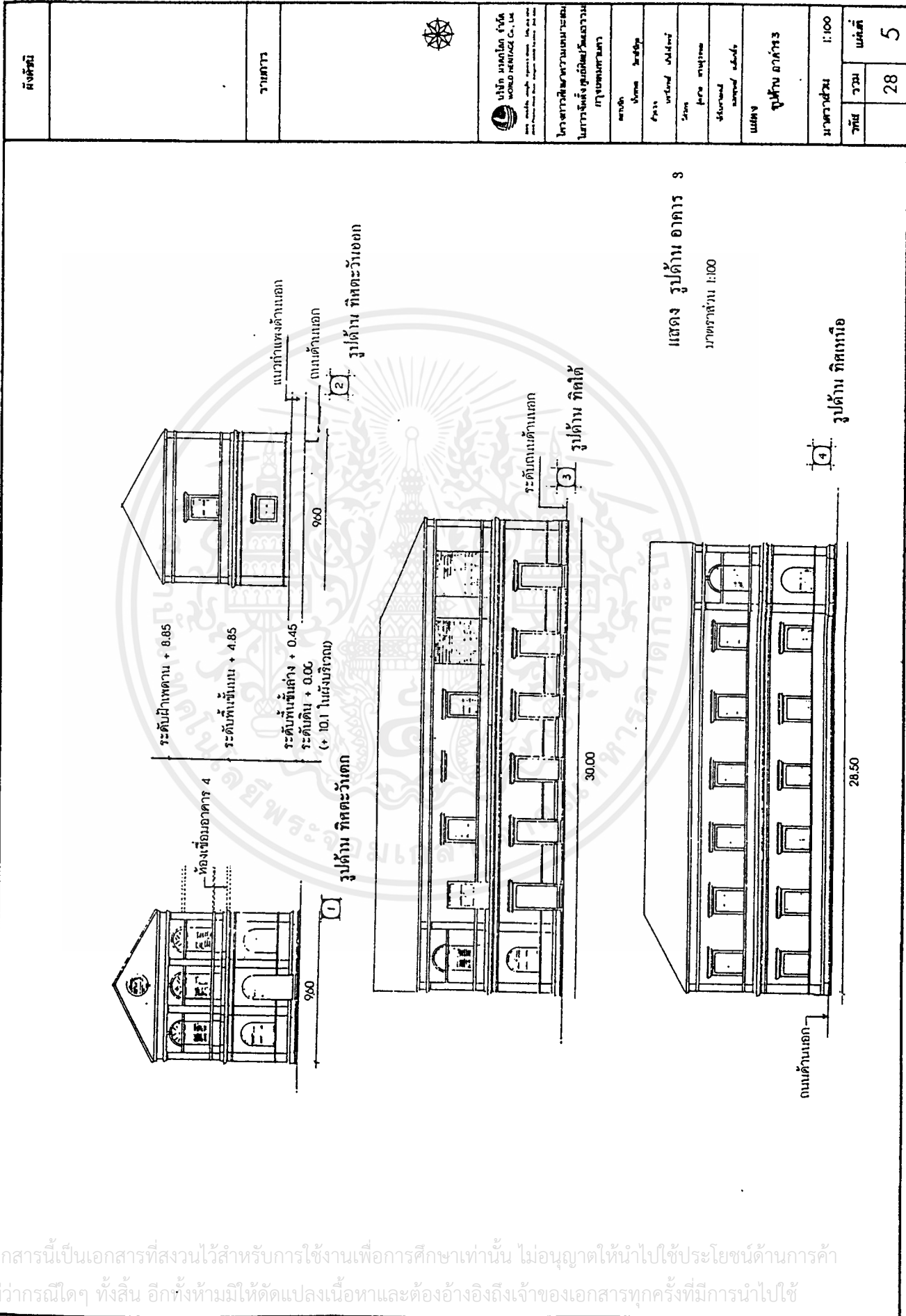
มาตราส่วน	1:100
ทาบ	รวม
	28
แผ่นที่	3

ผังตัดมี		 บริษัท ฮอกไกด์ จำกัด HOK THAILAND Co., Ltd. 1000/1001 ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร 10110
รายการ		
	มาตราส่วน	1:100
	วันที่	28
	แผ่นที่	4

แสดงแปลน : รูปตัดอาคาร 3
 มาตรฐานส่วน 1:100

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

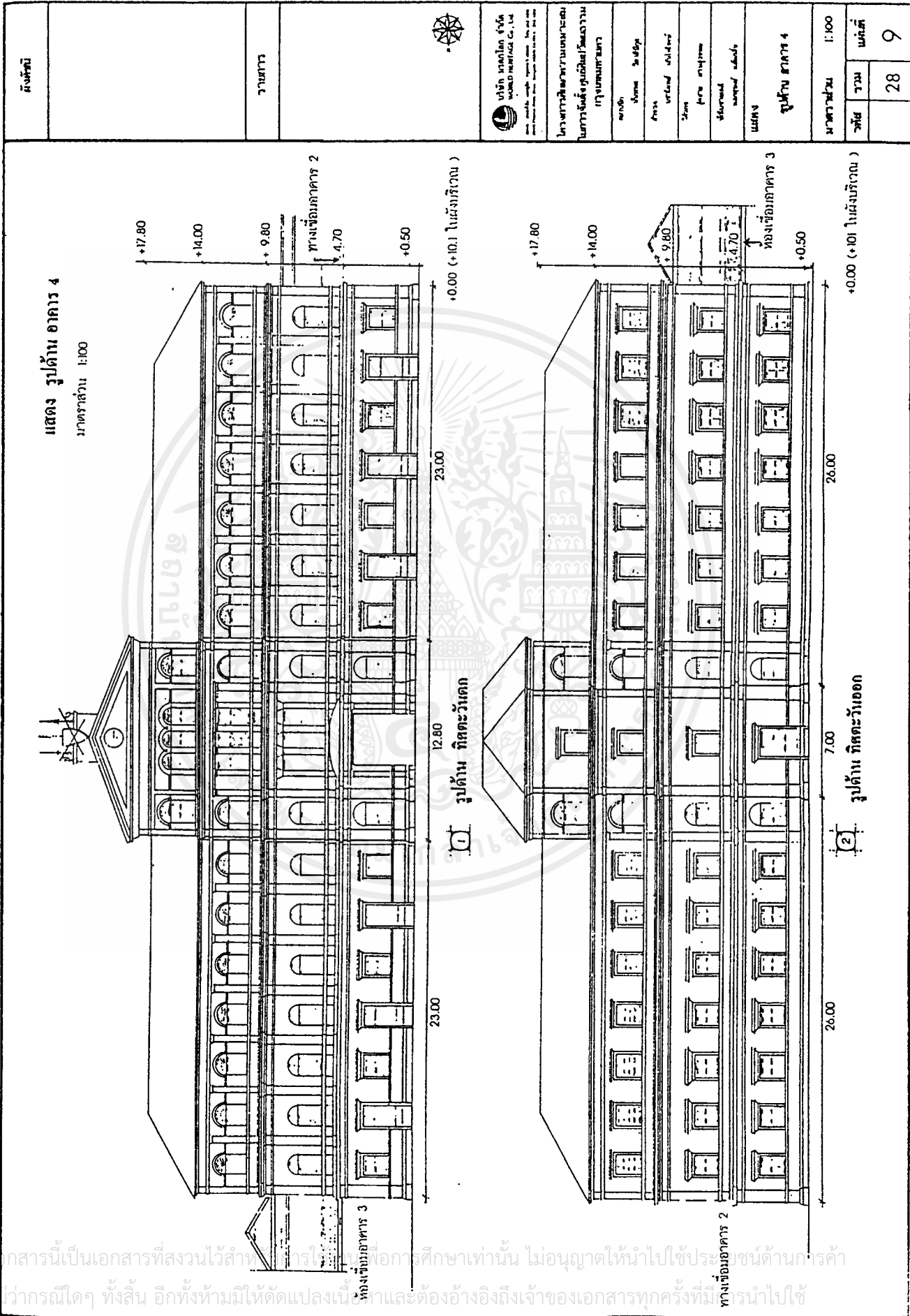
สิ่งก่อสร้าง	
งานสถาปัตย์	
บริษัท	บริษัท มงคลโยธ จำกัด MONKORAYOTH CO., LTD. 2008 หมู่ 10 ตำบล หนองปรือ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10540 1000 Pongthong Road, Bang Phli District, Samut Prakan Province 10540
โครงการ	โครงการพัฒนาเขตเมืองใหม่ ในการรังสรรค์ชุมชนใหม่บริเวณ เกาะรัตนโกสินทร์
สถาปนิก	นางสาว นันทิยา นนทิยา
ช่างเขียน	นางสาว นนทิยา นนทิยา
ช่างเทคนิค	นางสาว นนทิยา นนทิยา
ช่างพิมพ์	นางสาว นนทิยา นนทิยา
แผ่น	รูปด้าน อาคาร S
มาตราส่วน	1:100
วันที่	รวม 28
แผ่นที่	5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บริษัท เวิลด์ สเปซ จำกัด
 WORLD SPACE Co., Ltd.
 100/100 หมู่ 10 ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร 10110

โครงการศึกษาความเป็นไปได้
 ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้
 กรุงเทพมหานคร

สถาปนิก	นางสาว น. น.
วิศวกร	นาย น. น.
ช่างเขียน	นาย น. น.
ช่างเทคนิค	นาย น. น.
ช่างสำรวจ	นาย น. น.
ช่างแปล	นาย น. น.

พื้นที่	
รวม	28
ว่าง	9

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ใดๆทั้งสิ้น หากมีให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีทางนำไปใช้

3.3 รายละเอียดของอาคารที่นำมาใช้ในโครงการ

อาคารหมายเลข 2 เป็นอาคาร 2 ชั้น หลังคาทรงจั่ว โครงสร้างเป็นแบบผนังรับน้ำหนัก (wall bearing)

ผนัง ก่ออิฐฉาบปูนเรียบ

พื้น โครงสร้างและวัสดุปูไม้สัก

ฝ้าเพดาน ไม้สัก ตีทับสลับแนว

หลังคา โครงสร้างไม้มุงกระเบื้องดินเผา (แบบจีน) ไม่เคลือบ บันปูน ครอบทับแนวกระเบื้อง และตามแนวสันหลังคา

บันได ไม้สัก อยู่ทางด้านหน้าภายในอาคาร (ด้านทิศตะวันออก)

ส่วนตกแต่ง มีลวดลายประดับปูนปั้นตามส่วนต่าง ๆ และลวด

ลายฉลุไม้เป็น ช่องแสงและช่องระบายอากาศ ประตูหน้าต่างมี วงกบและบานไม้สัก โดยทั่วไปเป็นแบบบานเปิดคู่ หน้าต่างบาง ช่องติดลูกกรงเหล็ก บางช่องมีบานเปิดคู่ กระจกใสอีกชั้นหนึ่ง สภาพโดยทั่วไปผนังชำรุดเกือบทั้งหมด แต่ยังสามารถเปิดปิดกัน แดดฝนได้ ช่องแสง-ระบายอากาศ มีลวดลายแตกต่างกัน บาง ส่วนบุกระจกใส บางส่วนปล่อยโล่ง (ระบายอากาศได้) โดยทั่วไป เนื้อไม้ยังอยู่ในสภาพดี หน้าจั่วก่ออิฐฉาบปูน มีช่องระบาย อากาศ 1 ช่อง รูปวงกลมติดเกล็ดกระจกงวงกบไม้

ระบบไฟฟ้า ปัจจุบันยังมีโคมไฟโบราณ เป็นไฟกิ่งติดตามผนังด้านหน้าภายในอาคาร ส่วนระบบไฟฟ้าภายในมีการปรับปรุงเพื่อการใช้ สอยใหม่ทั้งหมด

ระบบน้ำ มีที่ระบายน้ำจากหลังคา ปัจจุบันชำรุดใช้การไม่ได้ รอบอาคาร มีรางระบายน้ำ คอนกรีตชำรุดใช้การไม่ได้ ระบบน้ำปะปา ปรับปรุงระบบ ต่อท่อพีวีซีใหม่ทั้งหมด

ส่วนต่อเติมใหม่ บันไดคอนกรีตเสริมเหล็กอยู่ด้านหลังภายนอกอาคาร (ด้านทิศตะวันตก) เป็นส่วนต่อเติมใหม่ สภาพชำรุดตกร้าง ปัจจุบันยังใช้การได้ รูปทรงขัดกับอาคารไม่สวยงาม ผนังภายใน ผู้อยู่อาศัย (ข้าราชการตำรวจและครอบครัว) ได้กันห้องด้วยวัสดุ

แบบชั่วคราว คือ โครงไม้และบุผนังด้วยไม้อัดทั้ง 2 ชั้น บางห้อง
ติดตั้งเครื่องปรับอากาศแบบ window type

อาคารหมายเลข 3 เป็นอาคาร 2 ชั้น หลังคาด้านหน้าทรงจั่ว ด้านหลังปั้นหยาก โครงสร้างเป็นแบบ
ผนังรับน้ำหนัก (wall bearing)

ผนัง ก่ออิฐฉาบปูนเรียบ

พื้น โครงสร้างและวัสดุปูไม้สัก

ฝ้าเพดาน ไม้สัก ตีทับสลับแนว

หลังคา โครงสร้างไม้มุงกระเบื้องดินเผา (แบบจีน) ไม่เคลือบ บันปูน
ครอบทับแนวกระเบื้อง และตามแนวสันหลังคา

บันได ไม้สัก อยู่ทางด้านตะวันตกของอาคาร

ส่วนตกแต่ง มีลวดลายประดับปูนปั้นตามส่วนต่าง ๆ และลวดลายฉลุไม้เป็น
ช่องแสงและช่องระบายอากาศ ประตูหน้าต่างมีวงกบและบาน
ไม้สัก โดยทั่วไปเป็นแบบบานเปิดคู่ หน้าต่างบางช่องติดลูกกรง
เหล็ก บางช่องมีบานเปิดคู่ กระจกใสอีกชั้นหนึ่ง สภาพโดยทั่วไป
ผนังชำรุดเกือบทั้งหมด แต่ยังสามารถเปิดปิดกันแดดฝนได้ ช่อง
แสง-ระบายอากาศ มีลวดลายแตกต่างกัน บางส่วนบุกระจกใส
บางส่วนปล่อยโล่ง (ระบายอากาศได้) โดยทั่วไปเนื้อไม้ยังอยู่ใน
สภาพดี หน้าจั่วก่ออิฐฉาบปูน มีช่องระบายอากาศ 1 ช่อง รูปวง
กลมติดเกล็ดกระจกงกบไม้

ระบบไฟฟ้า ปรับปรุงใหม่ทั้งหมดโดยสถานีตำรวจดับเพลิงเป็นผู้ดำเนินการ

ระบบน้ำ มีท่อระบายน้ำจากหลังคา ปัจจุบันชำรุดใช้การไม่ได้ รอบอาคาร
มีรางระบายน้ำ มีรางระบายน้ำรอบอาคาร ชำรุดใช้การไม่ได้

ส่วนต่อเติมใหม่ ช่องระบายอากาศเหนือหน้าต่าง ด้านทิศใต้ 2 บาน
เป็นบานเกล็ดไม้ติดตาย ส่วนนี้เข้าใจว่ามีการดัดแปลงภายหลัง
ผนังภายในมีการกันห้องด้วยโครงและไม้อัดบางส่วน

อาคารหมายเลข 4 เป็นอาคารใหญ่ที่สุด 4 ชั้น หลังคาทรงปั้นหยา มีโถงและมุขอยู่ตรงกลาง อาคาร ชั้นที่ 4 มีเฉพาะห้องโถงกลาง บันไดทางขึ้นมี 2 ทาง คือบันไดใหญ่อยู่ ส่วนมุขกลางอาคาร และบันไดเล็กอยู่ด้านมุขอาคารด้านทิศใต้ โครงสร้าง เป็นแบบผนังรับน้ำหนัก (wall bearing)

ผนัง ก่ออิฐฉาบปูนเรียบ

พื้น โครงสร้างและวัสดุปูไม้สัก

ฝ้าเพดาน ไม้สัก ตีทับสลักแนว

หลังคา โครงสร้างไม้มุงกระเบื้องดินเผา (แบบจีน) ไม่เคลือบ ปั้นปูน ครอบทับแนวกระเบื้อง และตามแนวสันหลังคา หน้าจั่วก่ออิฐ ฉาบปูน ตรงกลางมีนาฬิกาติดตั้งไว้ ส่วนยอดมีลวดลายปูนปั้น โลหะหล่อ และติดเป็นตราประจำรัฐบาล

ส่วนตกแต่ง มีลวดลายประดับปูนปั้นตามส่วนต่าง ๆ และลวดลายฉลุไม้เป็น ช่องแสงและช่องระบายอากาศ ประตูหน้าต่างมีวงกบและบาน ไม้สัก โดยทั่วไปเป็นแบบบานเปิดคู่ หน้าต่างบางช่องติดลูกกรง เหล็ก บางช่องมีบานเปิดคู่ กระจกใสอีกชั้นหนึ่ง สภาพโดยทั่วไป ผนังชำรุดเกือบทั้งหมด แต่ยังสามารถเปิดปิดกันแดดฝนได้ ช่อง แสง-ระบายอากาศ มีลวดลายแตกต่างกัน บางส่วนบุกระจกใส บางส่วนปล่อยโล่ง (ระบายอากาศได้) โดยทั่วไปเนื้อไม้ยังอยู่ใน สภาพดี

ระบบไฟฟ้า ปรับปรุงใหม่ทั้งหมดโดยสถานีตำรวจดับเพลิงเป็นผู้ดำเนินการ

ระบบน้ำ มีวางระบายน้ำคอนกรีตรอบอาคาร ชำรุดใช้การไม่ได้ ระบบน้ำ ใช้มีการต่อท่อน้ำปะปาท่อพีวีซีใหม่ตามความจำเป็นในบางส่วน

ส่วนต่อเติมใหม่ ด้านหน้าอาคาร มีการทำผนังทึบ ปิดแนวลูกกรงด้านใน โดยมีได้ทูปทำลวดลายลูกกรงเดิม บานหน้าต่างบางส่วนมีการดัด แปลงปรับเปลี่ยน ผนังภายในทั้ง 4 ชั้น มีการกันห้องด้วยโครงไม้ และไม้อัดพื้นบางส่วนซึ่งเป็นพื้นไม้ปูกระเบื้องยางทับ

บทที่ 4

การวิเคราะห์สู่การออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

การวิเคราะห์สู่การออกแบบ

4.1 สภาพปัญหาของตัวอาคาร

4.1.1 ปัญหาทางด้านโครงสร้าง

อาคารหมายเลข 2 เริ่มมีการทรุดตัว มีรอยแตกร้าวตามผนัง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาพื้นทรุดลาดเอียง โครงสร้างหลังคาชายับและทรุดตัว มีปริมาณน้ำฝนรั่วตามแนวผนังและบริเวณอื่นทั่วอาคาร

อาคารหมายเลข 3 โดยทั่วไปอยู่ในสภาพดี ไม่สังเกตเห็นการทรุดตัว หรือแตกร้าวของโครงสร้าง ยกเว้นพื้น มีสภาพทรุดเอียง ในหลายบริเวณมีน้ำรั่วหลายจุด

อาคารหมายเลข 4 โดยทั่วไปอยู่ในสภาพดี แต่บริเวณพื้นไม่มีสภาพทรุดเอียง ในหลายบริเวณมีน้ำฝนรั่วหลายจุด

ส่วนเชื่อมต่ออาคารโบราณ ปัจจุบันอาคารทั้ง 3 สามารถเดินเชื่อมต่อกันได้ในชั้นที่ 2 โดยมีการสร้างส่วนเชื่อมต่ออาคารทั้ง 3 ด้วยอาคารไม้ 2 จุด จากการสร้างเพิ่มเติมนี้ ทำให้มีการดัดแปลงรูปแบบอาคารโบราณบางส่วน เช่น เจาะผนังเดิมเป็นประตู ทุบบัวผนังบางส่วน ฯลฯ ซึ่งในปัจจุบัน ส่วนเชื่อมอาคารดังกล่าวนี้ มีสภาพที่ทรุดโทรมมาก

4.1.2 ปัญหาทางด้านความชื้น

เกิดจาก 2 สาเหตุสำคัญ

4.1.2.1 ความชื้นจากพื้นดิน (น้ำใต้ดิน) สามารถสังเกตเห็นได้จากความเสื่อมสภาพของปูนฉาบผนังสูงในระดับ 2 เมตร (จากระดับพื้นนอกอาคาร) เสื่อมสภาพล่อนเป็นแนว

4.1.2. 2 ความชื้นจากหลังคา (น้ำฝน) เนื่องจากมีการขยับตัวของโครงสร้างหลังคาอันเนื่องมาจากมีวัชพืชขึ้นตามหลังคา ทำให้น้ำฝนซึมเข้าผนังจากส่วนบน มีผลทำให้น้ำซึมขึ้นบนกะเทาะล่อนเกือบทั้งหมด

4.1.3 การเสื่อมสภาพของวัสดุไม้ เกิดจากการทำลายจากปัจจัยตามธรรมชาติ คือ แดด ลม ฝน ความชื้น และอายุของวัสดุ จึงทำให้บางส่วนเสื่อมสภาพ โดยเฉพาะวงกบบานประตู และหน้าต่าง

4.2 แนวความคิดในการปรับความต้องการพื้นฐานของโครงการเข้าสู่ตัวอาคาร

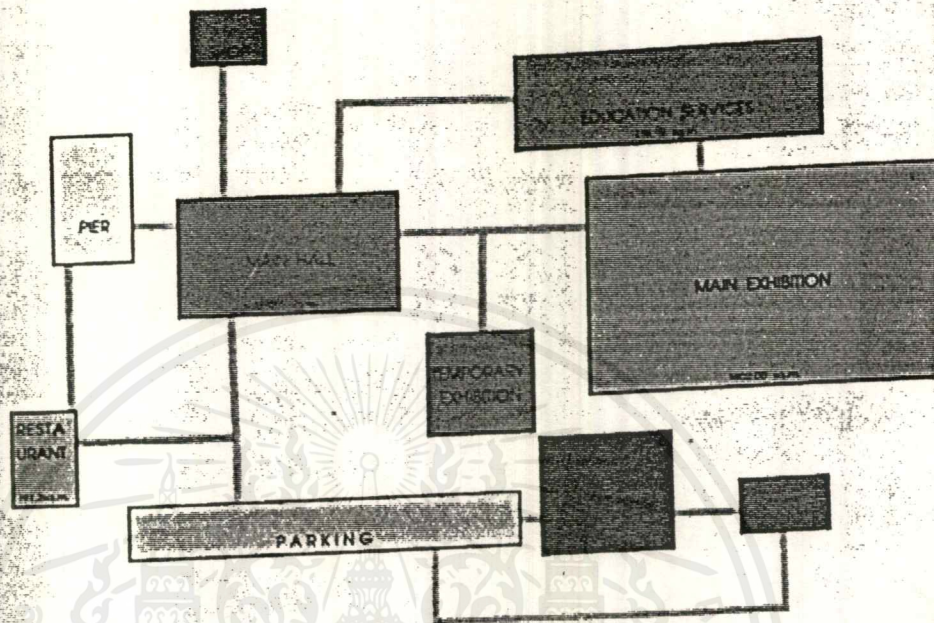
จากการศึกษาวิเคราะห์ตัวอาคารที่ผ่านมา สามารถสรุปการปรับเปลี่ยนในจุดหลักของตัวอาคาร ตามแนวคิดในการออกแบบเบื้องต้นได้ดังนี้

- 4.2.1 โครงสร้างเดิมของอาคารมีสภาพทรุดโทรมมาก จึงควรที่จะปรับปรุงโครงสร้างภายในใหม่ ให้มีสภาพที่มั่นคง เพื่อรองรับการจัดนิทรรศการที่มีวัตถุแสดง ที่ค่อนข้างมีน้ำหนักมาก โดยใช้โครงเหล็กเสริมที่บริเวณโครงหลังคาและพื้น และเปลี่ยนวัสดุปูพื้น ให้เหมาะสมกับความจำเป็นในแต่ละส่วน เพื่อความสะดวกและปลอดภัยของผู้ใช้งาน
- 4.2.2 ควรมีการซ่อมแซมส่วนตกรแตก ลวดลายปูนปั้น และลวดลายฉลุต่าง ๆ ให้มีสภาพที่ดีอีกครั้ง เนื่องจากสิ่งดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์ของอาคาร ซึ่งควรได้รับการอนุรักษ์ไว้
- 4.2.3 เนื่องจากอาคารนี้สร้างขึ้นโดยให้ทางเข้าหลัก หันหน้าเข้าหาแม่น้ำ แต่ในปัจจุบันสามารถเดินทางเข้าทางด้านหลังของอาคาร (ซึ่งอยู่ในซอยเจริญกรุง 36) ได้ เพื่อเป็นการสะดวก จึงควรเปิดทางเข้าด้านหลังอาคาร ให้สามารถเข้าสู่ได้ โดยไม่ต้องอ้อมตัวอาคารก่อน
- 4.2.4 เนื่องจากโครงการมีความต้องการจะจัดสวนนิทรรศการชั่วคราวขึ้นด้วย จึงควรหาพื้นที่ ซึ่งสามารถจัดนิทรรศการที่ขนย้ายของได้สะดวก พื้นที่ที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการเปลี่ยนรูปแบบการจัดนิทรรศการต่าง ๆ ได้อย่างไม่ขัดเขิน จึงเสนอให้ใช้บริเวณด้านซ้ายของพื้นที่ว่างบริเวณด้านนอกอาคาร ระหว่างอาคาร 3 กับอาคาร 4 ซึ่งสามารถเข้าชมได้ ก่อนที่จะเข้าไปใน HALL เพื่อชมนิทรรศการภายในต่อไป
- 4.2.5 พื้นที่บริเวณจุดจอดรถริมแม่น้ำ ซึ่งบดบังทัศนียภาพของตัวอาคาร สามารถเปลี่ยนมาเป็นสวนนั่งพักผ่อน พักคอย เพื่อชมบรรยากาศบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาได้ และเป็นการเสริมบรรยากาศและทัศนียภาพของอาคารได้อีกด้วย

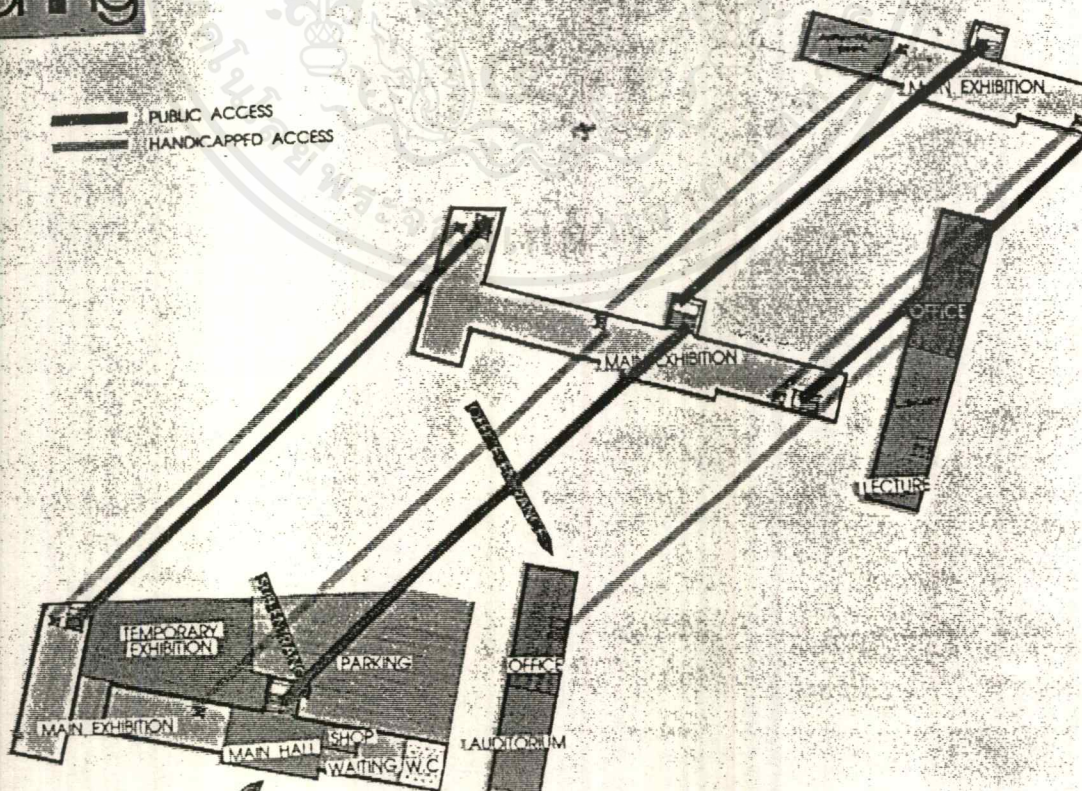
LIMPANANG
360252

Functional Diagram

zoning

 PUBLIC ACCESS
 HANDICAPPED ACCESS

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรรมใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

บทสรุปการออกแบบ

5.1 แนวความคิดเบื้องต้น

เนื่องจากอาคารที่ใช้ทำโครงการ เป็นอาคารที่มีความเป็นมายาวนาน มีเอกลักษณ์ของตัว เองควรค่าแก่การอนุรักษ์ เมื่อนำมาปรับปรุงเพื่อนำไปใช้ใหม่ในพฤติกรรมใหม่ๆ จึงน่าจะให้ความสำคัญกับตัวสถาปัตยกรรมภายนอกด้วย

เนื่องจากโครงการนี้ เป็นโครงการที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในยุคสมัยต่างๆ ซึ่งอาคารตำรวจดับเพลิงบางรักนี้ก็เป็สถาปัตยกรรมริมแม่น้ำ ที่เป็นส่วนหนึ่งของเรื่องราวที่จะนำเสนอด้วย ดังนั้น จึงควรจะใช้ประโยชน์จากสถาปัตยกรรมภายนอก มาใช้ประโยชน์ในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน ในส่วนที่ควรจะสัมพันธ์กัน

จากการศึกษาได้พบว่า การอนุรักษ์นั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. พยายามบูรณะให้ได้ตามแบบเดิม เพื่อให้คนรุ่นหลังได้รับรู้บรรยากาศของงานเดิม
2. ใช้เทคโนโลยีของปัจจุบันเข้าไปช่วยในการรักษาสภาพของอาคารที่ยังเหลืออยู่ ให้มั่นคงแข็งแรง โดยไม่พยายามสร้างเลียนแบบงานเดิม หรือต่อเติมส่วนที่หายไปให้เต็ม เพื่อแสดงความชัดเจนในความเก่ากับความใหม่ เพื่อให้ผู้พบเห็นสามารถแยกได้ว่าของจริงมีสภาพเป็นอย่างไร เหลืออยู่เท่าใด โดยใช้ความใหม่ช่วยขับให้ความเก่าเด่นชัดออกมา

ในการออกแบบภายใน โครงการศูนย์ศึกษาสถาปัตยกรรมริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตกรุงรัตนโกสินทร์นี้ ได้นำวิธีอนุรักษ์ในแบบหลังมาใช้ เนื่องจากในตัวเนื้อหาที่แสดงนั้นมีหลายยุคสมัย ตั้งแต่ยุคตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ผ่านมาจนถึงยุคปัจจุบัน (2540) STYLE โดยรวมของงานจึงควรเป็นกลาง เพื่อไม่ให้ผู้ชมติดภาพกับยุคโดยยุคหนึ่งจนเด่นชัดเกินไป จึงเลือกใช้วัสดุ เทคโนโลยีในปัจจุบันเข้าไปเป็นส่วนประกอบหลักภายในโครงการ โดยยังคงเน้นการอนุรักษ์อาคารอยู่ กล่าวคือ โครงสร้างใหม่ที่สร้างขึ้นมาภายในอาคารนั้น จะพยายามแยกจากกันกับตัวสถาปัตยกรรมภายนอก โดยจะเข้าไปยึดติดกันเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อเป็นการเน้นการอยู่ร่วมกันระหว่างความใหม่กับความเก่าด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 DESIGN CONCEPT

การอยู่ร่วมกันของยุคสมัยที่ต่างกัน

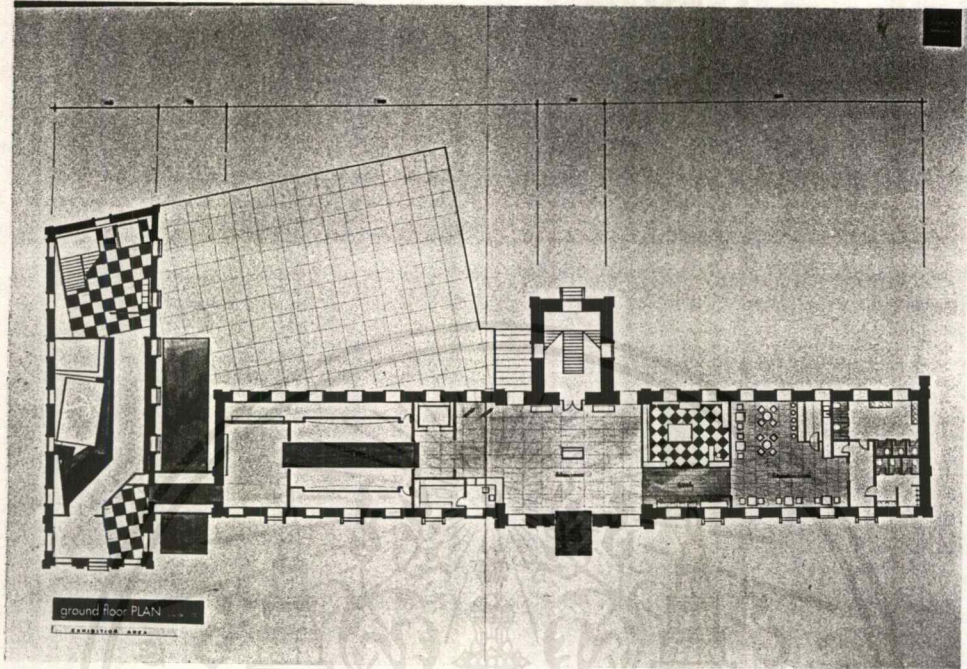
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 รายละเอียดของการออกแบบ

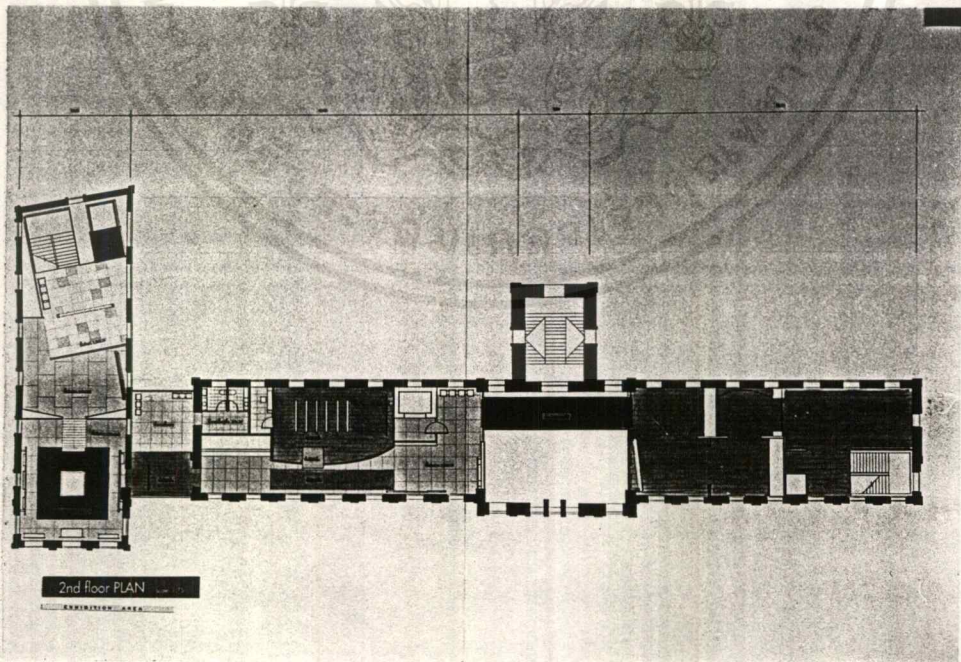
จากแนวความคิดการออกแบบในข้างต้น ได้นำมาใช้ออกแบบในส่วนต่างๆดังนี้

- HALL เป็นจุดรวมของส่วนต่างๆภายในโครงการ เส้นทางสัญจรทั้งหมดจะมารวมกัน และแยกออกจากกันที่จุดนี้ โดยได้ออกแบบให้สามารถมองเห็นกันและกันได้ในขณะที่อยู่คนละส่วนกัน เพื่อให้เกิดความมีชีวิตชีวาขึ้น ภายในอาคาร ในส่วนของ DESIGN นั้นจะเน้น SPACE ของบริเวณมากกว่าการประดับตกแต่ง โดยจะมี APPROACH ทางเข้า ส่วนEXHIBITION อยู่ทางซ้ายมือของ HALL เป็นพระเอกของส่วนนี้
- EXHIBITION ได้เน้นที่มุมมองของผู้เข้าชม โดยการนำตัวอาคารเดิมมาใช้เป็นประโยชน์ ในส่วนต่างๆ การใช้แม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามาเป็นส่วนแสดงของงาน การใช้ช่องทางเดินที่ไม่ใช่แล้ว บังคับสายตาเป็นช่องมองภาพอาคารที่อยู่ภายนอก เข้าเป็นส่วนของงานแสดงด้วย วัสดุที่ใช้เป็นวัสดุที่เรียบง่ายและแสดงบุคลิกในตัวเอง เช่น หินอ่อน หินแกรนิต ไม้ เหล็ก กระจก ส่วนโทนีสีที่ใช้ในส่วน EXHIBITION นี้ ใช้สีโทนีพหุรงค์ โดยนำมาจากโทนีสีในจิตรกรรมฝาผนังของไทย จะใช้สีในส่วนของ BOARD แสดงงานเท่านั้น โดยไม่ใช่สีเดียวกับพื้นผิวของอาคารเดิม และจะใส่โทนีสีจากหม่นไปหาความสดใสมากขึ้นเรื่อยๆตามยุคสมัยที่ใหม่ขึ้นเรื่อย ๆ เช่นกัน ระหว่างเส้นทางภายในอาคารก็จะมองเห็นกันและกันกับส่วนอื่น ๆ อยู่เสมอ เพื่อเน้นความรู้สึกสงสัยต่อสิ่งทีเห็นแต่ยังไม่ได้เข้าไปสัมผัส และจะใช้บรรยากาศรอบนอกอาคารมาเป็นส่วนประกอบของ DESIGN อยู่ตลอดเวลา เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของสถาปัตยกรรมภายนอกกับสถาปัตยกรรมภายใน

5.4 ภาพถ่ายผลงานการออกแบบ

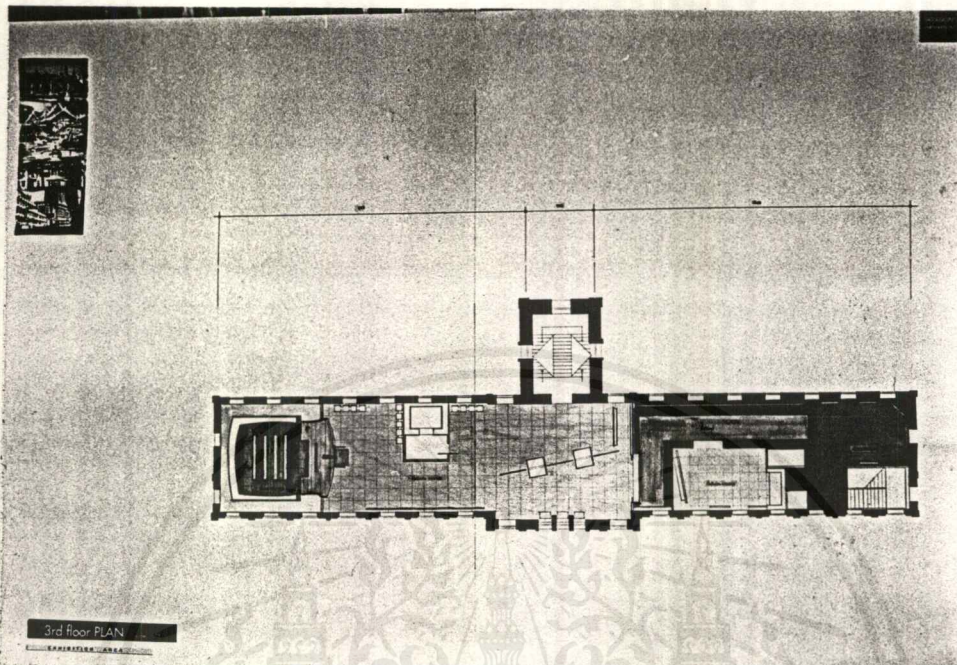

GROUND FLOOR PLAN
EXHIBITION AREA

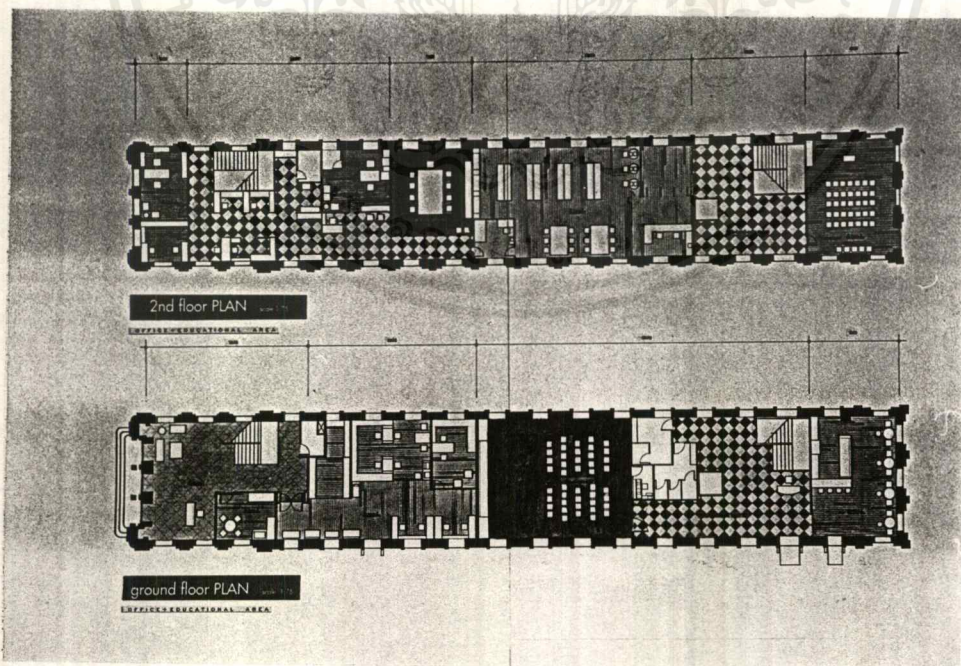

2 nd FLOOR PLAN
EXHIBITION AREA

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

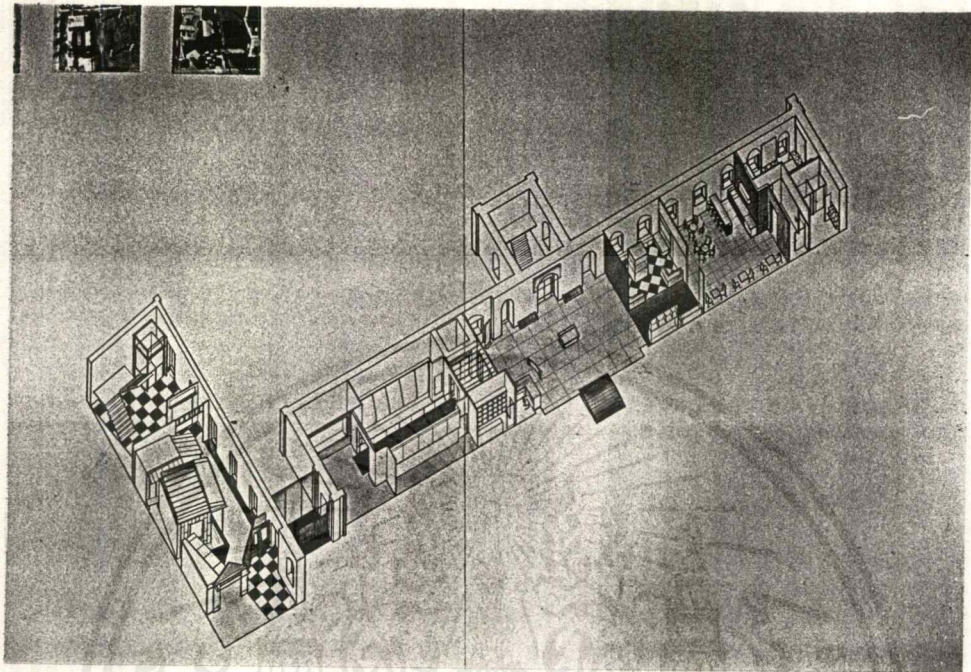
3rd FLOOR PLAN
EXHIBITION AREA

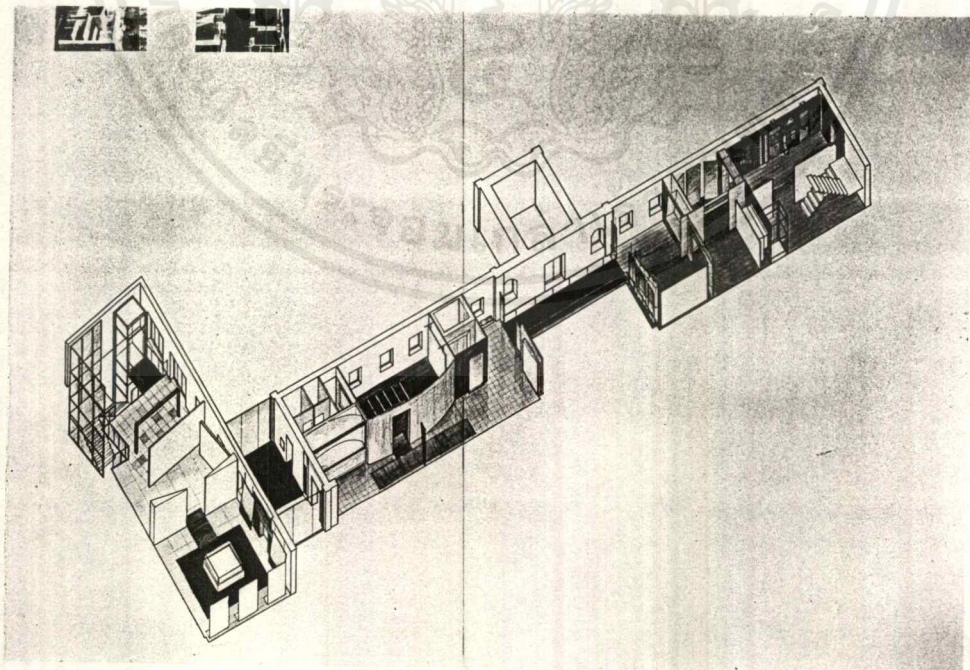
GROUND FLOOR PLAN & 2nd FLOOR PLAN

OFFICE + EDUCATIONAL AREA

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

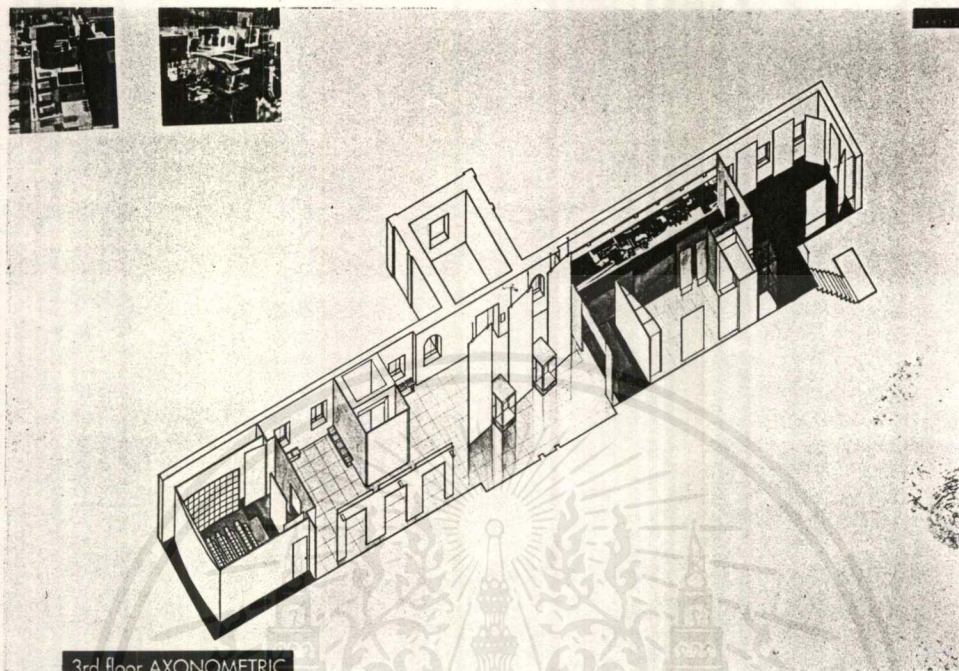

GROUND FLOOR AXONOMETRIC
EXHIBITION AREA

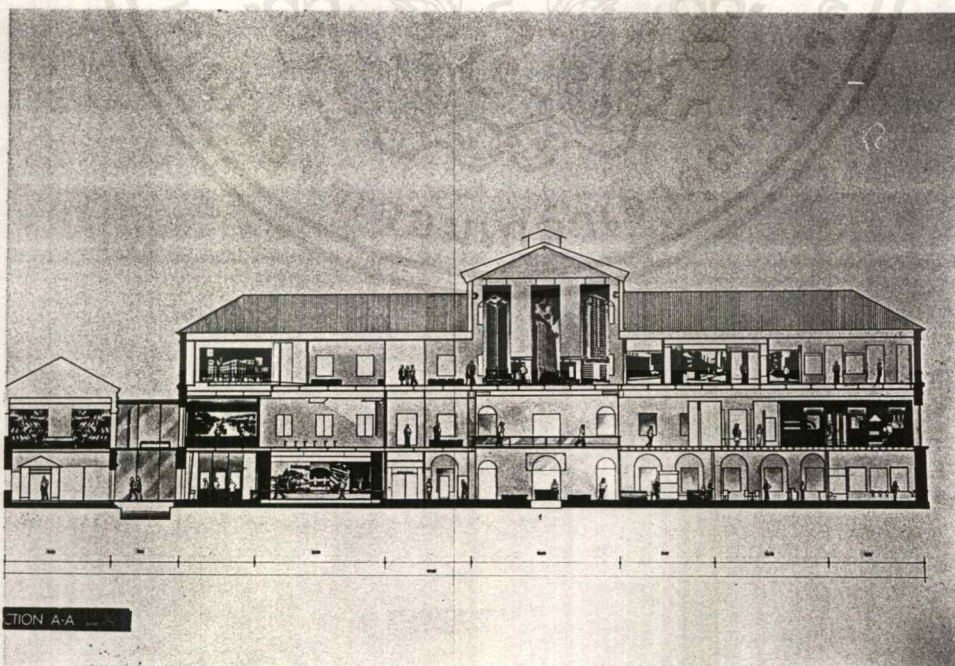
2 nd FLOOR PLAN
EXHIBITION AREA

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3rd floor AXONOMETRIC

3rd FLOOR AXONOMETRIC
EXHIBITION AREA

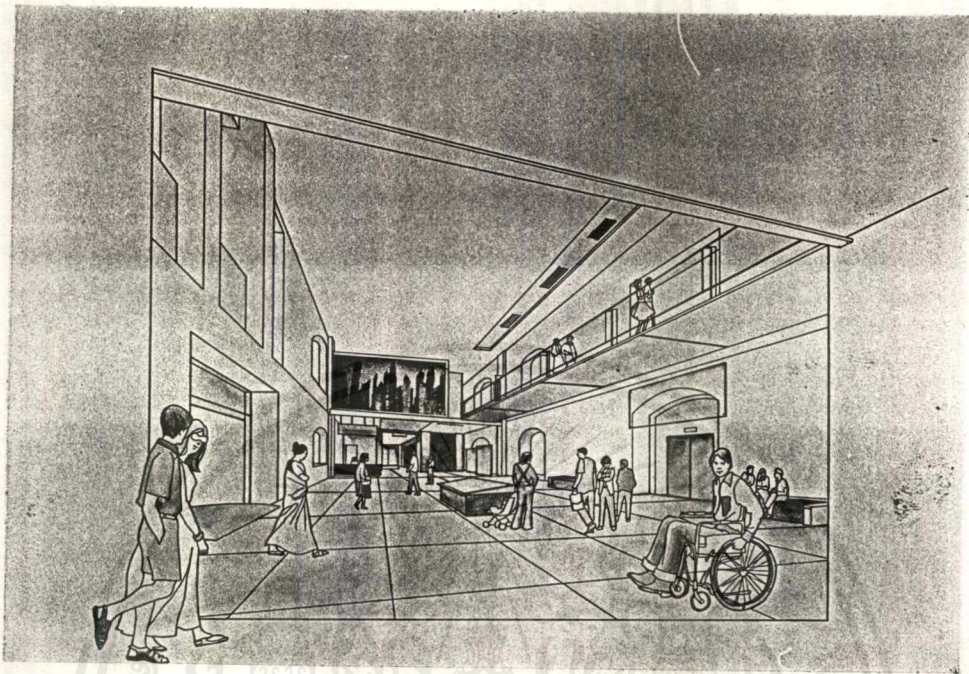

SECTION A-A

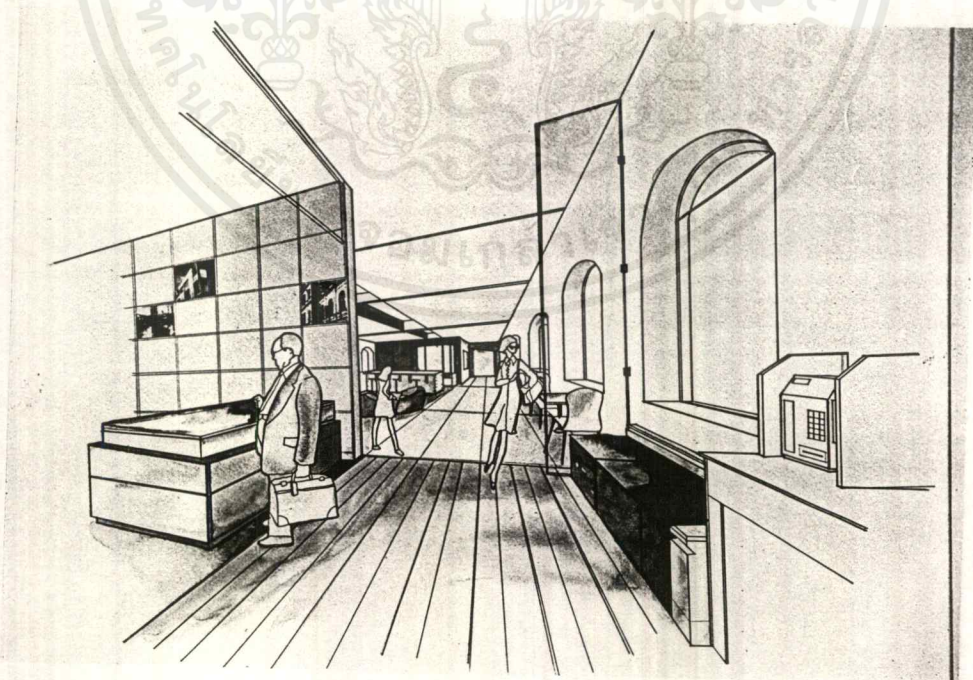
SECTION

EXHIBITION AREA

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

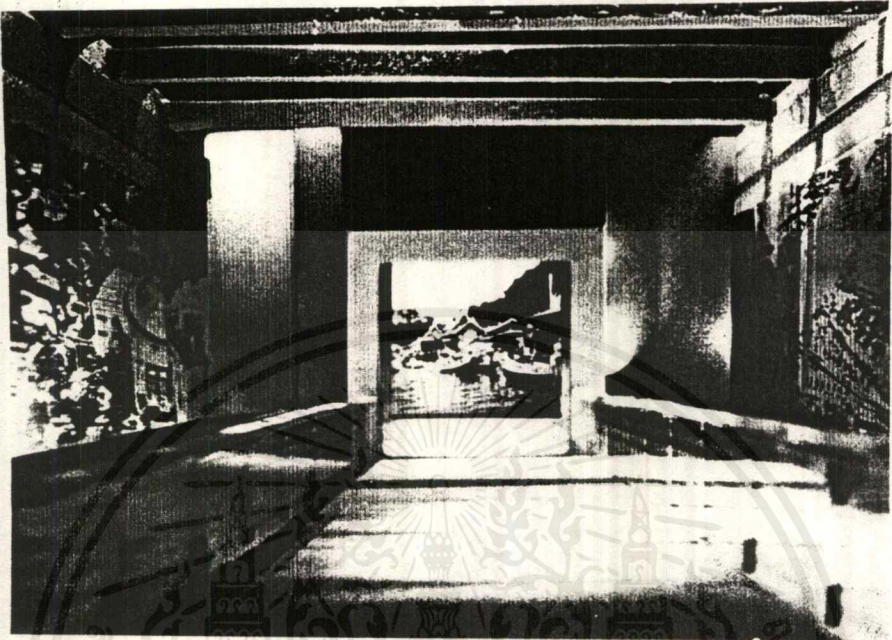

PERSPECTIVE
MAIN HALL

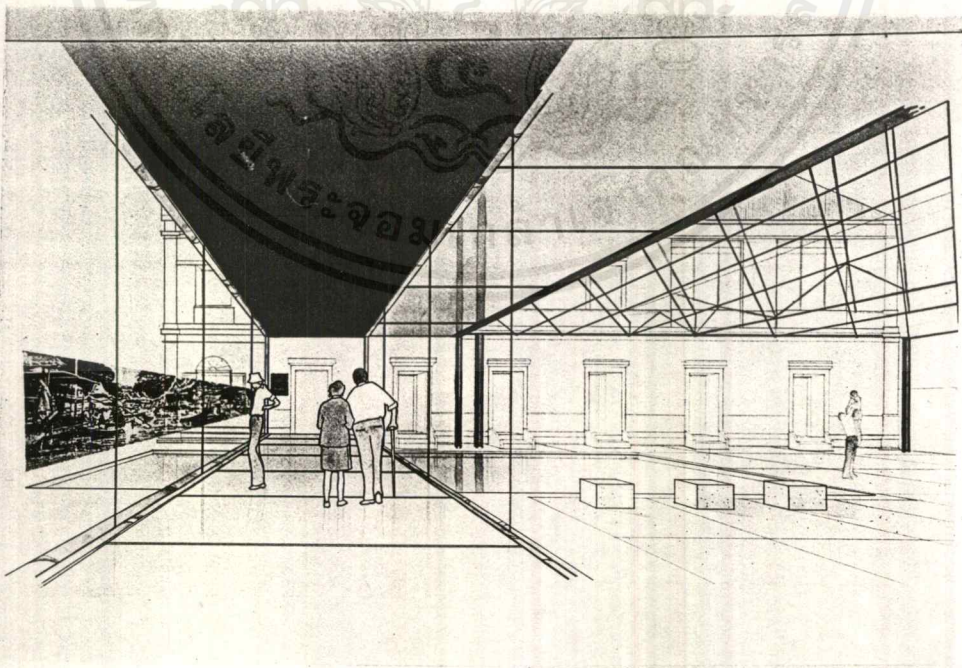

PERSPECTIVE
WAITING AREA

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

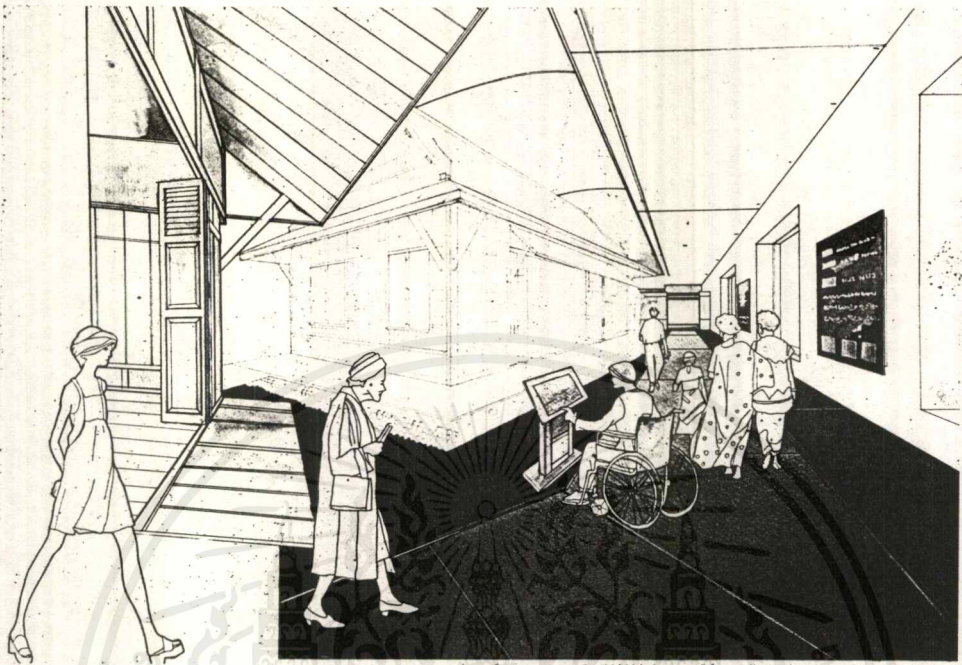

PERSPECTIVE
INTRODUCTION

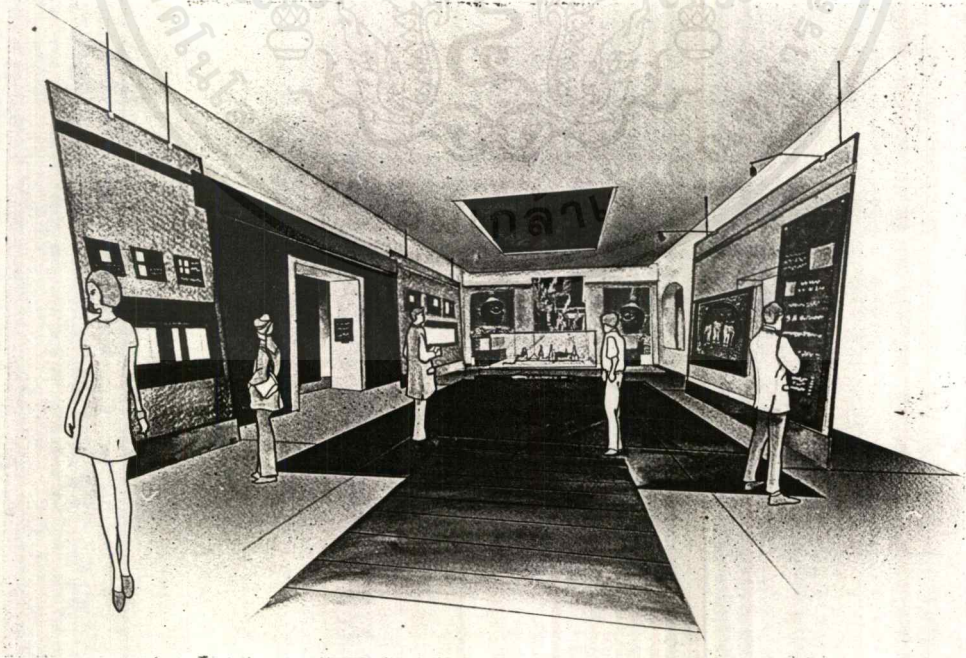

PERSPECTIVE
SPACE ที่เชื่อมระหว่างอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

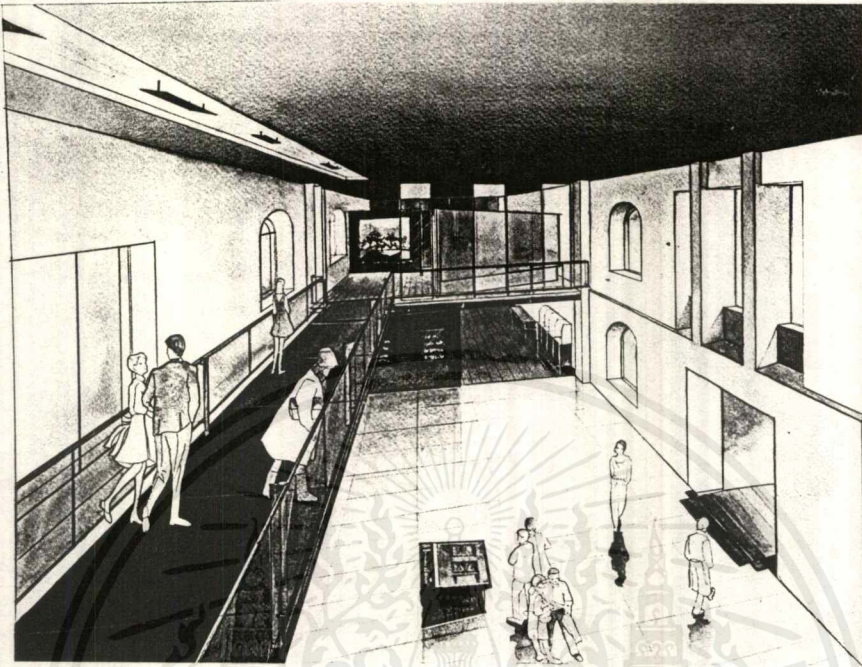

PERSPECTIVE
EXHIBITION

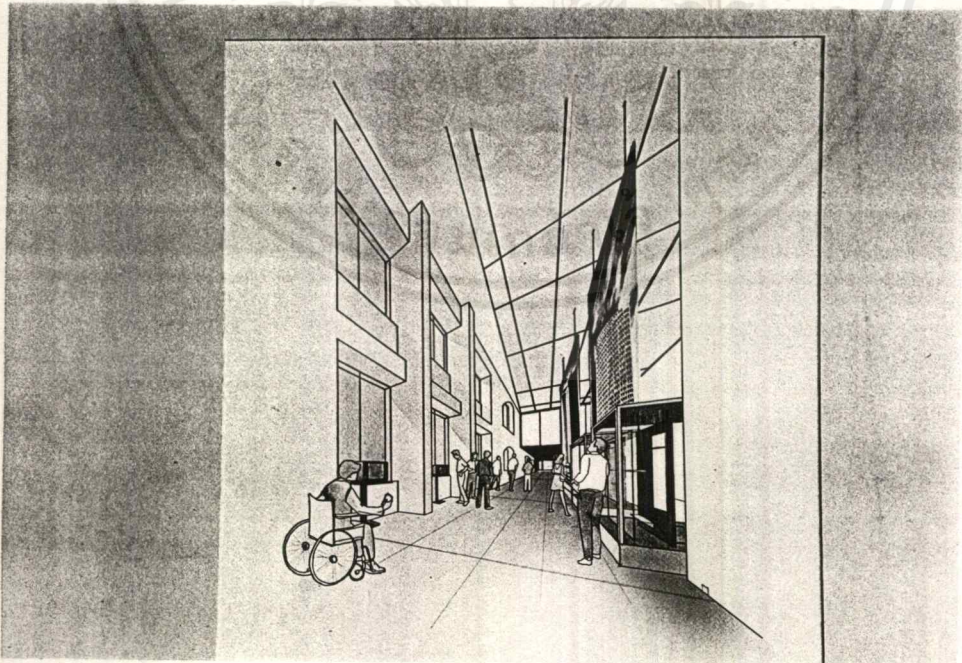

PERSPECTIVE
EXHIBITION

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

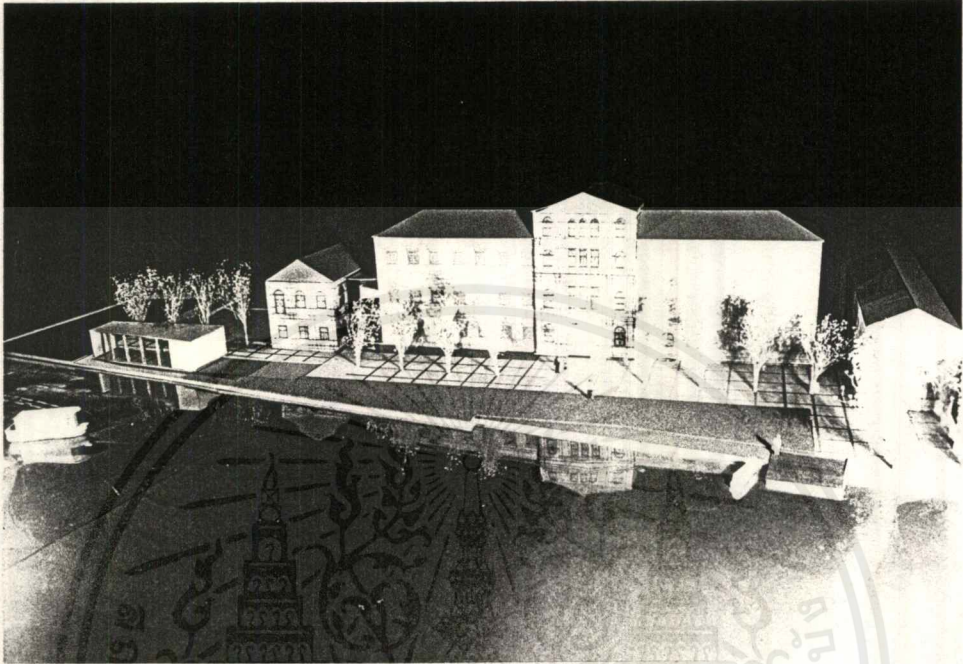
PERSPECTIVE
SPACE บริเวณชั้น 2

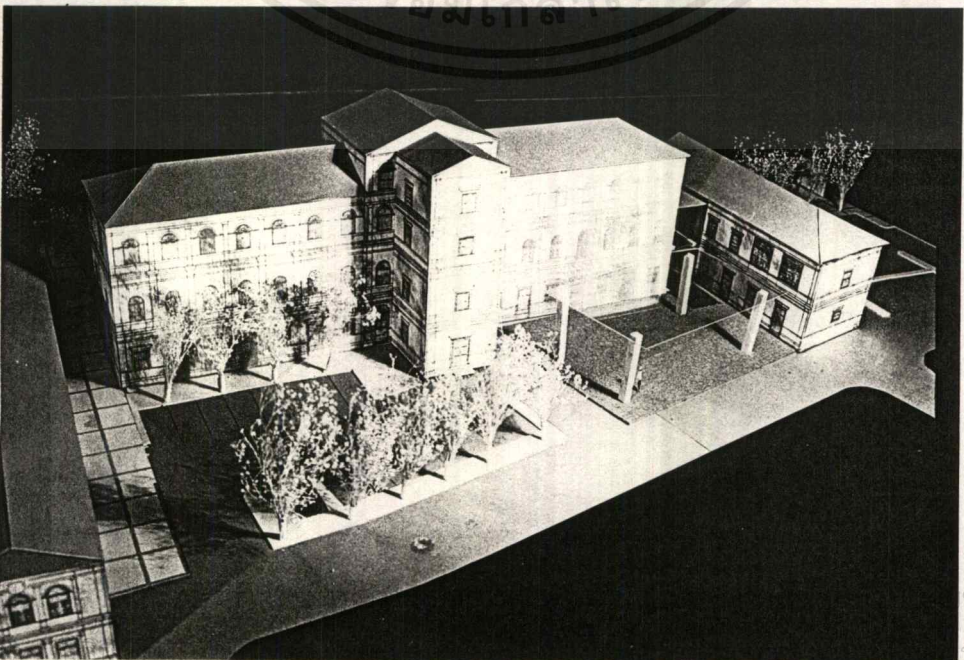
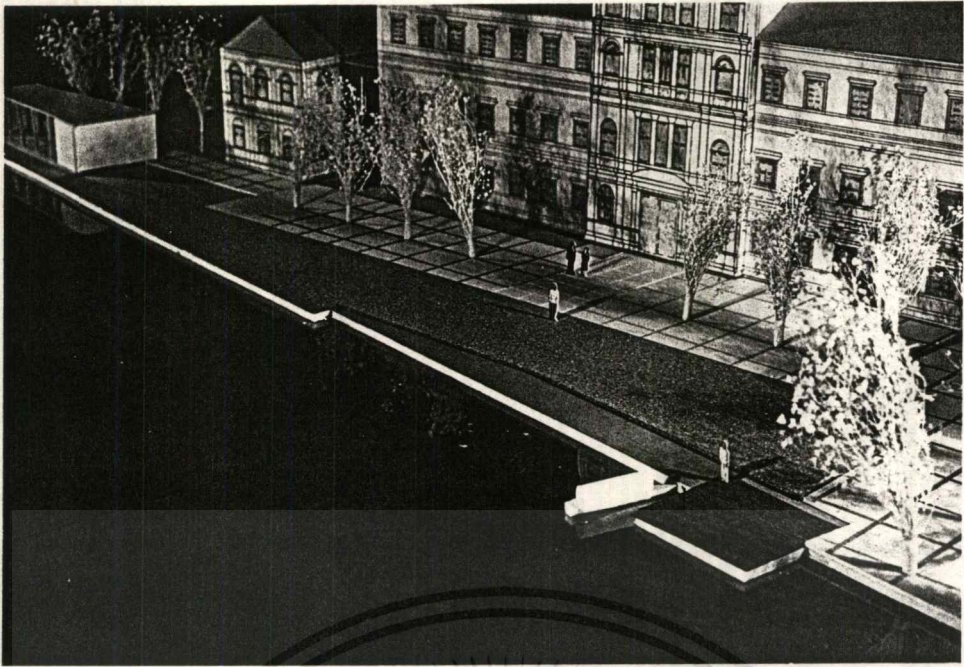
PERSPECTIVE

SPACE บริเวณชั้น 3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

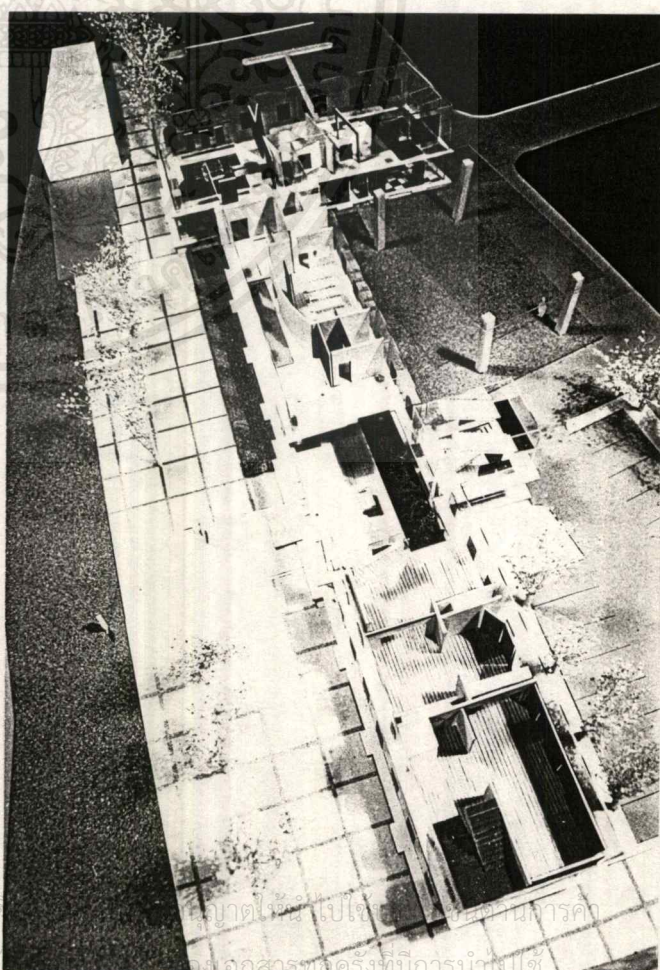
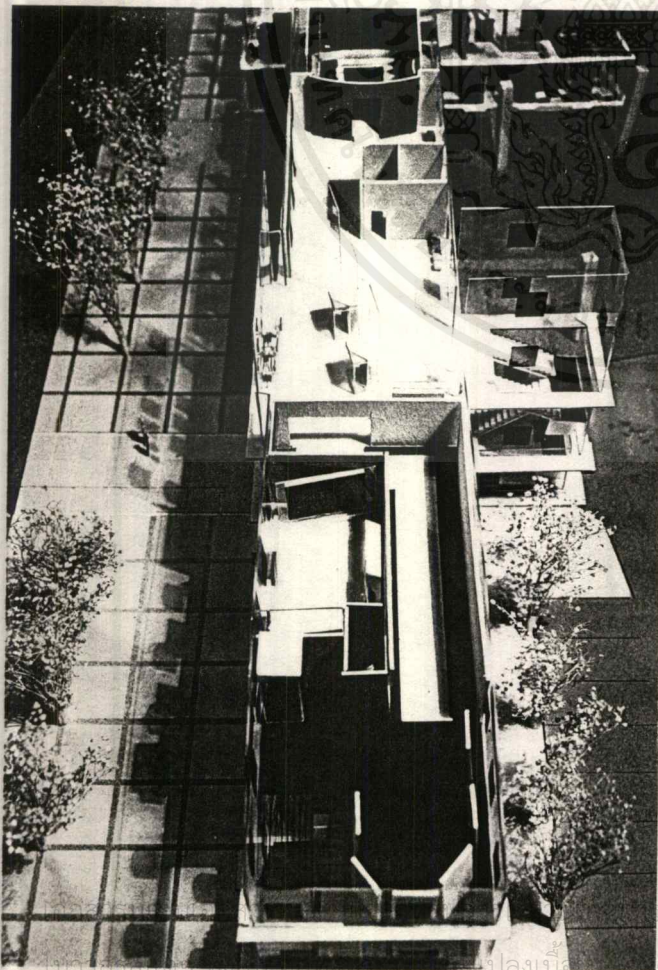
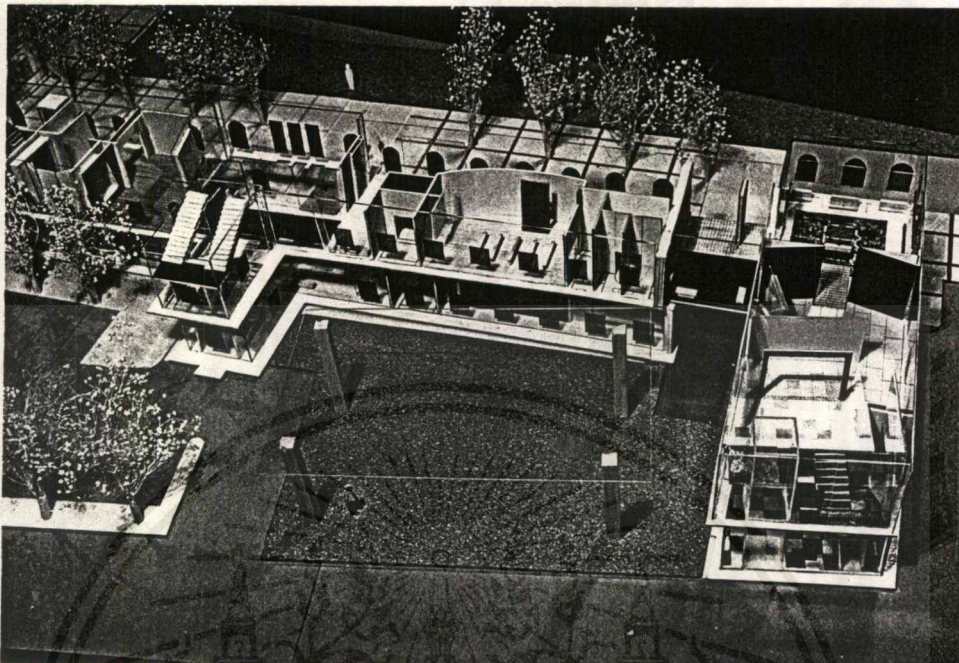

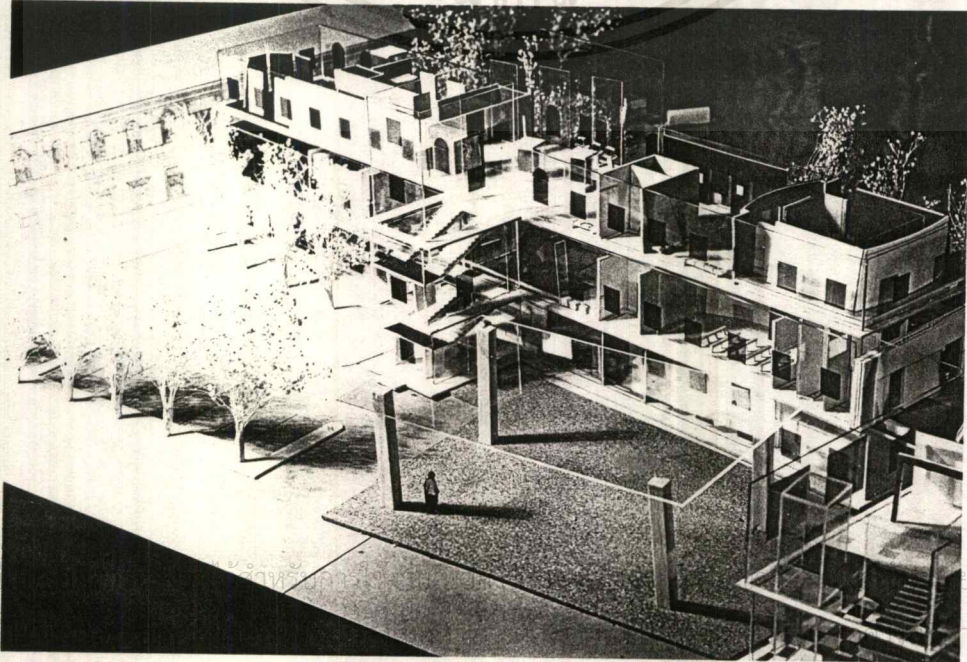
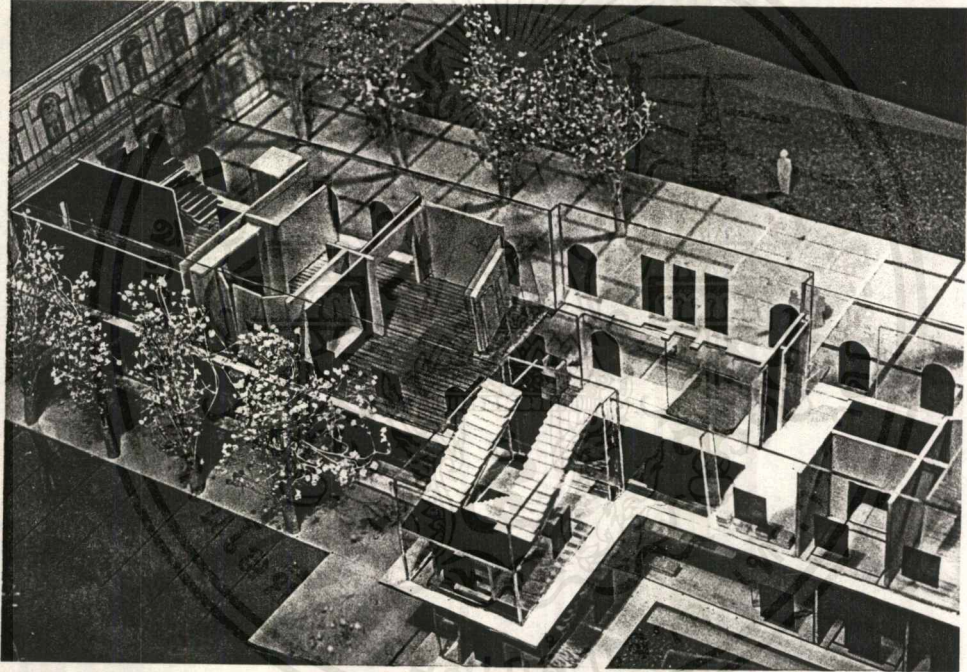
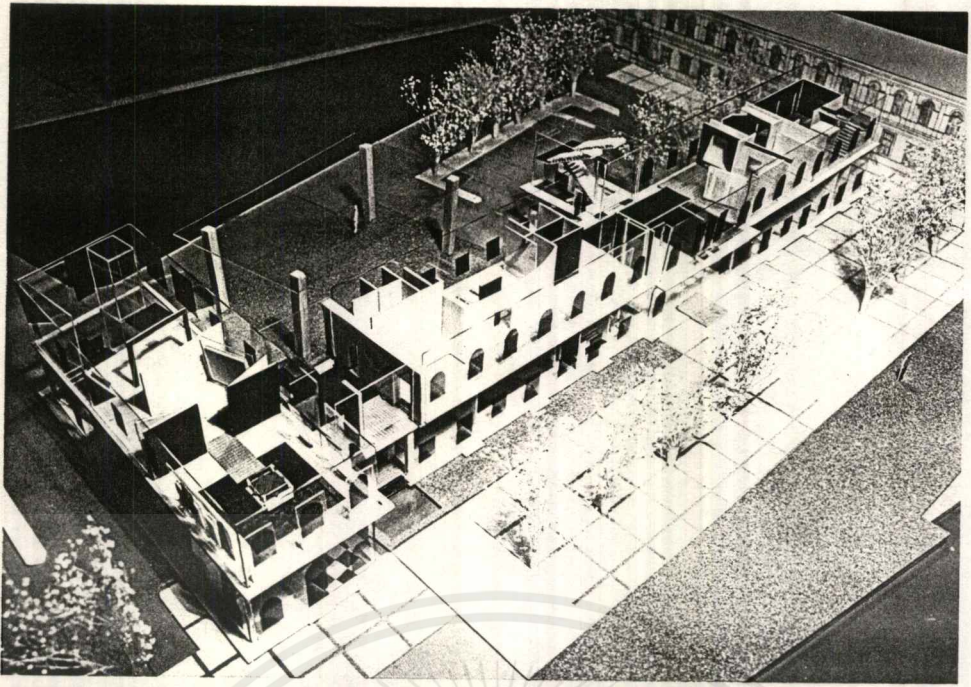
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้
ไม่ว่ากรณิ

ชนด้านการค้า
รนำไปใช้

บรรณานุกรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

อรศิริ ปาณินท์. บ้านและหมู่บ้านพื้นถิ่น กรุงเทพฯ ; โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์, 2539.

บริษัท มรดกโลก. รายงานการศึกษาความเหมาะสมในการจัดตั้งศูนย์ศิลปวัฒนธรรมไทย กรุงเทพฯ ; เพทายการพิมพ์, 2537.

ส.พรายน้อย. ชีวิตตามคลอง กรุงเทพฯ ; แสงศิลป์การพิมพ์, 2539.

เทพฐ ทับทอง. ภาพประวัติศาสตร์ กรุงเทพฯย้อนยุค กรุงเทพฯ ; วัชรินทร์การพิมพ์, 2539.

สมบัติ จำปาเงิน. รู้เรื่องเมืองบางกอก กรุงเทพฯ , 2539.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก 1
แนวความคิดในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม
ในสหรัฐอเมริกา

อ. ปิ่นรัชฎ์ กาญจนรัฐิติ สถ.บ. (จุฬา) M.Arch (State U. of New York at Buffalo)

การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นครั้งแรกเนื่องมาจากความสำนึกในเรื่องชาตินิยมมากกว่าจะเป็นความสำนึกในแง่เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ของการอนุรักษ์ในอเมริกาเริ่มขึ้นตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 โดยการอนุรักษ์สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เนื่องจากความต้องการที่จะแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของชาติ การอนุรักษ์กระทำโดยมีแนวความคิดว่าสถานที่สำคัญเหล่านี้จะเป็นเสมือนการอ่านประวัติศาสตร์ที่เป็นสามมิติ เข้าไปจับต้องได้ สามารถจะสอนให้ผู้ที่เข้าชมเข้าใจได้ดีกว่าหนังสือ และนอกจากจะเข้าใจในวิถีทางดำเนินชีวิตในอดีตแล้ว สถานที่นั้นก็ยังจะให้แรงบันดาลใจเกิดความรักชาติ และสำนึกในเอกลักษณ์ของชาติได้อีกด้วย

ปัจจุบันแนวความคิดเรื่องการอนุรักษ์ได้เปลี่ยนไป คือนอกจากจะอนุรักษ์เพื่อเตือนความทรงจำเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติและอนุรักษ์เนื่องจากเป็นของโบราณที่มีค่าแล้ว การอนุรักษ์ยังจะต้องคำนึงถึงชุมชน และเมืองโดยรวม ซึ่งจะต้องมีสภาพน่าอยู่มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่อยู่อาศัยในชุมชนนั้นกับสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างระบบสังคมที่มีประสิทธิภาพ

ชาวอเมริกันได้ตระหนักว่าอาคารเป็นส่วนหนึ่งของโลกแวดล้อมและอาคารเก่าทั้งหลายนั้นก็เป็นที่พำนักชนิดหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถจะสร้างขึ้นใหม่ได้ถ้าถูกทำลายลง เนื่องจากโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นหลาย ๆ คนจึงมองการอนุรักษ์ว่าเป็นวิธีการที่จะใช้ควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนี้ ตัวอย่างเช่นการออกแบบเพื่อส่งเสริมความสำคัญของ Human scale ในสภาพแวดล้อม การออกแบบโดยคำนึงถึงคนเดินเท้าให้สัมพันธ์กับสภาพของเมืองใหญ่ และการออกแบบที่นำเอาอาคารเก่ามาใช้ใหม่เพื่อให้มีผลส่งเสริมสภาพที่น่าอยู่นี้ และส่งเสริมให้เกิด "Sense of Place" จะเห็นได้ว่าถ้ามองในแง่นี้แล้วการอนุรักษ์ ก็คือ การอนุรักษ์ที่พำนักในสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้ที่พำนักเหล่านี้สามารถคงอยู่ และสามารถนำเอามาใช้ได้อย่างดีเพื่อสนองความต้องการในปัจจุบันได้

จะเห็นได้ว่าการอนุรักษ์ในปัจจุบันจะไม่ค่อยคำนึงถึงรูปแบบของสถาปัตยกรรมยุคใดยุคหนึ่ง หรืองานออกแบบของสถาปนิกคนใดคนหนึ่งเป็นเรื่องสำคัญ สำหรับอนุรักษ์ในปัจจุบันเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสำคัญทางสถาปัตยกรรม และความเกี่ยวข้องทางด้านประวัติศาสตร์ของอาคารหนึ่ง ๆ ยังไม่สำคัญเท่ากับความสัมพันธ์ของอาคารนั้น ๆ กับชุมชน และโครงสร้างของชุมชนนั้น เนื่องจากในปัจจุบันการอนุรักษ์ได้มีขอบเขตในการดำเนินงานกว้างมากขึ้น การจะแปลความหมายของคำว่าอนุรักษ์ไม่อาจจะแปลได้ตรงต้องตามพจนานุกรมได้อีกต่อไป เพราะตามศัพท์แล้ว การอนุรักษ์จะ หมายถึง การรักษาสິงใดสิ่งหนึ่งให้คงอยู่ในสภาพเดิมที่มันเป็นอยู่ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ซึ่งวิธีการนี้จะต้องเป็นการทำงานที่ค่อนข้างมากอยู่ในการทำงานปรกติแล้วก็อาจจะหมายถึง การรักษาสິงใดก็ตามให้อยู่ในสภาพที่ดีโดยการทำนุบำรุงอย่างสม่ำเสมอแต่ต่อเนื่อง National Trust of Historic Preservation แห่งสหรัฐอเมริกาและนักอนุรักษ์อื่น ๆ ได้มีหลักเกณฑ์อย่างง่าย ๆ ใน การปฏิบัติการณ์อนุรักษ์คือ “It is better to preserve than repair, better to repair than restore, better to restore than reconstruct.” การรักษาให้คงสภาพเดิมจะดีกว่าการเปลี่ยนแปลงและซ่อมแซม แต่การเปลี่ยนแปลงหรือซ่อมแซมนี้ก็ยังคงดีกว่าการบูรณะขึ้นมาใหม่ และอย่างไรก็ตามการบูรณะขึ้นมาใหม่นี้ยังคงดีกว่าการที่จะสร้างขึ้นมาใหม่ทั้งหมดหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การที่อาคารถูกรบกวนน้อยที่สุดจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด และถ้าอาคารได้รับการอนุรักษ์อย่างทันเวลา การซ่อมแซมหรือการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ก็จะไม่จำเป็น

การซ่อมแซมอาคาร (Repair)

อาคารก็เช่นเดียวกันกับมนุษย์ที่ต้องการดูแลรักษา ถ้าการดูแลรักษานั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีการทำนุบำรุงอยู่ตลอดเวลา ความสามารถที่จะมีอายุยืนยาวและมีชีวิตที่เป็นประโยชน์ก็คงอยู่ได้ และอาคารก็เช่นเดียวกันกับมนุษย์ที่ถึงแม้ว่าจะมีการดูแลรักษาอย่างดีแล้ว บางครั้งก็ยังคงมีปัญหาขึ้น หลังคาเริ่มรั่ว ระบบปะปาเริ่มเสื่อมสภาพ สีเริ่มแตกและล่อนออกและก็ถึงเวลาที่อาคารต้องการการซ่อมแซม

ซานซาลาสถานีเดิมดัดแปลงเป็น LOBBY สำหรับโรงแรม หลังจากก่อสร้างเสร็จในปี ค.ศ. 1890 ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยทาสีทับของเดิมอยู่หลายครั้ง การซ่อมแซมครั้งล่าสุดนี้ ได้ซ่อมให้เหมือนสีเดิมในครั้งแรกที่สร้างเสร็จอย่างมากที่สุด ลวดลายและลักษณะโค้งเหมือนหน้าต่างแสดงให้เห็นถึงอิทธิพล Romanesque และ Byzantine ที่มีต่อลักษณะสถาปัตยกรรมในยุคนั้น

การรักษาให้คงสภาพเดิม (Preservation)

โดยมากแล้วเมื่ออนุรักษ์เข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์อาคารใด ๆ อาคารนั้นมักจะอยู่ในสภาพที่ทรุดโทรมเกินกว่าที่จะรักษาให้คงอยู่ในสภาพเดิมได้ เพราะเนื่องจากเวลาที่สังคมไม่หยุดนิ่ง เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นึ่ง อาคารจึงต้องมีการปรับปรุงให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น โดยเฉพาะถ้ามีการใช้อาคารนั้นมา โดยตลอด ดังนั้นการรักษาให้คงสภาพเดิมก็อาจจะหมายถึง ความพยายามที่จะป้องกันไม่ให้เกิด การเปลี่ยนแปลงที่อาจจะทำให้เกิดความเสียหายเกิดขึ้นกับอาคารนั้น ๆ เพื่อรักษาคุณค่าและ ประโยชน์ที่สำคัญของอาคารให้คงอยู่และมีค่าเหมาะสมกับการเป็นอาคารที่สมควรอนุรักษ์การ ทำนุบำรุงอาคารอย่างต่อเนื่องเป็นวิธีการสำคัญที่จะรักษาอาคารให้คงสภาพเดิมอยู่ได้ การบำรุง รักษาอาคาร แต่ละประเภทจะทำได้โดยการใช้อาคารให้ถูกต้องตามลักษณะ และมีการใช้อาคาร อย่างต่อเนื่องเช่นจะทำการรักษาตึกตรงนาได้โดยการทำฟาร์มที่นั่น จะรักษาอาคารสำนักงานได้โดย การให้เข้าทำสำนักงาน และรักษาบ้านเรือนได้โดยนำเอาคนเข้าไปอยู่อาศัยในบ้านนั้นวิธีการบำรุง รักษาอาคาร โดยการเข้าไปใช้อาคารนี้มีตัวอย่างเช่น ในเมือง BALTIMORE ที่ซึ่งเจ้าของ ROW HOUSE ได้ทำการดูแลรักษาบ้านที่ตนพักอาศัย ทำการซ่อมแซมและรักษาความสะอาด บริเวณทางเข้า และ FACADE ด้านหน้าอาคาร โดยมีความสำนึกและความภาคภูมิใจใน สถาปัตยกรรมที่ตนอาศัยอยู่ ว่านอกจากจะมีความงามแล้ว ยังสามารถสนองประโยชน์ใช้สอยได้ อย่างดี ทั้งยังสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของบริเวณที่ตนอาศัยอีกด้วย หรือในตัวอย่างของห้าง สรรพสินค้าและเจ้าของกิจการค้าบางแห่งมีความภาคภูมิใจในอาคารเก่าที่ตนเป็นเจ้าของกิจการ ค้าบางแห่ง มีความภาคภูมิใจในอาคารเก่าที่ตนเป็นเจ้าของและดำเนินกิจการค้าอยู่ โดยมีความ ต้องการที่จะรักษาอาคารเก่านั้นไว้ เพื่อที่จะเป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงการประสบความสำเร็จทางการ ค้าที่มีอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานอาคารเก่าจำนวนมากโดยเฉพาะที่อยู่ในสถาบันต่าง ๆ สามารถ จะคงประโยชน์ใช้สอยตั้งแต่ดั้งเดิมมาตลอด แต่ก็มีอยู่บ่อย ๆ ที่เจ้าของสถาบันเหล่านั้นคิดว่า อาคารเก่าไม่สามารถสนองประโยชน์ตามต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งยังต้องเปลืองค่าดูแล รักษาอีกมาก จึงรี้ออกเสียเพื่อสร้างอาคารใหม่ แต่ก็ยังมีเจ้าของอาคารอีกมากที่ตระหนักได้ว่า อาคารเก่าเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และไม่อาจจะสร้างทดแทน ขึ้นมาได้อีก จึงได้ทำการศึกษาเพื่อทำการบูรณะและปรับปรุงอาคาร เพื่อการใช้สอยใหม่ ซึ่ง อย่งไรก็ตามความต้องการและประโยชน์ใช้สอยบางอย่างก็คงจะต้องปรับให้เข้ากับลักษณะของ อาคารซึ่งจำกัดอยู่

การรักษาอาคารเก่าให้คงสภาพที่ดีดั้งเดิมและป้องกันไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ เหมาะสม เกิดขึ้นจากความสำนึกของประชาชนถึงคุณค่าของอาคารที่ตนใช้อยู่และอาจจะเกิด จากความช่วยเหลือร่วมมือของประชาชนกับภาครัฐ เพื่อทำให้เกิดการรักษาอาคารในชุมชนขึ้นมา ก็ได้คนในชุมชนจะทำการประเมินค่าอาคาร หรือสถานที่ที่เป็นมรดกตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และมีความสำนึกถึงความสำคัญของสิ่งเหล่านั้น เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน และเพิ่มคุณภาพให้กับสภาพแวดล้อมมากขึ้น

ในโลกของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ได้มีวัสดุใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากและสิ่งหนึ่งก็คือวัสดุที่พยายามทำเลียนแบบวัสดุที่แท้จริงเช่น หินปลอมที่พยายามทำขึ้นมาเลียนแบบการก่อหินในยุคกลางแผ่นอลูมิเนียมที่ทำหน้าตาเหมือนกับผนังไม้ของบ้านยุค colonial หรือกระเบื้องมุงหลังคาที่จริง ๆ แล้วทำมาจากแผ่น asbestos สิ่งเหล่านี้ทำให้ต้องมีความระมัดระวังเป็นอย่างมากในการที่จะซ่อมแซมอาคารเก่า ถ้ามีการซ่อมแซมโดยไม่ระมัดระวังเป็นอย่างมาก ในการที่จะซ่อมแซมอาคารเก่า ถ้ามีการซ่อมแซมโดยไม่ระมัดระวังแล้ว ผลที่ได้ก็อาจจะทำให้กลายเป็นการทำลายความสำคัญของอาคารลงไปก็ได้ ดังนั้น ในเมืองบางเมืองจึงได้มีการตั้งกฎเกณฑ์มาใช้บังคับในการซ่อมแซมอาคารและ facade ด้านหน้าของอาคารเก่า ภายในชุมชนนั้นขึ้นมาเลยทีเดียว ตัวอย่าง เช่นในเมือง Chillicothe ในรัฐ Ohio ได้มีการตีพิมพ์กฎเกณฑ์และขอแนะนำให้แก่เจ้าของอาคารพาณิชย์ยุคเก่าในใจกลางเมืองโดยมีการอธิบายถึงวิธีการทำความสะอาด facade ที่ถูกต้องที่จะไม่ทำลายอิฐและหินซึ่งเป็นวัสดุก่อสร้างเดิม และวิธีการซ่อมแซมอาคารโดยหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ลอกเลียนแบบของโบราณหรือวิธีการที่ผิดและไม่เหมาะสม ซึ่งอาจทำลายความสมบูรณ์ของอาคารนั้นลงได้

การบูรณะให้กลับคืนสู่สภาพเดิม (Restore)

ในทางเทคนิคแล้วหมายถึง การเปลี่ยนอาคารกลับไปสู่ระยะเวลาช่วงหนึ่ง ซึ่งโดยปกติแล้วก็มักจะเป็นระยะเวลาที่อาคารเริ่มสร้าง จุดมุ่งหมายในการอนุรักษ์วิธีนี้ก็เพื่อที่จะรักษาอาคารให้มีสภาพเหมือนดังเดิมอย่างแท้จริงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้และเพื่อจะให้บรรลุจุดมุ่งหมายนี้ก็จำเป็นจะต้องมีการศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์อย่างละเอียดถี่ถ้วนและต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการบูรณะโดยส่วนมากจึงจำกัดอยู่เฉพาะอาคารที่จะมีการใช้เป็นสาธารณะหรืออาคารที่จะให้ใช้เป็นพิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น โรงเก็บม้าใน Lyndherst, Tarrytown รัฐ New York ได้รับการอนุรักษ์ไว้ให้มีสภาพเหมือนกับสมัยปี ค.ศ. 1870 เพื่อใช้เป็นพิพิธภัณฑ์รถม้า ใน North Carolina ได้มีการอนุรักษ์เหมือนทองแห่งหนึ่งไว้เพื่อจะให้เห็นว่าได้มีการทำเหมืองทองกันอย่างไรในด้านตะวันออกของสหรัฐใน 25 ปีก่อนยุคตื่นทองใน California และเรือรบ USS Missouri ก็ได้รับการอนุรักษ์ให้มีสภาพปรากฏเหมือนกับสมัยที่ญี่ปุ่นยอมแพ้สงคราม เนื่องจากเรือรบลำนี้เป็นสถานที่ที่ใช้ลงนามในสนธิสัญญายุติสงครามโลกครั้งที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในบางกรณีการบูรณะสถาปัตยกรรมให้กลับมีสภาพเหมือนกับยุคสมัยใดสมัยหนึ่งอาจจะ เป็นจุดมุ่งหมายใหญ่เช่นในกรณีที่ต้องการบูรณะเพื่อใช้ประโยชน์ทางการศึกษา แต่วิธีการนี้ก็ จะสิ้นเปลืองเงินเป็นจำนวนมาก และก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่จะทำกันได้ง่าย ๆ ถึงแม้ว่าจะมีผู้เชี่ยวชาญ ความ คุมและมีฝีมือแรงงานและเทคนิค วิธีการบูรณะที่ทันสมัย และปัญหาที่เกิดขึ้นมากก็คือ ความ ยากที่จะทำงานได้ดี และสมบูรณ์เกินจริงไป การทำให้สวยงามมากเกินไปจนความเป็นจริงนี้อาจทำ ให้รายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ และส่วนต่อเติมต่าง ๆ ของอาคารที่มีความน่าสนใจถูกทำลายลงและ อาจจะทำให้การศึกษาและความเข้าใจในประวัติศาสตร์ของอาคารอย่างถูกต้องตามที่ควรจะเป็น ลดน้อยลงด้วย

ในโครงการอนุรักษ์บางโครงการที่เงินและเวลาไม่จำกัด อาคารเกือบทั้งอาคารหรือห้องที่ มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์จะได้รับการบูรณะขึ้นมาใหม่เกือบทั้งหมด ถ้าจะพูดในแง่ของ วัสดุแล้วก็แทบจะได้อาคารใหม่ขึ้นมาเลยก็เดียว และความคิดอื่น ๆ อีกอันหนึ่งที่ว่าประวัติศาสตร์ จะหยุดลงที่ยุคใดยุคหนึ่ง หรือที่สถาบันปัตยกรรมรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งก็เป็นอีกสิ่งที่ทำให้อาคาร ได้รับการอนุรักษ์ไปอย่างผิด ๆ ตัวอย่างเช่น ใน Georgetown, Washington D.C. ซึ่งเป็นเขต อนุรักษ์ มีอาคารจำนวนมากที่ถูกเปลี่ยนแปลงให้เป็นสถาปัตยกรรมในลักษณะ Federal style และ อาคารใหม่ที่สร้างขึ้นก็สร้างขึ้นโดยปรับให้มีรูปแบบเข้ากับลักษณะของ Style นั้น ถึงแม้ว่าคุณ ค่าและความสำคัญของรูปแบบสถาปัตยกรรมในเขตนั้นจะไม่ได้มาจากลักษณะสถาปัตยกรรม แบบ federal style เพียงอย่างเดียว แต่จะเป็นความหลากหลายของรูปแบบสถาปัตยกรรม และความหลากหลายของอาคารชนิดต่าง ๆ นี้เองทำให้ Georgetown มีเอกลักษณ์เฉพาะและมี คุณค่าสมควรที่จะอนุรักษ์ไว้

ผลเสียที่เกิดจากการอนุรักษ์ที่ผิดนี้จะเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบ เราจะแยกอาคารที่มี ความสำคัญทางประวัติศาสตร์แท้ ๆ ได้ยากมากขึ้น และอาคารที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่ น่าสนใจอาจจะถูกทำลายลงเนื่องจากไม่มีคนคิดว่าเป็นอาคารสำคัญในแง่ประวัติศาสตร์ และ นอกจากนี้ปัญหาที่ตามมาเนื่องจากการบูรณะก็คือ อาคารเก่าได้ถูกทำลายลงเพื่อที่จะนำเอาองค์ ประกอบอาคารเก่านั้นมาใช้ในอาคาร “เก่า” ที่จะสร้างขึ้นใหม่ วิธีการบูรณะอาคารนี้บางครั้งจึง อาจจะเรียกได้ว่าเป็นการทำลายก็ได้ นักอนุรักษ์หลายต่อหลายคนได้ตระหนักถึงเรื่องนี้และก็ได้ เปลี่ยนวิธีการและการจัดการบูรณะอาคารไป โดยตัดสินบูรณะอาคารให้คงสภาพอยู่เหมือนเช่น กับตอนที่ได้ค้นพบอาคารและตัดสินใจว่าจะอนุรักษ์อาคารนั้นเพื่อให้อาคารได้แสดงออกถึงประวัติ ศาสตร์การเปลี่ยนแปลงที่เป็นมาอย่างต่อเนื่องด้วยตัวของมันเอง ตัวอย่างเช่น Codman House ในเมือง Lincon รัฐ Massachusetts หลังจากที่เจ้าของบ้านคนสุดท้ายเสียชีวิตในปี 1968 บ้าน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลังนี้ก็ได้ตกมาเป็นสมบัติของสมาคมอนุรักษ์แห่ง New England ในสภาพที่มีการต่อเติมและเปลี่ยนแปลงมาตลอดเป็นเวลาถึงเกือบ 200 ปี โดยตัวบ้านสร้างขึ้นในสมัย 1735-41 แทนที่ผู้ทำการอนุรักษ์จะบูรณะอาคารให้มีลักษณะเหมือนของเดิมในสมัยศตวรรษที่ 18 กลับตกลงใจที่จะอนุรักษ์อาคารไว้อย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบันเพื่อที่จะให้เป็นหลักฐานสำคัญเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การบูรณะที่กระทำกันในปัจจุบันได้มีชื่อเรียกไปต่าง ๆ กัน เช่น Pier 17 Parllion และ Fulton market เป็นอาคารใหม่ที่สร้างขึ้นในกลุ่มของอาคารเก่า บริเวณท่าเรือและตลาดขายส่ง ซึ่งเดิมเคยเป็นศูนย์กลางการค้าทางเรือของนครนิวยอร์ก ปัจจุบันได้มีการซ่อมแซมอาคารเก่าบางส่วนที่เหลืออยู่ให้เป็นร้านค้า ร้านอาหารและสำนักงานให้เช่า และปรับปรุงท่าเรือบางส่วนให้เป็นพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง อาคารที่สร้างขึ้นใหม่นี้ใช้วัสดุคือเหล็กและกระจก สูง 3 ชั้น ประกอบด้วย ร้านค้า และร้านอาหารจำนวนมาก ซึ่งจะเป็นพื้นที่ที่สามารถทำรายได้ให้กับโครงการพัฒนาท่าเรือแห่งนี้ได้มาก โดยรายได้นี้จะนำไปใช้ในการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ และการบูรณะอาคารเก่าในบริเวณถัดไปได้อีกด้วย

rehabilitation, renovation, remodeling, revitalization หรือ restoration แต่ไม่ว่าจะเรียกว่าอะไรก็ตาม วิธีการทั้งหมดนี้ก็คือการที่จะรักษารูปลักษณะสำคัญของอาคารไว้ แต่ในขณะเดียวกันก็พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงบางส่วนให้สามารถรองรับความต้องการแบบปัจจุบันได้ การเปลี่ยนแปลงอาคารเป็นไปได้ในหลายลักษณะ อาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างเล็กน้อย เช่น ปรับปรุงให้เป็นไปตามเทศบัญญัติการก่อสร้าง และข้อบังคับทางด้านการป้องกันอัคคีภัย หรือการจัดพื้นที่ใช้สอยภายในใหม่ที่ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง ในปัจจุบันได้มีการนำเอาโกดังเก็บสินค้า หรือโรงงานอุตสาหกรรมเก่ามาบูรณะและปรับปรุงให้เป็นที่พักอาศัย เช่นใน New York City กรณีนี้ก็มีความจำเป็นที่จะต้องรื้อบางส่วนของอาคารทิ้งไปเพื่อเปิดเป็นช่องแสงและระบายอากาศให้เพียงพอกับความต้องการ แต่การเปลี่ยนแปลงก็อาจจะเป็นไปอย่างมาก เช่นการทำลักษณะภายในอาคารใหม่หมด เอาลวดลายปูนปั้น และส่วนประกอบอาคารต่าง ๆ ออกหมด การเปลี่ยนแปลงรูปร่างของหน้าต่างหรือการต่อเติมส่วนใหม่ ซึ่งไปกันไม่ได้กับของเก่าเข้าไป ถึงแม้ว่าสถาปนิกหลายคนชอบทำการออกแบบกับอาคารเก่าที่มีแต่เปลือกภายนอกเท่านั้น เพราะสถาปนิกจะมีอิสระในการสร้างเนื้อที่ใช้สอยภายในอาคารขึ้นมาใหม่ แต่ก็มีสถาปนิกจำนวนมากที่คิดว่าการกระทำเช่นนี้ไม่ใช่อุรักษ์ที่ดี เพราะการปรับปรุงอาคารเก่ามาใช้ใหม่นี้ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงของอาคารก็จริงแต่การเปลี่ยนแปลงนี้ก็ควรที่จะให้ผู้ในพื้นที่ภายในอาคารสามารถรับรู้ถึงความมั่งคั่งและคุณค่าของสถาปัตยกรรมนั้น เช่นเดียวกับคนที่มองอาคารจากภายนอกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การสร้างขึ้นมาใหม่ (Reconstruction)

คือการสร้างอาคารซึ่งไม่มีอยู่แล้วในปัจจุบันขึ้นมาใหม่ทั้งหมด โดยใช้หลักฐานจากบันทึกทางประวัติศาสตร์ ภาพเขียนต้นแบบภาพถ่าย และหลักฐานทางโบราณคดี การสร้างขึ้นมาใหม่นี้เป็นวิธีการอนุรักษ์ซึ่งเป็นที่โต้เถียงกันมากในหมู่นักอนุรักษ์สถาปัตยกรรม เนื่องจากอาคารที่สร้างขึ้นใหม่นี้โดยมากมักจะได้รับการสร้างอย่างดี มีแต่ผู้เชี่ยวชาญเท่านั้นที่สามารถจะบอกได้ว่าอะไรเป็นของใหม่และอะไรเป็นของเก่า และปัญหาที่เกิดขึ้นมากก็คืออะไรคือความเป็นจริงและสัดส่วนของความใหม่และเก่านี้ควรเป็นเช่นไร ?

ตัวอย่างของการสร้างอาคารที่สำคัญขึ้นมาใหม่ในสหรัฐจะแสดงให้เห็นถึงแนวความคิดที่แตกต่างกันนี้ บ้านของ Benjamin Rush ใน Philadelphia ได้ถูกทำลายลงในปี 1969 เพื่อสร้าง Apartment Complex แต่เนื่องจาก Benjamin Rush เป็นคนสำคัญในประวัติศาสตร์ของสหรัฐฯ เพราะเหตุว่าเป็นหนึ่งในผู้ร่วมลงนามใน Declaration & Independence และได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาทางการแพทย์อเมริกาด้วย เมื่อ Rush มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ถึง 2 เรื่องด้วยกัน จึงมีแพทย์กลุ่มหนึ่งบริจาคเงินเพื่อสร้างบ้านของ Rush ขึ้นมาใหม่ในวาระครบ 200 ปี วัตถุประสงค์บางส่วนเป็นวัตถุประสงค์จากบ้านเก่าที่รอดพ้นจากการรื้อถอน ดังนั้นอย่างน้อยที่สุดส่วนหนึ่งของบ้านที่สร้างใหม่นี้ยังเป็นของจริง แต่สัดส่วนระหว่างของใหม่และเก่านี้ไม่ได้เป็นเรื่องที่นำมาคำนึงถึง

ตัวอย่างของการสร้างขึ้นมาใหม่อีกอันหนึ่งก็อยู่ใน Philadelphia เช่นกัน นั่นคือ ความพยายามที่จะสร้างบ้านของ Benjamin Franklin ขึ้นมาใหม่ แต่เนื่องจากไม่มีหลักฐานที่หลงเหลือพอที่จะสร้างได้เหมือนเดิม สถาปนิก Venturi & Rauch จึงได้ใช้โครงเหล็กสร้างขึ้นเป็นขอบโครงของบ้านตามผังพื้นที่ชั้นล่างที่มีหลักฐานอยู่เท่านั้น ดูคล้ายจะเป็นประติมากรรมชิ้นหนึ่ง ซึ่งให้ความรู้สึกถึงรูปทรงของอาคารเท่านั้น แต่มิได้สร้างให้เห็นถึงรูปร่าง รายละเอียดซึ่งอาจจะไม่เป็นจริง และใช้วัสดุที่ใหม่เอี่ยมทั้งหมด

การต่อเติมหรือการสร้างอาคารใหม่ในสภาพแวดล้อม (Addition on Infill)

การอนุรักษ์ก็อาจจะเป็นขบวนการกระทำเพื่อที่จะรักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมของรอบๆ อาคารเก่าด้วยก็ได้ อาจจะเป็นการสร้างอาคารใหม่ที่มีลักษณะร่วมสมัยแทนอาคารเก่าที่ถูกทำลายลงไปแล้ว ทั้งนี้การออกแบบอาคารใหม่จะต้องมีการออกแบบโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม และเคารพสภาพแวดล้อมภายนอก ในที่อาคารสมัยโบราณถูกรื้อลงและมีความต้องการที่จะสร้างอาคารใหม่ขึ้นมาทดแทน สถาปนิกและเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆที่จะเกี่ยวเนื่องกับอาคารนั้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณที่เป็นชุมชนในอเมริกาจำนวนมากกว่า 400 ชุมชนได้มีความพยายามที่จะคุ้มครองรักษาความเป็นเอกลักษณ์และความสมบูรณ์ของสถาปัตยกรรมภายในชุมชน ทั้งที่มีอยู่แล้ว และอาคารที่จะสร้างขึ้นในอนาคต ตัวอย่างเช่นในเมือง Savanna รัฐ Georgia กลุ่มสถาปนิกและนักผังเมืองกลุ่มหนึ่งได้ทำการวิเคราะห์อาคารต่าง ในศูนย์กลางของบริเวณประวัติศาสตร์ของเมือง ผลจากการศึกษาจะเห็นว่าอาคารต่างๆ มีลักษณะที่เหมือนกันอยู่หลายประการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสามารถนำมาจัดเป็นหลักเกณฑ์หรือข้อจำกัดในการออกแบบอาคารใหม่ที่จะสร้างขึ้นในชุมชนนั้นได้ สิ่งที่จะนำมาพิจารณาเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการออกแบบได้แก่

1. ความสูงของอาคาร
2. สัดส่วนต่างๆ ของรูปด้านด้านหน้าของอาคาร (สัดส่วนระหว่างความสูงและความกว้างของอาคารรวมไปถึงสัดส่วนของรูปด้านอาคารกับช่องเปิดบนอาคารด้วย)
3. จังหวะของช่องเปิดและกำแพง
4. ช่องว่างระหว่างกำแพง
5. ความสัมพันธ์ของวัสดุต่างๆ เช่น ชนิดและสีของวัสดุ
6. รายละเอียดต่างๆ ขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เช่น ลายปูนปั้น ลูกกรงโค้ง
7. ทิศทางของรูปด้านหน้าของอาคาร (เป็นทิศทางในแนวตั้งหรือแนวนอน)
8. รูปทรงของหลังคาอาคารและส่วนประกอบต่างๆ ของหลังคา เช่น วัสดุมุง, เเชิงชาย, ปล่องไฟ

การออกแบบอาคารใหม่ลงในชุมชนเก่านับว่าเป็นวิธีการที่ยากที่สุดวิธีหนึ่งในขบวนการอนุรักษ์ เพราะถึงแม้ว่าจะมีการตั้งข้อกำหนดต่างๆ ในการออกแบบขึ้น แต่ในการตัดสินใจในเรื่องรูปแบบของอาคารนั้นก็ยังเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกและความนึกคิดส่วนตัวของสถาปนิก ในบางเมืองซึ่งเคยประสบกับปัญหาที่เกิดจากข้อบังคับที่ยืดหยุ่นได้ก็ได้ออกข้อกำหนดในการออกแบบซึ่งค่อนข้างจะเป็นข้อบังคับไปเลย เช่น ในเมือง Santa Fe รัฐ New Mexico ในปี 1957 ได้มีการออกกฎข้อบังคับในการสร้างอาคารในชุมชนอนุรักษ์ของเมือง มีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบ Pueblo ซึ่งเป็นลักษณะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของรัฐ สถาปนิกท้องถิ่นบางคนได้กล่าวถึงข้อจำกัดที่ไม่มีการยืดหยุ่นได้นี้ว่า นอกจากจะเป็นการจำกัดความคิดสร้างสรรค์แล้วยังเป็นการให้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถาปนิกต้องออกแบบอาคารที่รั้วด้วย เนื่องจากอาคารแบบ Pueblo นี้มีหลังคาแบน และน้ำรั้วเข้าได้ง่ายและนอกจากนี้สถาปนิกยังได้เสนอว่า ควรจะมีการออกกฎข้อบังคับ ในการออกแบบที่คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาคารที่จะสร้างกับอาคารอื่นๆ โดยรอบ ด้วย แทนที่จะเป็นการคำนึงแต่เพียงรูปแบบเฉพาะของสถาปัตยกรรมเท่านั้น

Philip Johnson เป็นสถาปนิกที่ได้รับการออกแบบอาคารใหม่ในชุมชน เก้าหลายแห่ง ได้ให้ความเห็นว่าคุณสมบัติที่ควรระวังในการออกแบบอาคารใหม่ในชุมชน เก้าเหล่านั้นไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบลักษณะสถาปัตยกรรมแต่จะเป็นการเปลี่ยนแปลง Scale ระหว่างอาคารเก่าและอาคารใหม่ที่สร้างอยู่ติดกันปัญหาของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาคารเก่าและอาคารใหม่นี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแทบทุกแห่ง เพราะแต่ละชุมชนก็จะมีอาคารซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไป มีน้อยชุมชนที่จะมีลักษณะสถาปัตยกรรมเดียวกันหมด ในสมัยโบราณการสร้างอาคารใหม่ขึ้นมาจะทำให้เข้ากันกับอาคารเก่าที่มีอยู่ได้ไม่ยากนัก เพราะสถาปนิกจะถูกจำกัดทางด้านรูปแบบและเทคโนโลยีในการก่อสร้าง ถึงแม้ว่าอาจจะมีการถกเถียงกันอยู่บ้างเมื่ออาคารแบบ High Victorian Gothic มาสร้างติดอยู่กับอาคารแบบ Federal แต่ความขัดแย้งนี้ก็ยังมีไม่มากเท่าในปัจจุบัน เมื่อเทคโนโลยีในการก่อสร้างพัฒนาไปจนทำให้เราสามารถสร้างอาคารที่มีขนาดใหญ่มหึมาเมื่อเทียบกับอาคารแบบเก่าและทำให้ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเมืองขาดหายไป ในหลายปีที่ผ่านมามีความเคลื่อนไหวในด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในสหรัฐอเมริกา ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชนอย่างกว้างขวาง การอนุรักษ์มีจุดมุ่งหมายและวิธีการที่แปรเปลี่ยนไปจากการอนุรักษ์แบบดั้งเดิม โดยเริ่มขยายตัวออกจากอาคารอนุรักษ์อาคารเป็นหลักไปเป็นการอนุรักษ์ทั้งบริเวณที่มีความสำคัญชุมชน และเมือง และไม่ใช่เป็นเพียงแค่การอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์เท่านั้น การอนุรักษ์ได้หลุดพ้นจากข้อจำกัดของยุคและและสมัยที่สำคัญที่เคยเป็นตัวกำหนดและชี้บอกว่าอะไรสมควรจะอนุรักษ์ไว้

ความเปลี่ยนแปลงในความคิดนี้เป็นผลมาจากการที่มีเมืองใหม่เกิดขึ้นล้อมรอบเมืองเก่าอย่างรวดเร็วช่วงหลังสงครามโลก และเป็นผลเนื่องมาจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีในการก่อสร้างซึ่งทำให้เกิดการก่อสร้างขนาดใหญ่ มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสัดส่วนของอาคาร ทำให้อาคารเก่าดูล้าสมัยในสายตานักพัฒนาสมควรที่จะได้รับการรื้อทิ้ง เหล่านี้เป็นเหตุผลที่นักอนุรักษ์ตระหนักดีและให้ความพยายามที่จะทำการอนุรักษ์สิ่งที่เหลืออยู่อย่างมากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การอนุรักษ์จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม บทบาทของการอนุรักษ์คือการรักษาวัฒนธรรมของกลุ่มชน ซึ่งจะไม่เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาของเมืองในปัจจุบัน แต่กลับจะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมเมืองในด้านเอกลักษณ์, เศรษฐกิจ, และสังคม ประโยชน์ทางด้านเอกลักษณ์ที่จะได้รับจากการอนุรักษ์มีอยู่หลายประการ เช่น การบูรณะอาคารเก่าจะช่วยให้เราได้เข้าถึงอดีตอันเป็นรากฐานของสังคม ปัจจุบันสิ่งเหล่านี้จะชี้ให้เห็นถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสังคม นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความงามของสถาปัตยกรรมในอดีต การตกแต่งภายในและสิ่งของโบราณกาลซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยจรรโลงชีวิตความเป็นอยู่อย่างสมัยใหม่ให้มีความหมายมากขึ้น

ทางด้านเศรษฐกิจ การอนุรักษ์อาคารและย่านเมืองเก่าจะมีบทบาทในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในท้องถิ่น อาคารเก่าได้รับการบูรณะ ให้มีชีวิตขึ้นมาใหม่โดยมีประโยชน์ใช้สอยใหม่ ๆ เช่น เป็นศูนย์การค้า หรือสำนักงาน ซึ่งการปรับปรุงอาคารเก่านี้ยังเป็นการประหยัด เพราะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว ให้เป็นประโยชน์

ส่วนทางด้านสังคม การอนุรักษ์สามารถจะช่วยประสานสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ทำให้คนในสังคมนั้นมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของชุมชนและมีส่วนร่วมที่จะช่วยเหลือและพัฒนาชุมชนให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันเมื่อมีความงามของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่เป็นสิ่งที่เราได้เห็นชัดและบ่อย ๆ สิ่งก่อสร้างในอดีตถูกทำลายลงเพื่อเปิดทางให้สิ่งใหม่ ๆ หรือไม่ก็กลายเป็นเพียงสิ่งที่ตั้งแสดงในพิพิธภัณฑ์ การอนุรักษ์จะเป็นสิ่งที่ใช้แรงบันดาลใจในอดีตผสมผสานกับความคิดเป็นเหตุให้เป็นผลแบบสมัยใหม่ทำให้อดีตสามารถสนองปัจจุบันได้และมีส่วนในการ พัฒนาเมืองและชุมชนต่อไปในอนาคตถ้าเราไม่อนุรักษ์ แต่ทำลายอาคารเก่าทิ้งบทบาทของอดีตในส่วนหนึ่งก็จะสูญสิ้นไปอย่างน่าเสียดาย

ภาคผนวก 2

การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อม

อรศิริ ปาณินท์

บทนำ

งานอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมในเนื้อหาที่แท้จริงเป็นงานวิชาการ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากนักวิชาการในแขนงต่างๆ ซึ่งอยู่ในขอบเขตที่กว้างขวาง เพราะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวต่างๆ ซึ่งดำเนินเป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน พร้อมทั้งต้องคิดการเพื่ออนาคตด้วย ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นนักประวัติศาสตร์ สถาปนิก วิศวกร นักผังเมือง ภูมิสถาปนิกหรือนักวิชาการอื่นใดที่ทำงานเกี่ยวเนื่อง จำเป็นต้องเป็นผู้ที่ศึกษาหาความรู้ซึ่งต่อเนื่องกัน ตั้งแต่เรื่องราวในประวัติศาสตร์ สังคม และสภาพปัจจุบัน และการพยากรณ์ถึงสถานภาพทางกายภาพในอนาคตด้วย การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อม จึงจะประสบผลสมตามเป้าหมายได้ การศึกษาเฉพาะในแง่มุมของประวัติศาสตร์ ศิลปะ และสถาปัตยกรรม โดยไม่ได้คำนึงถึงสภาพปัจจุบัน และอนาคตของสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมที่ต้องการอนุรักษ์ มีโอกาสที่จะทำให้การยอมรับของสังคมต่อการอนุรักษ์ลดน้อยลงไป ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อม ณ ที่ใดก็ตาม ก็เพื่อให้ประชาชนได้สามารถศึกษาและรับรู้เรื่องราว ความเป็นมา ความสำคัญ และคุณค่าของสถานที่นั้นรวมทั้งได้สัมผัสกับสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมที่ต้องการอนุรักษ์อย่างใกล้ชิด การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมให้คงอยู่เพื่อการศึกษาและค้นคว้าเรื่องราวต่างๆ จำเป็นที่จะต้องมีการดูแลและซ่อมบำรุงทั้งสถาปัตยกรรมและแหล่งที่ตั้งรวมทั้งสภาพแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นหากสถาปัตยกรรมและแหล่งที่ตั้งได้รับการอนุรักษ์ตามกระบวนการทางวิชาการที่ถูกต้องแต่เก็บรักษาในรูปลักษณะของโบราณวัตถุเท่านั้น ก็เปรียบเสมือนเก็บรักษาก่อนอิฐ หิน ไม้ในพิพิธภัณฑ์ กลายเป็นสถาปัตยกรรมที่เป็นเพียงซาก หรืออนุสรณ์ไม่มีชีวิตและบรรยากาศที่ผู้คนสามารถสัมผัสได้ ดังนั้นเครื่องมือหรือวิธีการที่จะให้สถาปัตยกรรมและแหล่งที่ตั้ง หรือสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์ได้คงอยู่อย่างมีชีวิตชีวาหนทางหนึ่งคือการสงวนรักษา และซ่อมบำรุงตามหลักวิชาการ พร้อมทั้งปรับสภาพการใช้งานให้ผู้คนในยุคปัจจุบันสามารถใช้สอย และสัมผัสกับบรรยากาศดั้งเดิมได้ เมื่อสถาปัตยกรรมและแหล่งที่ตั้งนั้นๆ มีการใช้งานการบำรุงรักษาย่อมมีโอกาสกระทำได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สม่ำเสมอ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบการใช้งานนั้นๆ พร้อมทั้งสามารถสนองประโยชน์ใช้สอยกับสภาพสังคมปัจจุบันในขอบเขตการอนุรักษ์ได้อีกด้วย ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นการผสมผสานอนุรักษ์และสถาน (monuments and sites) ให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน

การประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมที่ควรอนุรักษ์

สถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมหรือแหล่งที่ตั้งที่ควรอนุรักษ์นี้มีความหมายรวมถึงตั้งแต่ลักษณะของเมือง ชุมชน กลุ่มอาคาร และแหล่งที่ตั้งอาคาร ตั๋วอาคาร โครงสร้างอาคารและส่วนประณีตสถาปัตยกรรม รวมทั้งศิลปกรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีสถาปัตยกรรม ศิลปกรรมและวัฒนธรรมของยุคต่างๆ ซึ่งมีความสำคัญต่อพื้นที่นั้นๆ ซึ่งในการตีความถึงความสำคัญในลักษณะต่างๆ นี้ บางประเทศมีกฎเกณฑ์การตีความแปรไปตามลักษณะของท้องถิ่น หรือพื้นที่เฉพาะประเทศซึ่งเน้นความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น สหรัฐอเมริกาจะเน้นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคต่างๆ มากเป็นพิเศษ แต่ประเทศในยุโรปซึ่งเน้นเรื่องราวของศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมมากกว่าลำดับเหตุการณ์ก็จะให้คุณลักษณะทางศิลปกรรมเป็นหลัก ดังนั้นหากพบว่าในสหรัฐอเมริกาบางแห่งมีการอนุรักษ์โรงงาน เหมืองถ่านหิน หรือแม้กระทั่งร้านเหล้าหรือป้ายกรรมหรือศิลปกรรมเลย ก็ไม่เป็นที่น่าแปลกใจเพราะสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมนั้นๆ มีคุณค่าต่อการศึกษาถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ ซึ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นของเขา เป็นแหล่งซึ่งคนรุ่นหลังจะสามารถศึกษาได้ถึงบรรยากาศดั้งเดิม ซึ่งมีเหตุการณ์ซึ่งได้จารึกไว้ในประวัติศาสตร์ หรือจุดหมายเหตุของชาติ สำหรับประเทศในยุโรป ซึ่งมีประวัติศาสตร์ยาวนาน เช่น อิตาลี อังกฤษ ฝรั่งเศส ฯลฯ ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวคู่บ้าน คู่เมืองมาแต่โบราณ ดังนั้นการศึกษาประวัติศาสตร์ของยุโรปสามารถศึกษาลึกถึงศิลปกรรมและวัฒนธรรมอันเกิดขึ้นเป็นแบบแผนต่อเนื่องของแต่ละยุคได้ด้วย

สำหรับประเทศไทยซึ่งมีประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมสืบเนื่องกันยาวนานเช่นกัน ได้ถึงระบบการประเมินคุณค่าของการอนุรักษ์ในรูปลักษณะคล้ายของยุโรป คือ พิจารณาคุณค่าทางศิลปกรรมไปพร้อมๆ กับความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งหากพิจารณาการประเมินคุณค่าของการอนุรักษ์โบราณสถานของกรมศิลปากรจะพบว่า การประเมินคุณค่าในการอนุรักษ์โบราณสถานนั้น ถึงแม้ว่าจะเน้นความสำคัญทางประวัติศาสตร์ แต่จะมีการชี้ให้เห็นคุณค่าทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมตามมาด้วยเสมอๆ แม้แต่โบราณสถานที่เหลือไว้แต่เพียงซากก็เช่นเดียวกัน ก็จะมีการค้นคว้าประกอบถึงความสำคัญทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมให้ศึกษาควบคู่ไปด้วย ซึ่งดูตัวอย่างได้จากเอกสารการขึ้นทะเบียนโบราณสถานต่างๆ ของกรมศิลปากร เช่น เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขึ้นทะเบียนโบราณสถานในภาคเหนือ และการขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นต้น การประเมินคุณค่าของอาคารจะพิจารณาความสำคัญทางประวัติศาสตร์ไปพร้อมๆ กับการชี้ให้เห็นคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรมรวมทั้งลักษณะเด่นหรืออิทธิพลทางศิลปะสถาปัตยกรรม ซึ่งได้รับสืบทอดมาเป็นการให้ความรู้ทั้งเรื่องราวของอาคารและแหล่งซึ่งสมควรค้นคว้าเพิ่มเติมไปในเวลาเดียวกันด้วย แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ลักษณะการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมของไทยมิได้ระมัดระวังถึงแหล่งที่ตั้งและสภาพแวดล้อมโดยชัดเจน เช่น เกณฑ์การอนุรักษ์ของประเทศอื่นๆ หลายประเทศ กฎหมายเกี่ยวกับโบราณสถานของไทยอาจครอบคลุมถึงแหล่งที่ตั้งได้ แต่ตั้งอ มีการตีความอีกมากมายซึ่งกระบวนการตีความตามกฎหมายเป็นการดำเนินงานซึ่งมีขั้นตอนมากมายอันเป็นข้อขัดข้องอย่างหนึ่งในการดำเนินการอนุรักษ์

กระบวนการอนุรักษ์

ในกรณีที่ได้ศึกษาและประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรม แหล่งที่ตั้งและสภาพแวดล้อมซึ่งสมควรอนุรักษ์ได้แล้ว กระบวนการอนุรักษ์ให้สถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อมสามารถคงอยู่เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าแก่ชนรุ่นหลังได้สืบต่อไปในระยะยาวนานจำเป็นต้องดำเนินการตามกระบวนการโดยสังเขปคือ

1. การสงวนรักษาด้วยวิธีการใช้เทคนิคช่วยให้ไม่เกิดการผุพังของสถาปัตยกรรมหรือขอลลอกการเสื่อมสลายของสถาปัตยกรรมให้ช้าลง (preservation)
2. การบูรณะปฏิสังขรณ์ เพื่อให้อาคารที่ชำรุดเสียหายได้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ทั้งรูปทรงและส่วนประณีตสถาปัตยกรรมซึ่งถูกต้องตามยุคสมัยของการสร้าง (restoration) ซึ่งในกรณีนี้อาจต้องซ่อมแซมเปลี่ยนส่วนที่มีการซ่อมแซมผิดไปจากเดิม หรือเพิ่มเติมส่วนที่ขาดหายไปโดยการศึกษาค้นคว้าจากเค้าโครงเดิมโดยละเอียด
3. การสร้างสิ่งก่อสร้างขึ้นใหม่ในรูปทรงและรายละเอียดตามแบบเดิม (reconstruction) ซึ่งชำรุดหรือพังเสียหายไปตามกาลเวลา การก่อสร้างขึ้นใหม่เหมือนเดิมนี้อาจกระทำเฉพาะในกรณีที่ต้องการให้สิ่งก่อสร้างนั้นเป็นหลักฐานเพื่อการศึกษาถึงความต่อเนื่องกับอาคารอื่นๆ ในประวัติศาสตร์ และต้องแน่ใจว่าเป็นงานก่อสร้างที่มีการค้นคว้าหลักฐานเอกสาร ภาพถ่าย หรือจดหมายเหตุต่างๆ ได้ถูกต้องและเหมือนเดิมทุกประการ ตัวอย่างเช่น การก่อสร้างพระที่นั่งภูวดลทัศไนยและหอกกลางขึ้นใหม่ในคราวเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ซึ่งการก่อสร้างใหม่นี้มีการศึกษาจากภาพถ่ายอย่างชัดเจน โดยศาสตราจารย์ โชติ ภัลยานมิตร, ดร. สุเมธ ชุมสาย และนายสวรรค์ อิม อารมณฺ์ การก่อสร้างใหม่เพิ่มหลักฐานในการค้นคว้าก่อนุชนรุ่นหลังและสร้างทัศนวิสัยที่น่าดูต่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สภาพแวดล้อม แต่ในกลุ่มนักอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและนักวิชาการด้วยกัน ก็ยังมีผู้คัดค้านการ สร้างขึ้นใหม่เหมือนเดิม ด้วยการให้เหตุผลว่าอาคารที่เสื่อมสลายไป โดยสิ้นเชิงแล้ว ไม่ควรสร้าง ขึ้นใหม่เหมือนเดิม เพราะเป็นการก่อสร้างที่ผิดกาลเวลา ซึ่งก็เป็นเหตุผลที่น่ารับฟัง แต่อย่างไรก็ดี การมีหลักฐานให้คนรุ่นหลังได้ค้นคว้าเป็นลักษณะทางกายภาพที่ถูกต้องก็ยังมีประโยชน์และ ประหยัดเวลาการค้นคว้าจากภาพถ่าย หรือจดหมายเหตุ

4. การปรับสภาพการใช้งานอาคาร (rehabilitation) สามารถกระทำได้โดยวิธีต่างๆ เพื่อให้ อาคารนั้นๆ ได้มีการบำรุงรักษาและได้ใกล้ชิดกับประชาชน ได้ใช้ประโยชน์กับอาคารแทนที่จะ ปลดปล่อยไว้รกร้างหลังจากการบูรณะปฏิสังขรณ์แล้ว กระบวนการปรับสภาพการใช้งานอาคารโดยทั่ว ไปกระทำโดยการโอนกรรมสิทธิ์ อาคารและแหล่งที่ตั้งให้แก่รัฐหรือเอกชนซึ่งมีความสามารถในการ รับผิดชอบในการดำเนินงาน เพื่อทำการปรับปรุงการใช้งานให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยร่วม สมัยซึ่งพิจารณาการปรับประโยชน์ใช้สอยใหม่ตามคุณค่าของศิลปกรรมสถาปัตยกรรมให้เหมาะ สมกับสังคมร่วมสมัย

แนวทางการดำเนินงานเพื่อให้การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมบรรลุผล ผสมวัตถุประสงค์

ในกรณีทีกล่าวไว้ข้างต้นว่า การปรับสภาพการใช้งานอาคารที่มีคุณค่าเป็น อนุสรณ์สถานและแหล่งที่ตั้ง (monument & sites) นั้น เป็นแนวทางหนึ่งในหลายๆ แนวทางของ การอนุรักษ์ ดังนั้นจึงใคร่เสนอข้อเสนอนี้ต่างๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์อนุสรณ์สถานทางประวัติ ศาสตร์และแหล่งที่ตั้ง (Historical monuments & sites) เพื่อประโยชน์แก่สถาปนิกและผู้สนใจใน การอนุรักษ์ได้พิจารณาถึงข้อคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ภูมิสถาปัตยกรรม และวิชาการด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการออกแบบ สถาปัตยกรรมร่วมสมัย และการพัฒนาพื้นที่รอบบริเวณที่ต้องการอนุรักษ์

การอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมของอาคาร

ความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันทางกายภาพของอาคารซึ่งต้องการอนุรักษ์และแหล่งที่ ตั้ง ตลอดจนสภาพแวดล้อมในขอบเขตต่างๆ ตามคุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์เป็น เครื่องมือหรืออุปกรณ์สำคัญอันหนึ่งในการเน้นให้เห็นคุณลักษณะและบรรยากาศทางประวัติ ศาสตร์ศิลปสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรม อันสะท้อนให้เห็นถึงยุคสมัย ซึ่งต้องการอนุรักษ์ไว้เพื่อ การศึกษาแก่ชนรุ่นหลังในกรณีที่มีโครงการอนุรักษ์ ซึ่งมีแผนงานและมีการดำเนินงานตามโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นในการดำเนินการตามแนวทางหลัก 4 ประการ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ดังนั้นผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาจำเป็นต้องตระหนักถึงคุณค่าของอาคารและสถานที่ในประวัติศาสตร์ ซึ่งผสมผสานกับการพัฒนาเพื่อการใช้งานที่เหมาะสมหรือกล่าวง่าย ๆ คือการหาตัวกลางเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสถาปัตยกรรมใหม่กับอาคารอนุรักษ์นั่นเอง

เหตุผลต่างๆ ที่ควรพิจารณาในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมของอาคาร ซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ อาจจำแนกได้ดังนี้

1. พยายามเก็บรักษาสภาพเดิมขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรม ซึ่งเน้นสภาพแวดล้อมพร้อมทั้งป้องกันการเสื่อมสลายหรือชำรุดไปในเวลาเดียวกันด้วย ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบต่างๆ เป็นเครื่องมือสำคัญในการบ่งชี้ถึงบรรยากาศ และคุณลักษณะของสถาปัตยกรรมในประวัติศาสตร์องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมในที่นี้รวมความถึงผิวจราจรประเภทต่างๆ เช่น ถนน ทางเดินเท้า สตรีเฟอร์นิเจอร์ (Street furniture) ต่างๆ เช่น โคมไฟส่องสว่าง รั้ว ป้าย ม้านั่งริมทาง ต้นไม้ และพืชพันธุ์ไม้ดั้งเดิม คู คลอง รวมทั้งระบบสาธารณูปโภคดั้งเดิม ซึ่งอาคารประกอบในผังบริเวณ หรือภูมิสถาปัตยกรรมเหล่านี้แสดงถึงคุณลักษณะเฉพาะของพื้นที่แต่ละพื้นที่

ลักษณะสภาพแวดล้อมดังกล่าวข้างต้น พิจารณาตัวอย่างได้จากสภาพแวดล้อมใกล้เคียงในกรุงเทพฯ เช่น ถนนราชดำเนิน ป้อมมหากาฬ บริเวณสะพานผ่านพิภพลีลา สะพานผ่านฟ้าลีลาศคลองโองอ่าง ลักษณะดังกล่าวควรแก่การศึกษาและพัฒนาให้ถูกต้อง

2. พิจารณาความสัมพันธ์ของสถาปัตยกรรม ภูมิสถาปัตยกรรม และองค์ประกอบ รวมทั้งพื้นที่เปิดโล่ง ซึ่งเป็นตัวกลางเชื่อมความต่อเนื่องและบรรยากาศดั้งเดิม

3. พิจารณาการจัดระบบระบายน้ำในบริเวณอาคารและพื้นที่รอบบริเวณเพื่อป้องกันการเสื่อมสลายของสถาปัตยกรรมและแหล่งที่ตั้ง

ในประเทศไทย ฝนและความชื้นเป็นตัวการสำคัญในการทำให้อาคารเสื่อมสภาพลงอย่างรวดเร็ว การดูแลรักษาเฉพาะตัวสถาปัตยกรรมไม่สามารถชะลอการเสื่อมสลายและการชำรุดของวัสดุก่อสร้างบางประเภทได้ ดังนั้นการป้องกันน้ำรอบบริเวณเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการป้องกันสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อม

ตัวอย่างการเสื่อมสลายและผุพังของผิวปูนฉาบของวังท่าพระ ซึ่งปัจจุบันมหาวิทยาลัยศิลปากรได้เปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยเป็นหอศิลป์เป็นตัวอย่างในการศึกษาเรื่องระบบการระบายน้ำโดยรอบบริเวณ เพราะในฤดูฝนความชื้นรอบบริเวณวังท่าพระสูงมาก การซ่อมแซมเฉพาะผิวหน้าไม่สามารถช่วยชะลอการผุพังได้ในกรณีนี้งบประมาณการบูรณะตัวสถาปัตยกรรมเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นปัญหา การป้องกันความชื้นรอบบริเวณจะเป็นแนวทางที่ดีในการป้องกันความชื้นมายังตัวสถาปัตยกรรม

4. ควรรักษาสภาพของลานหรือพื้นผิวบริเวณรอบอาคารให้คงลักษณะเดิมมากที่สุด เพื่อป้องกันการเสื่อมสลายขององค์ประกอบและส่วนประณีตสถาปัตยกรรม

ตามปกติในการออกแบบของสถาปนิกสถาปัตยกรรมและผังบริเวณ ย่อมได้รับการพิจารณาควบคู่กันไป ดังนั้นพื้นผิวของทางเท้าก็ดี ลานรอบบริเวณก็ดี ย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับตัวสถาปัตยกรรมในการพัฒนาพื้นที่โดยรอบจำเป็นต้องพิจารณาให้ลึกซึ้งถึงส่วนและเอียงของสิ่งต่างๆเหล่านี้ด้วย ปัจจุบันการปรับระดับถนนก็ดี ทางเท้าก็ดี เพื่อการป้องกันน้ำท่วมได้มีการถมบัวเชิงผนัง หรือบัวเชิงกำแพง หรือรั้ว ซึ่งออกแบบมาพร้อมกับตัวสถาปัตยกรรม ทำให้ผลทางด้านความงามก็ดี รูปทรงก็ดี สูญหายไปสิ้น ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายในกรณีที่ทำการพัฒนาโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ทำให้ไม่มีหลักฐานสถาปัตยกรรมเดิมได้ศึกษาค้นคว้าอีกต่อไป เช่นกำแพงวัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน เป็นต้น วัดพระศรีมหาธาตุถึงแม้จะเป็นวัดที่ไม่เก่านัก แต่ก็เป็นสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าซึ่งออกแบบและวางผังโดยศาสตราจารย์พระพรหมพิจิตร ตามความเห็นของข้าพเจ้ามีความเห็นว่าเป็นอาคารแบบไทยประเพณีซึ่งสถาปนิกท่านได้ผสมผสานงานสถาปัตยกรรมแบบประเพณีกับการวางผังบริเวณแบบร่วมสมัยเข้าด้วยกัน เพราะมีการวางผังอย่างมีระบบผิดแปลกไปจากวัดซึ่งสร้างสมัยรัตนโกสินทร์อื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่จัดองค์ประกอบของผังในลักษณะสมดุลงบแนวแกนหลักแต่ทว่าวัดนี้มีการแบ่งส่วนกิจกรรมออกเป็นสวนๆ ซึ่งไม่ใช่แกนสมดุลงบ (Symmetrical Balance) รวมทั้งมีการวางผังถนนแบ่งเขตพุทธาวาสและสังฆาวาสในลักษณะงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ด้วย การออกแบบเจดีย์ก็เป็นลักษณะเฉพาะของสถาปนิกที่พยายามให้เรียบง่ายไม่เลียนแบบของโบราณ รวมทั้งมีการออกแบบกำแพงรั้วให้กลมกลืนกับเจดีย์ซึ่งเป็นฉากหลังด้วย แต่เป็นที่น่าเสียดายเพราะเมื่อมีการปรับระดับถนนพหลโยธิน และทางเท้า ได้ปรับระดับสูงมากจนถมมิดสวนบัวเชิงกำแพงเสียหายหมดสิ้น ทำให้กำแพงเสียหายขนาดสัดส่วนและส่วนประณีตสถาปัตยกรรมขาดหายไป ในกรณีนี้หากมีผู้ซาบซึ้งถึงคุณค่าของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมได้เล็งเห็นก็สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้โดยไม่ยากลำบาก

5. เตรียมการป้องกันการเสื่อมสลายของผิวหน้าวัสดุตามลักษณะทางธรรมชาติของวัสดุ นั้นๆ เช่น การทำความสะอาดผิวหน้า การกัดสนิมผิวโลหะ การกัดสีและตกแต่ง รวมทั้งการเตรียมการป้องกันและบำรุงรักษาองค์ประกอบสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรมอื่นๆ ซึ่งส่งผลมายังพื้นผิววัสดุของตัวสถาปัตยกรรม

นอกจากการป้องกันและรักษาแล้ว ควรมีการเตรียมการป้องกันในระยะยาวให้แก่ ผีเสื้อด้วง ดังนั้นการบำรุงรักษาองค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับผีเสื้อด้วง มีความจำเป็น และต้องมีการวางแผนงานที่ถูกต้อง เช่น การปลูกต้นไม้ประดับใกล้อาคารอาจให้ผลในด้านหนึ่ง แต่ในอีกลักษณะหนึ่งอาจให้ผลข้างเคียงที่เป็นผลเสียหายแก่ผีเสื้อด้วงก็ได้ เช่น เกษรดอกไม้ ยางไม้ เมื่อถูกลมพัดปะทะตัวอาคารอาจเป็นผลต่อการเสื่อมสลายของผีเสื้อด้วงของตัวสถาปัตยกรรมได้ ซึ่งต้องมีการพิจารณาโดยละเอียด

6. ควรมีการประเมินคุณค่าโดยทั่วไปของวัสดุก่อสร้างของอาคารที่ต้องการอนุรักษ์ว่านอกเหนือจากการป้องกัน บำรุงรักษาแล้ว ยังต้องการเสริมด้วยเทคนิควิทยาอื่นๆ อีกหรือไม่ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาทั้งนักโบราณคดี นักประวัติศาสตร์ สถาปนิก ภูมิสถาปนิก วิศวกร หรือนักวิทยาศาสตร์ ในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้อง

7. ควรซ่อมแซมองค์ประกอบสถาปัตยกรรมและผังบริเวณที่ชำรุด ในการซ่อมแซมนี้จำเป็นต้องระมัดระวังและศึกษาลักษณะเดิมให้ต้องแท้ ในกรณีที่มีชิ้นส่วนของสถาปัตยกรรมหรือส่วนประณีตสถาปัตยกรรมที่ขาดหายไป การซ่อมแซมจำเป็นต้องศึกษาจากต้นแบบที่ยังพอหลงเหลืออยู่ โดยศึกษาเปรียบเทียบให้ชิ้นส่วนใหม่เหมือน หรือให้มีความแตกต่างน้อยที่สุด ชิ้นส่วนดังกล่าวอาจเป็นรั้ว ระเบียงสวนตกแต่งชายคา ฯลฯ การเลือกวัสดุในส่วนที่เพิ่มเติมให้พิจารณาวัสดุเดิมเป็นพื้นฐาน หากการใช้วัสดุเดิมไม่สามารถกระทำได้ด้วยเหตุผลทางเทคนิคหรือเหตุผลทางเศรษฐกิจจึงจะพิจารณาวัสดุใหม่ที่สร้างความแตกต่างน้อยที่สุด เช่น วัสดุปูพื้น เป็นต้น

8. การออกแบบและการก่อสร้างส่วนของสถาปัตยกรรม หรือสภาพแวดล้อมในกรณีขององค์ประกอบนั้นๆ ได้เสื่อมสลายหรือสูญหายไปโดยสิ้นเชิง เช่น ชุมประตู่ทางเข้า ลานถนน ทางเท้า และในการพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์มีความจำเป็นต้องสร้างใหม่เพื่อให้ความสัมพันธ์ของสถาปัตยกรรม และสภาพแวดล้อมคงบรรยากาศและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ไว้เช่นเดิม การออกแบบใหม่จำเป็นต้องอาศัยการค้นคว้าหลักฐานอย่างละเอียดและรอบคอบ ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปกรรม และสถาปัตยกรรม โดยการศึกษาจากเอกสารภาพถ่าย หรือจดหมายเหตุต่างๆ เพื่อให้การออกแบบในลักษณะเหมือนเดิมได้กระทำโดยถูกต้อง หรือหากมีความจำเป็นต้องออกแบบใหม่จำเป็นต้องมีแบบสถาปัตยกรรมใหม่ที่มีคุณลักษณะที่กลมกลืนกับอาคารและสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

9. ในกรณีที่การดำเนินการในขั้นตอนของการบูรณะปฏิสังขรณ์ (Restoration) หรือการก่อสร้างเพิ่มเติม (Reconstruction) ได้ลุล่วงไป จำเป็นต้องมีการศึกษาส่วนเพิ่มเติมขององค์ประกอบสถาปัตยกรรม เพื่อประโยชน์ในการปรับสภาพการใช้งานใหม่ ซึ่งอาจรวมความถึงการเพิ่มบริเวณเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จุดครกในพื้นที่ การเพิ่มส่วนประกอบสถาปัตยกรรม หรือประโยชน์ใช้สอยที่ต้องการเพิ่มการใช้งานใหม่ เช่น โถงหรือทางเดินต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปรับการใช้สอย ต้องแน่ใจว่าส่วนที่เพิ่มเติมไม่เป็นปัญหาของคุณลักษณะโดยทั่วไปของอาคาร และสภาพแวดล้อมทั้งในแง่มุมมอง การออกแบบสถาปัตยกรรม และภูมิสถาปัตยกรรมในบริเวณ

10. ในกรณีที่อาจต้องมีการปรับการออกแบบสภาพภายนอกของสถาปัตยกรรมบ้าง เพื่อการใช้งานใหม่ ต้องพิจารณาลักษณะที่ให้ความกลมกลืนกับอาคารเดิม หรือสภาพแวดล้อมเดิมทั้งรูปแบบ วัสดุ และสัดส่วน ซึ่งรวมความถึงองค์ประกอบของผังบริเวณ และความเชื่อมโยงของสวนเปิดโล่ง ซึ่งอาจจำเป็นต้องมีการออกแบบใหม่เพิ่มเติมด้วย

จากข้อควรพิจารณาต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ชัดว่า การพัฒนาแหล่งที่ตั้ง (site) และสภาพแวดล้อมของแหล่งที่ตั้งอันเป็นศูนย์กลางสำคัญในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่นอกบริเวณ ซึ่งแน่นอนที่สุดว่าประกอบด้วยกลุ่มของสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ซึ่งเป็นประโยชน์ใช้สอยของชุมชนกับตัวอาคารเก่าซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ อันสมควรแก่การอนุรักษ์เป็นงานสำคัญสำหรับสถาปนิก และภูมิสถาปนิกที่ต้องดำเนินการ และต้องทำการประสานงานกับนักวิชาการแขนงต่างๆ เพื่อที่จะได้การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม และสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าแก่ประชาชน และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน เพราะฉะนั้นสถาปนิกในปัจจุบันซึ่งสนใจในงานอนุรักษ์จำเป็นต้องศึกษาวิชาการของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยไปพร้อมๆ กับการศึกษากระบวนการต่างๆ ในการอนุรักษ์ จึงจะทำการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมบรรลุผลตามเป้าหมายได้.

ภาคผนวก 3 ผลงานสิ่งใหม่ในสิ่งเก่า

นับเป็นเวลานานเหลือเกินที่เราละเลยไม่ใส่ใจในอาคารเก่าที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และมีความงามทางศิลปสถาปัตยกรรม ภายในบ้านในเมืองของเราที่เคยมีอยู่มากมาย โดยไปมุ่งเน้นที่การก่อสร้างอาคารและสิ่งก่อสร้างใหม่ ๆ ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยกันแต่เพียงอย่างเดียว ทำให้อาคารเก่าแก่เหล่านั้นได้ถูกรื้อทำลายลงไปนับสิบนับร้อยและนับพันหลัง จนปัจจุบันเหลืออยู่น้อยนิด ในขณะที่อาคารใหม่ก็ได้เกิดขึ้นแทนที่ นับสิบนับร้อยหลังเช่นเดียวกัน บนพื้นที่ที่อาคารเก่าเคยตั้งอยู่ เพื่อให้พื้นที่ถูกใช้สอยอย่างคุ้มค่ามากขึ้น

อาคารเก่าแก่โบราณนั้นถือว่าเป็นหลักฐานที่มีค่ายิ่งในทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะใน การศึกษาทางด้านศิลปสถาปัตยกรรม เพราะสามารถจับต้องได้และสัมผัสกับวิญญาณของ Space และ Time ได้ดีกว่าการบรรยายใด ๆ Le Corbusier ได้เขียนหมายเหตุเล็ก ๆ ไว้ในสมุด sketches ของเขาเมื่อคราวที่ไปเยือนประเทศอิตาลี กรีซ และตุรกี ว่าเขาเป็นหนี้บุญคุณอย่างมากต่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ทั้งในเรื่องของ Forms และ concepts การศึกษานี้ได้อำนวยประโยชน์แก่เขาในการสนับสนุนและเสริมความมั่นใจให้แก่แนวคิดของเขาตลอดมาในแง่ของการ ลอก หรือขโมยมาใช้

อาคารมากมายหลายหลังที่ได้ถูกรื้อทำลายลงไปแล้ว มีคุณค่าอย่างนับไม่ได้ต่อการศึกษา ทางด้านศิลปสถาปัตยกรรม จึงนับว่าน่าเสียดายอย่างยิ่งที่ประจักษ์พยานของงานศิลป สถาปัตยกรรมอันทรงคุณค่าเหล่านี้ได้สูญหายไปโดยความไม่รู้ ไม่ใส่ใจ และไม่สนใจที่จะเก็บรักษา ไว้และยิ่งน่าเสียดายมากขึ้นอีก หากแม้อาคารเก่าที่ยังหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน และมีคุณค่ายิ่งเช่น กัน จะถูกรื้อทำลายลงไปอีกในอนาคต ด้วยเหตุผลง่าย ๆ ที่ว่า ล้าสมัยและไม่สามารถตอบสนอง ต่อความจำเป็นและประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบัน ในขณะที่การอนุรักษ์แบบ 100 % เต็ม โดยที่ไม่คิด ถึงการพัฒนาและเจริญเติบโตสมัยใหม่เลยก็เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงและ เจริญเติบโตของสังคมที่เป็นนิรันดร์

อันที่จริงแล้วในช่วงเวลาที่ผ่านมา อาคารและสิ่งก่อสร้างใหม่หลายแห่ง ก็ได้รับการออกแบบก่อสร้าง ให้มีลักษณะร่วมสมัยกับรูปแบบของสถาปัตยกรรมในอดีต แต่ได้ปรับแต่งให้มีความ หลอหวา และเหมาะสมกับวัสดุก่อสร้าง เทคโนโลยีใหม่ ๆ และประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบันขึ้นกว่า เดิม ทำให้ผู้คนเริ่มหันมานิยมการประยุกต์ใช้รูปลักษณ์ของสถาปัตยกรรมและการตกแต่งโบราณ

กับอาคารและสิ่งก่อสร้างใหม่ ๆ กันอย่างหลงใหลและจริงจังอีกครั้ง กล่าวได้ว่าอาจจะเป็นการเริ่มต้นใหม่ของยุค Tradition & Classic Revival ก็เป็นไปได้

จากแนวทางดังกล่าวจึงน่าที่จะเป็นไปได้หากเราคิดที่จะผสมผสานทั้งสิ่งใหม่และสิ่งเก่านี้เข้าด้วยกันได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน โดยมีทั้งความงามและประโยชน์ใช้สอย รวมทั้งให้ที่ผลประโยชน์เกิดขึ้นสูงสุดด้วย อันเป็นการดำเนินไปตามแนวคิดของการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ หรืออนุรักษ์เชิงพัฒนา ที่ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจและนำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย

ดังนั้น แทนที่จะคิดรื้ออาคารเก่าทิ้งแต่เพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างอาคารใหม่ขึ้นแทนที่ทำไมเราไม่คงอาคารเก่าไว้เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของอาคารใหม่ หรือก่อสร้างต่อเติมอาคารใหม่ โดยผสมผสานให้เป็นส่วนหนึ่งของอาคารเก่า ซึ่งจะทำให้ได้ทั้งสิ่งใหม่และสิ่งเก่าในขณะเดียวกัน โดยไม่สูญเสียฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปดังที่เป็นอยู่

แนวคิดนี้หมายรวมไปถึงการผสมผสานสิ่งใหม่ในสิ่งเก่า ซึ่งเป็นแนวคิดในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพภายในอาคารเก่าเพื่อให้ตอบสนองต่อประโยชน์ใช้สอยที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ใช้สอยเดิมหรือประโยชน์ใช้สอยใหม่ การปรับปรุงดังกล่าวบางครั้งอาจรวมไปถึง การเปลี่ยนแปลงรูปร่างหน้าตาของอาคารบางส่วนที่จำเป็น

การประสานสิ่งใหม่ในสิ่งเก่าเป็นกระบวนการในการอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์อย่างหนึ่งในการนำกลับอาคารเก่าแก่โบราณมาใช้สอยใหม่ โดยมากมีการปรุงแต่งในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการรื้อถอนและต่อเติม หรือให้เหมาะสมต่อการใช้สอยและงามอย่างมีคุณค่าในทางด้านศิลปสถาปัตยกรรม ที่เข้ากันได้กับอาคารเดิม การเข้ากันได้นี้อาจเป็นทั้งในรูปของความกลมกลืนและในรูปของความขัดแย้ง

การอนุรักษ์โดยวิธีนี้ถือได้ว่าเป็นงานที่ทำทนายอย่างมากต่อนักออกแบบ เพราะจะต้องคำนึงถึงคุณค่าของอาคารเก่าที่จะปรับปรุงไว้ตลอดเวลา ทั้งนี้การปรับปรุงใด ๆ ก็ตาม จะต้องไม่ไปทำลายคุณค่านั้น ๆ ของอาคารเดิม แต่ในขณะเดียวกันงานออกแบบใหม่ ก็ต้องแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง และความเป็นอิสระออกจากงานออกแบบของเดิมอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการในการอนุรักษ์โบราณสถานที่สำคัญ

ไม่ว่างานออกแบบใหม่ที่จะผสมผสานเข้าไปในสิ่งเก่า จะเป็นงานในสไตล์อนุรักษ์นิยมร่วมสมัย โมเดิร์น โพสต์โมเดิร์น หรือสไตลิต ๆ ก็ตาม หากงานนั้น ๆ ได้ถูกผลิตออกมาอย่างเหมาะสมกับโครงสร้างและไวยากรณ์ ทางสถาปัตยกรรมของเดิมทั้งวัตถุและวิญญาณแล้ว อย่างถือได้ว่า งานออกแบบเพื่อผสมผสานสิ่งใหม่ในสิ่งเก่า นั้น ได้ถูกรังสรรค์ขึ้น เพื่อเชื่อมต่อช่องว่างของและกาลเวลาใน

งานสถาปัตยกรรมแห่งอดีตมาซึ่งปัจจุบันที่เคยขาดหายไปอย่างสมบูรณ์ และพัฒนาต่อไปในอนาคตอย่างไม่ขาดตอนอีกต่อไป

การผสมผสานสิ่งใหม่ในสิ่งเก่า คือการคงสิ่งเก่าไว้ในสิ่งใหม่ จะเป็นตัวเสริมให้บางบทในงานสถาปัตยกรรมที่จะต้องหายไปตามคืนวันและเวลา เพราะการพัฒนาสมัยใหม่ที่คงเป็นอยู่อย่างต่อเนื่อง ให้คงอยู่อย่างครบถ้วนทุกหน้าทุกบท แม้ตัวอักษรในบางหน้า บางบท จะลบเลือนไปบ้างจากการเปลี่ยนแปลง แต่นั่นคือธรรมชาติที่แท้จริงของการพัฒนาที่เป็นไปเพื่อความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติ ที่การเสียน้อยๆ เพื่อรักษาส่วนใหญ่ เป็นเรื่องที่จำเป็น และแน่นอนย่อมที่จะดีกว่า การสูญเสียส่วนใหญ่ หรือทั้งหมดของบทใดบทหนึ่งในทางสถาปัตยกรรมโดยที่ไม่มีอะไรกลับมาเลย

